

Jesenice, 8. oktobra 1971

ŽELEZAR — GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA ŽELEZARNE JESENICE

— Ureja redakcijski odbor — Glavni in odgovorni urednik Joža Varl — Rokopisov in fotografij ne vračamo — Naslov: Uredništvo »Železarja«, združeno podjetje SLOVENSKE ŽELEZARNE Ljubljana — Železarna Jesenice. Telefon int. uredništvo 483, administracija 484 — Tisk CP »Gorenjski tisk«

Članom delovne skupnosti

V današnji številki objavljamo predlog sprememb pravilnika o urejanju stanovanjskih vprašanj delavcev železarne Jesenice. Vabimo vse člane delovne skupnosti, da se vključijo v javno razpravo, predsednike delovnih skupin pa prosimo, da o tem razpravljajo tudi na sestankih svojih skupin. Pripombe v pisni obliki pošljite do 6. novembra na kadrovske sektor železarne, ali jih zapišite v zapisnik o sestanku delovne skupine.

Anton Komljanec o proizvodnji hladno oblikovanih profilov**Od 7000 na 50.000 ton proizvodnje**

Za naš tedenski razgovor smo prosili vodja oddelka za proizvodnjo hladno oblikovanih profilov ANTONA KOMLJANCA. Naš današnji sobesednik je že 35 let neprekinjeno član našega delovnega kolektiva, preje je bil do ukinitve obratovodja cevavne, s proizvodnjo hladno oblikovanih profilov (HOP) pa se ukvarja že od leta 1952 dalje, ko smo v Železarni proizvedli prve manjše količine te kvalitete, za kar je bil velik pobudnik sedanji direktor tehničnega sektorja Bogomil Homovec. Že leta 1966 pa je proizvodnja HOP dosegla 7.000 ton.

VPRAŠANJE: Kljub starim in že zelo iztrošenim napravam dosegate v oddelku izredno dobre proizvodne rezultate. V devetih mesecih letos ste proizvedli 10.684 ton HOP ali 176,6 % planske obveznosti. Ali bi nam lahko nekaj več povedali o tem kako ste uspeli doseči tako lepe in spodbudne rezultate in o delu oddelka nasploh.

ANTON KOMLJANEC: Najbolj pomemben dejavnik pri doseganju takih rezultatov so kadri, ki delajo v oddelku. V glavnem so to stari delavci iz nekdanje cevarne z bogatimi delovnimi izkušnjami pa tudi mlajši, ki se v tak kolektiv hitro vrastejo in povzemajo delovne navade od starejših.

Letos pričakujemo, da bomo ob zadostnih naročilih dosegli letno proizvodnjo 14.500 do 15.000 ton hladno oblikovanih profilov. Pri tem bi rad povedal, da je v razvitih državah uporaba hladno oblikovanih profilov mnogo večja kot pri nas. Iz literature in razgovorov s tujimi strokovnjaki lahko povzamemo, da na primer na Madžarskem in v Italiji proizvodnja hladno oblikovanih profilov dosega 4–5 odstotkov proizvodnje jekla. Če bi tudi pri nas šli po tej poti, bi na primer ob lanskoletni proizvodnji jekla v Jugoslaviji, ki je znašala 2,2 milijona ton, morali proizvesti od 90 do 110.000 ton HOP. Pri nas pa še ni dovolj razvita uporaba teh profilov, čeprav sta inž. Grobovšek in inž. Novak ogromno naredila na raziskavi tržišča in propagiranju uporabe hladno obli-

(Nadalj. na 2. str.)

ŽELEZAR

Novo ustvarjena vrednost — pogoj stabilizacije

Ob dveletnici združenega podjetja Slovenske železarne

Dne 15. septembra, to je natančno dve leti po tem, ko so se delavci železarne Jesenice, Ravne in Štore na referendumu izrekli za integracijo, se je na Rinskem vrelcu sestal delavski svet združenega podjetja Slovenske železarne. Dve leti življenja je kratka doba in v tej starosti so otroške bolezni vedno prisotne, zato seja ni imela jubilarnega značaja, temveč izključno delovno obeležje. Že sam dnevni red in dostavljeno gradivo sta kazala na obsežnost ter pomembnost te seje osrednjega samoupravnega organa cleotnega slovenskega železarstva.

Poleg običajnega poročanja o izvrševanju sklepov zadnjih sej in o delu poslovnega odbora je dnevni red zajemal poročilo o poslovanju v prvem polletju letošnjega leta, o položaju podjetja v luči stabilizacije, zasnovo načrta proizvodnje za leto 1972 in pobudo za enotno, na osnovi samoupravnega sporazuma urejano delitev dohodka ter predvsem osebnih dohodkov.

Uspešno polletje

Na tridesetih straneh pismenega gradiva, so člani delavskega sveta združenega

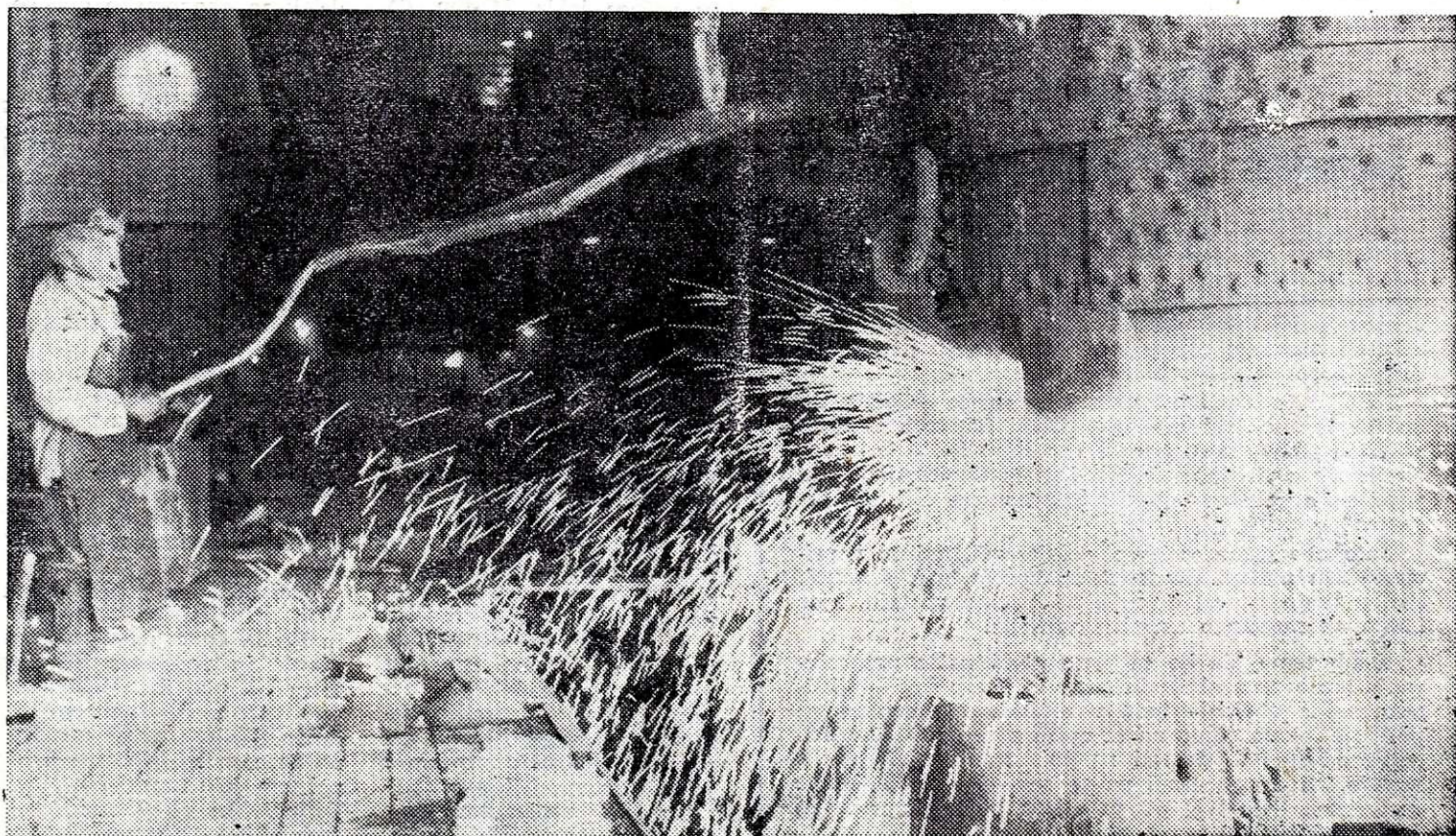
podjetja lahko nadrobno spoznali delovne rezultate prvega polletja. Med drugim je bilo iz tega poročila razvidno, da

so slovenske železarne v tem času brez povišanja delovnega staleža dosegle 1.050.814 ton skupne proizvodnje in 276.375 blagovne proizvodnje, kar je 4 % oziroma 7 % več kot v istem obdobju lani. Ob koriščenju visoke konjunkturo na domačem tržišču, so organizacije združenega dela prednostno oskrbovale jugoslovanske kupce, zoževale izvoz in v interesu dohodka izvršile strukturalno izboljšanje proizvodnje. Ker je poleg poslovnih posegov delovnih skupnosti združeno podjetje končno doseglo tudi sorazmerne prodajne cene, je bil največji napredek dosežen v realizaciji ali obsegu fakturiranega blaga in storitev. Realizacije je bilo 969,7 milij. din ali celih 36 % več od prvega polletja 1970. Na žalost smo pri tem ob doseženih 3,38 milij. \$ izvoz znižali za 34 %. Kljub temu, da so močno porasli materialni stroški, da je obračunana amortizacija v višini 132 milij. din kar za 76 % višja od tiste v prvem polletju 1970, je dohodek celotnega podjetja in vseh organizacij združenega dela bistveno več (Nadalj. na 8. str.)

V talilnicah vsi izboljševalni predlogi presegli pristojnost komisije delovne enote

Avtorji izboljševalnih predlogov iz delovnih enot in obratov naše Železarne, predstavljajo vedno bolj pomemben in odgovoren faktor pri uresničevanju našega sanacijskega in stabilizacijskega programa. Posamezni iznajditelji, novatorji, racionalizatorji in avtorji malih, koristnih obratnih izboljšav, se vedno bolj prizadevajo in uspešno lotevajo reševanja težjih in bolj zamotanih problemov.

Komisije za novatorstvo in racionalizacije pri svetih DE morajo vedno bolj pogosto ocenjevati in reševati izboljševalne predloge, ki izkazujejo večje prihranke in koristi, (Nadalj. na 2. str.)

V septembru so se martinariji zelo približali svojim mesečnim planskim obveznostim — 98,8 %

Od 7000 na 50.000 ton proizvodnje

(Nadalj. s 1. str.)

kovanih profilov. Za ilustracijo navajam, da s konstrukcijami hladno oblikovanih profilov z enako nosilnostjo, kot jo dosežemo s klasičnimi konstrukcijami, za 20 % zmanjšamo težo, kar pomeni 20 % manjšo porabo jekla. V tem pa je tudi velika prednost uporabe hladno oblikovanih profilov.

V oddelku imamo tudi določene težave s kvaliteto in oblikovanjem bolj zahtevnih profilov na obstoječih strojnih napravah, ki so bile prvotno namenjene le za kroglo oblikovanje, oblikovanje okroglih profilnih cevi s petimi proizvodnimi fazami. Po sili razmer pa na istih strojih oblikujemo različne oblike profilov, ki bi zahtevale osem do devet oblikovalnih faz. Razumljivo je, da se to pozna tudi na kvaliteti.

UREDNIŠTVO: Še letos se bo vaš oddelek preselil v preurejene prostore v valjarnah na Javorniku, kjer boste dobili tudi nove stroje. Prosimo, če bi nam povedali kako poteka to pripravo.

ANTON KOMLIJANC: V nekdanji hali za proizvodnjo tanke pločevine v valjarnah na Javorniku, so že izdelani temelji za montažo nove proge za proizvodnjo hladno oblikovanih profilov. Stroje, ki imajo 12 oblikovalnih faz za valjanje profilov, nam bo dobavila italijanska tvrdka ROS-SI. Te naprave nam bodo omogočale valjanje zahtevnejših oblik profilov in vložno dimenzijo traku širine od 100 do 500 mm in debeline od enega do osem milimetrov ter trdnost do 70 kg na kvadratni milimeter. To so naprave na katerih bomo lahko proizvajali vse trenutno zahtevane in iskane oblike in kvalitete profilov za vse nosilne konstrukcije. Oblikoval

na proga je dolga 76 m in ima poleg ostalih naprav vgrajeno tudi stančo, to je napravo za luknjanje oziroma kot pravimo perforiranje traku. To nam omogoča, da bomo lahko že pred oblikovanjem izsekali vse potrebne luknje v bodoči profil in nam s tem odpade naknadno vrtnje. Dolžino na teh napravah proizvedenih profilov omejuje praktično samo možnost prevoza. Zmogljivost nove oblikovalne proge je odvisna od proizvodnega programa oziroma asortimenta in se giblje od 10.000 do 15.000 ton letno. To pomeni, da bomo lahko v bodoče na novih napravah in na starih treh strojih proizvedli letno od 25.000 do 30.000 ton hladno oblikovanih profilov.

Te nove naprave o katerih govorim, so že v poskusnem obratovanju pri tvrdki ROS-SI v Italiji, kjer naprave preizkušajo z našim vložnim materialom pod najtežjimi pogoji. To se pravi najvišje možne kvalitete debeline profila 7 mm in trdnostjo 70 kg na kvadratni milimeter. Predvidoma bomo pričeli z montažo teh naprav na Javorniku v drugi polovici oktobra, tako, da pričakujemo, da bomo pričeli s poskusno proizvodnjo pri nas doma v prvi polovici novembra. Delovna posada za novo oblikovalno progo je na voljo, vendar jo bo potrebno še naknadno usposobiti za nove prijeme oziroma delovne postopke, ki se seveda razlikujejo od sedanjih starih naprav. Eden prvih oblikovalcev, bo skupaj z menoj odporoval v Italijo in prisostvoval poskusni proizvodnji.

Seveda pa se bodo v preurejeni hali na Javorniku tudi bistveno izboljšali delovni pogoji tako za delavce, kot za proizvodnjo zahtevnejših kvalitet. Bistvena pridobitev

za Železarno z novo oblikovalno progo je, da bomo, kot že rečeno, lahko proizvajali najzahtevnejše kvalitete z ozirom na obliko in debelino stene oziroma glede na zahtevnejše kvalitete jekla. Naj poudarim še enkrat, la nam bodo nove naprave dovoljevale proizvodnjo HOP trdnosti 70 kg na kvadratni milimeter, medtem, ko smo doslej lahko dosegali trdnost do 50 kg in širine vložne pločevine do 500 mm, doslej pa smo dosegali le do 280 mm. Tako je na primer, za ilustracijo povedano, predvidena proizvodnja jeklenih zaščitno-odbojnih ograj za ceste, proizvodnja profilov za podnožja avtomobilov itd.

Razvojni program v proizvodnji hladno oblikovanih profilov predvideva že v letu 1975 proizvodnjo 50.000 ton, to je skoraj štirikratno povečanje letošnje proizvodnje. Razumljivo pa je, da bo potrebno za tako proizvodnjo kupiti najmanj še dve oblikovalni progi, med drugim tudi za proizvodnjo zaprtih (varjenih) profilov, kar je zahteva izpopolnitve našega asortimana, ki ga že sedaj in ga bo čedalje bolj zahtevalo juoslovansko tržišče oziroma predelovalna industrija. Pri tem moram reči, da bo potrebno stare oblikovalne stroje zamenjati v dveh do treh letih, kolikor imajo še življenjske dobe.

UREDNIŠTVO: Petintrideset let že spremljate razvoj Železarne pa nas zanima kaj menite o proizvodnji preorientaciji podjetja v zadnjih letih.

ANTON KOMLIJANC: Izredno mi je žal, da vodilnim ljudem v Železarni že pred leti ni uspela taka preorientacija, ki pa je bila pogojena predvsem s preorientacijo miselnosti, da je potrebno odločno kreniti na pot hladne predelave našega jekla. Mislim, da je bilo že zelo zgrešeno, ko smo pred leti izpustili iz rok proizvodnjo cevi in profilov iz hladno valjanih trakov. To proizvodnjo sta po sili razmer in potreb prevzeli tovarna ROG v Križah pri Trzinu in ALPOS — Šentjur, ki že sedaj dosega 20.000 ton letne proizvodnje visokokvalitetnih profilov iz hladno valjanih trakov, kar bi lahko proizvajali v naši železarni. Pred leti smo to proizvodnjo namreč odklonili, češ, da se ne bomo ukvarjali z »vrtičkarstvom«. Ta proizvodnja pa bi bila danes lahko lepo dopolnilo proizvodnji naših hladno oblikovanih profilov.

Izredno pa me veseli, da je z reorganizacijo tovarne, predvsem pa z novimi delavci v vodstvu tovarne narejena generalna preorientacija v miselnosti in menim, da imamo še vedno možnost ujeti oziroma nadoknaditi zamujeno. To pa razumljivo zahteva tudi znatno večje napore na področju predelave jekla oziroma 117 panoge.

Izreden razvoj Železarne v teh petintridesetih letih, predvsem pa po osvoboditvi,

je zelo težko opisati v nekaj besedah. Mnogim se bo to zdelo kot pravljica, kajti tako bistveno so se spremenili tako delovni pogoji, v podjetju, kot nasploh življenjski pogoji. Mislim, da bi se morali večkrat ozreti nazaj, da bi bolje cenili to kar

danes imamo. Kar se bodočnosti podjetja tiče sem velik optimist, kajti pri sedanjih orientacijah in zavzetosti vodstva tovarne za preorientacijo proizvodnje, lahko pričakujemo le večjo rentabilnost, kar pa bo ustvarjalo pogoje za nadaljni razvoj.

V talilnicah vsi predlogi presegli pristojnosti...

(Nadalj. s 1. str.)

ki presegajo pristojnosti samih komisij. Vedno bolj pogosti so primeri, da morajo komisije za novatorstvo in racionalizacije pri svetih DE take predloge s priporočilom in oceno posredovati v dokončno oceno odboru za izume in racionalizacije pri DS Železarne.

Tako kot komisije pri svetih DE, se tudi odbor pri DS trudi in prizadeva, da predloge pravilno, objektivno in pospešeno ocenjuje in prizadevnim in uspešnim avtorjem prizna ustrezno odškodnino.

Na zadnjih sejah posameznih komisij za novatorstvo in racionalizacije pri svetih DE, je bilo več visoko ocenjenih tehničnih izboljšav predloženih v dokončno oceno odboru za izume in novatorstvo pri DS.

Pred kratkim je predsednik komisije za novatorstvo in racionalizacije pri svetu DE talilnic Alojz Rus, sklical drugo sejo komisije. Člani komisije so skupaj s šefom DE dipl. inž. Stankom Čopom in obratovodji, na osnovi ocen in mnenj ter priporočil pristojnih in odgovornih strokovnjakov obravnavali pet v zadnjem času v proizvodnjo uvedenih tehničnih izboljšav.

Vsi predlogi so bili pozitivno ocenjeni. Strokovne službe in knjigovodstva ter oddelek za ekonomsko analizo so prikazali večje prihranke in koristi kot jih more nagraditi komisija za novatorstvo in racionalizacije pri svetu delovne enote. Vse to pot obravnavane tehnične izboljšave so bile s priporočili in pozitivnimi ocenami predložene v dokončno oceno in stimulatивно nagraditev odboru za izume in racionalizacije pri DS Železarne.

Odbor za izume in novatorstvo pri DS Železarne bo moral na prvi prihodnji seji priznati opravičenost do dodatne odškodnine avtorjema Stanetu Torkarju in Bojanu Svetlinu za tehnično izboljšavo št. 1598 »Nov udarni oklop na plavžih«, ki je bil že nagrajen s primerno odškodnino.

Tudi tehnična izboljšava št. 1974, avtorjev Ivana Berlota in Emila Laha, delovodje na plavžu in vodilnega inštalaterja na plavžih »Mehansko odpiranje in zapiranje preboda za žlindro«, je bil pozitivno ocenjen od odgovornih in pri tem delu zaposlenih plavžarjev. Vsi plavžarski strokovnjaki so bili mnenja, da avtorja zaslužita večjo od-

škodnino od tisoč N dinarjev, zato so predlog št. 1974 odstopili v dokončno oceno in nagraditev pristojnemu odboru pri DS Železarne.

Štefan Rus, delovodja v šamotarni, je izvedel in predložil v oceno tehnično izboljšavo št. 2012 s katero je omogočil in izboljšal vzdrževanje in popravilo komornih peči s korundno maso. Na osnovi ocen šefa delovne enote talilnic, obratovodstva šamotarne ter izračuna koristi in prihrankov, katerega je sestavila računovodska služba šamotarne in potrdil računovodja delovne enote talilnic, je avtor opravičen do večje odškodnine kot jo lahko prizna komisija za novatorstvo in racionalizacije pri svetu DE. Predlog so s priporočilom odstopili odboru za izume in novatorstvo pri DS Železarne.

Tehnična izboljšava št. 1990 »Boljša priprava vložka surovega železa za proizvodnjo VAL elektrod v Livarni«, s katero je avtor predloga Teodor Vister, delovodja sive livarne, omogočil redno proizvodnjo in znatno zmanjšal izmeček pri izdelavi VAL elektrod, je bil s strani pristojnih in odgovornih livarjev in računovodskih služb pozitivno ocenjen in s priporočili ter ocenami predložen v dokončno oceno odboru pri DS.

Strokovnjaki za žerjave: inž. Janez Faletič, Jože Mirtič, Anton Koblar in Vinko Seljak so se potrudili, da so uspešno rekonstruirali in omogočili nemoteno obratovanje brez kvarov in zastojev polipni žerjav Sava za pravo vložka za jeklaro. Za dokončno oceno tehnične izboljšave na portalnem Sava žerjavu, je potrebno še preveriti prihranke in koristi, ki izvirajo iz kvarov in zastojev pred in po rekonstrukciji predloga.

Ti in še drugi primeri opozarjajo, da bi bilo potrebno, da bi v nov pravilnik o izumih in racionalizacijah vnesli dopolnila, ki bi komisijam za novatorstvo in racionalizacije pri svetih DE omogočila nagrajevanje prizadevnih in uspešnih avtorjev z odškodninami z več kot 1.000 N din.

Kakršnokoli prispevek, ki bi pozitivno vplival na hitrejšo in objektivnejšo ocenjevanje tehničnih izboljšav in spodbudno nagrajevanje iznajditeljev in novatorjev, bi mobiliziral nove člane kolektiva k večji inovacijski aktivnosti.

Gripa spet pred vrati

Gripa je kratkotrajno vročinsko obolenje, katere povzročitelji so razni tipi virusov in se širi v epidemijah, pa tudi v pandemijah (1957 leta), kar zahteva ogromno število bolniške odsotnosti. Obolenje nastopa v hladnih jesenskih dneh in prav letos napovedujejo nekateri ameriški zdravniki, ki spremljajo potek epidemij, zopet masovno obolevnost.

Zato se je socialno zdravstvena služba odločila, da bo od 15. 10. 1971 pričela izdajati na vseh rešilnih postajah tablete proti gripi. To so Bimolin, ki je kemoterapevtik z virusnim delovanjem in C vitaminom, ki povečuje odpornost organizma, predvsem dihalnih organov.

Zato obveščamo delavce v Železarni, naj se v primeru kakršnihkoli kataralnih znakov (nahod, glavobol, kašelj, temperatura) obrnejo na rešilno postajo, kjer imajo na razpolago ustrezna zdravila.

Kljub temu, da bo ta preventivni način preprečevanja masovnega obolenja gripe in komplikacij (pljučnica, srčna obolenja ipd.) v začetku obremenitev za podjetje, bomo edino na ta način z zmanjšanjem bolniške odsotnosti, dosegli na eni strani boljše proizvodnjo, na drugi strani pa za samega delavca boljše materialne dohodke, po principu: bolje preprečevati kot zdraviti.

IZVRŠITEV DRUŽBENEGA PLANA SKUPNE IN BLAGOVNE PROIZVODNJE TER ODPRAVE SEPTEMBER

Delovna enota	Skupna proizvodnja			Blagovna proizvodnja			Odprava
	družb. pl.	izvršitev	%	družb. pl.	izvršitev	%	
Plavž	12.700	12.938	101,9				
SM jeklarna	26.460	26.135	98,8				
El jeklarna	12.990	10.696	82,3				
Livarne	154	155	101,0	50	44	87,8	44
Šamotarna	1.700	1.173	69,0	300	363	121,1	363
TALILNICE:	54.004	51.097	94,6	350	407	116,3	407
Bluming-štekeli	42.700	40.482	94,8	6.100	5.819	95,4	6.198
H O P	1.200	1.158	96,5	1.190	1.158	97,3	1.092
Valjarna žice	8.900	7.653	86,0	2.550	2.300	90,2	2.333
VALJARNA BELA:	52.800	49.293	93,4	9.840	9.277	94,3	9.623
Lahke proge	2.240	2.616	116,8		679		686
Valjarna 2400	9.230	8.213	89,0	9.180	8.049	87,7	7.828
Jeklovlek	1.765	1.431	81,0	1.765	1.431	81,0	1.402
VALJ. JAVORNIK:	13.235	12.260	92,6	10.945	10.159	92,8	9.916
Hladna valjarna	2.530	2.611	103,2	2.530	2.603	102,9	2.554
Žičarna	4.700	4.965	105,6	2.885	3.200	110,9	3.189
Žebeljarna	860	954	110,9	855	953	111,5	891
Elektrode	1.150	1.072	93,2	1.145	1.067	93,2	1.094
Prašek	100	92	92,3	100	92	92,3	102
PREDELOV. OBRATI:	9.340	9.694	103,8	7.515	7.915	105,3	7.830
SKUPAJ:	129.379	122.344	94,6	28.650	27.758	96,9	27.776
Tuja predelava	500	21	4,1	500	21	4,1	21
ZELEZARNA:	129.879	122.365	94,2	29.150	27.779	95,3	27.797

Planirane proizvodnje za dom je 90 ton, izvršene pa 242 ton!

IZVRŠITEV DRUŽBENEGA PLANA SKUPNE IN BLAGOVNE PROIZVODNJE TER ODPRAVE JANUAR — SEPTEMBER

Delovna enota	Skupna proizvodnja			Blagovna proizvodnja			Odprava
	družb. pl.	izvršitev	%	družb. pl.	izvršitev	%	
Plavž	115.900	103.666	89,4				
SM jeklarna	239.300	226.061	94,5				
El jeklarna	135.900	122.248	90,0				
Livarne	1.210	1.363	112,7	450	431	95,6	431
Šamotarna	15.030	13.151	87,5	2.640	4.106	155,5	4.106
TALILNICE:	507.340	466.489	91,9	3.090	4.537	146,8	4.537
Bluming-štekeli	390.300	376.178	103,7	66.390	62.649	94,4	62.396
H O P	6.050	10.684	176,6	5.970	10.684	188,0	10.565
Valjarna žice	77.700	72.297	93,0	22.710	20.967	92,3	20.731
VALJARNA BELA:	474.050	459.159	104,0	95.070	94.300	99,2	93.692
Lahke proge	13.600	27.189	209,1		5.567		5.566
Valjarna 2400	78.030	71.508	91,6	77.540	70.767	91,3	69.711
Jeklovlek	15.324	12.904	84,2	15.324	12.904	84,2	13.126
VALJ. JAVORNIK:	106.954	111.601	104,3	92.864	89.238	96,1	88.403
Hladna valjarna	22.520	21.016	93,3	22.460	20.764	92,5	20.788
Žičarna	48.880	43.239	88,5	33.440	29.217	87,4	29.040
Žebeljarna	9.035	7.627	84,4	8.885	7.587	85,4	7.579
Elektrode	8.107	9.233	113,9	8.057	9.189	114,0	9.408
Prašek	870	634	72,9	870	634	72,9	627
PREDELOV. OBRATI:	89.412	81.749	91,4	73.712	67.391	91,4	67.442
SKUPAJ:	1.177.756	1.118.998	95,0	264.736	255.466	96,5	254.074
Tuja predelava	6.714	2.397	35,7	6.714	2.390	35,6	2.390
ZELEZARNA:	1.184.470	1.121.395	94,7	271.450	257.856	95,0	256.464

Planirane proizvodnje za dom je 1.400 ton, izvršene pa 1.713 ton!

Mesec september se je tako po skupni proizvodnji, kot v odpravi pridružil najslabšim mesecem v letošnjem letu.

Za slabo delo v mesecu septembru imamo zopet veliko objektivnih vzrokov, manj pa subjektivnih. Vsi se zelo radi izgovarjamo na objektivne vzroke, ki so zares veliki tako po številu kot po obsegu, subjektivne pa raje zamolčimo.

Analiza dela po obratih je sledeča:

Plavž je kljub že standardnim težavam izpolnil proizvodni plan. Zvišana poraba koksa je na račun forsirane proizvodnje. Obe jeklarni sta pod planom. Vzroki so v zastojih zaradi lomov elektrod na ASEA peči, podaljšanja re-

monta ELECTROMELT peči in slabega vložka.

VALJARNA BELA: Vzroki za neizpolnitev plana so v večjih zastojih tako v valjarni bluming — štekeli in valjarni žice, remontu linije rezanja in za profilarno v pomanjkanju naročil. Zaskrbnjujoče je stanje s preskrbo valjarne žice, valjarne 2400 in profilnih valjarn s kvalitetenim vložkom.

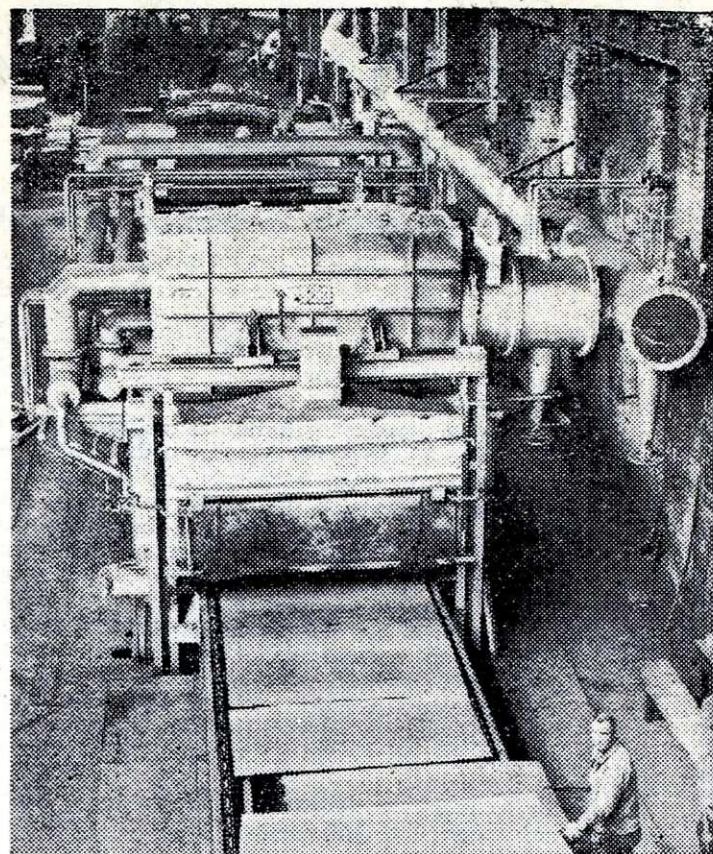
Problem bo treba reševati skupno z jeklarno, valjarno Bela in vzdrževanjem.

VALJARNE JAVORNIK: Kljub zadostni preskrbi z vložkom (količinsko) v mesecu septembru nismo dosegli planskih obvez v valjarni 2400 zaradi zmanjšane medfazne proizvodnje in jeklovle-

ku zaradi velikega izmečka 156 ton, večje poskusne predelave in okvar na posameznih agregatih. V jeklovleku je tudi problem pomanjkanje delovne sile. Obrat jeklovlek je z naročili preobremenjen predvsem zaradi nedoseganja planskih obvez in velikega izmečka v zadnjih mesecih. Obrat je pod družbenim planom 2.420 ton, pod programom pa 2.249 ton. Zaradi tega imamo velike težave pri izpolnjevanju zahtevanih rokov dobave.

PREDELOVALNI OBRATI: Predelovalni obrati so planske obveze izpolnili razen elektrodnega oddelka, ki obvez ni izpolnil zaradi pomanjkanja rutila.

šk-

Normalizirna peč na Javorniku

Obvestila kolektivu ● Obvestila kolektivu ●

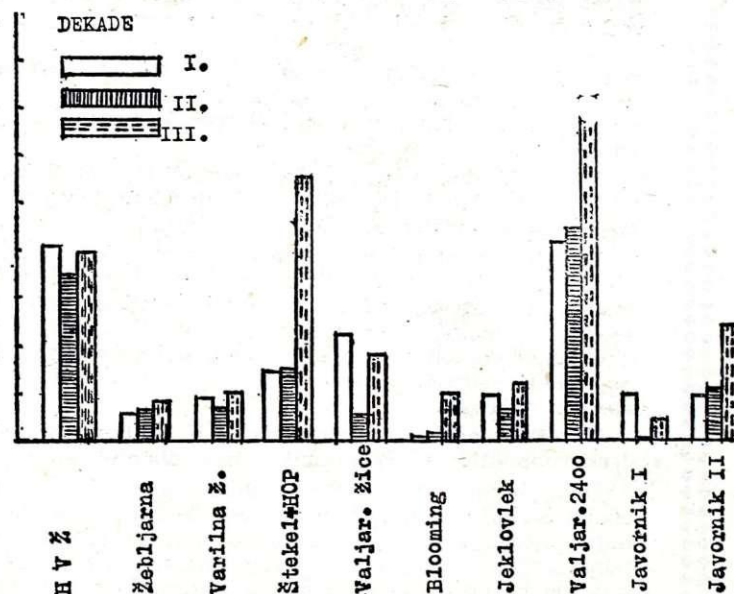
DEŽURNA SLUŽBA

	telefon	
	v pisarni	doma
SOBOTA, 9. oktobra:		
Zvonimir LABURA, žebeljarna	738	749
NEDELJA, 10. oktobra:		
inž. Stanko ČOP, talilnice	328	76/538
PONEDELJEK, 11. oktobra:		
inž. Ivo ARZENSEK, direktor SEP	501	500
TOREK, 12. oktobra:		
inž. Jaka SOKLIČ, stroj. delavnice	556	81131
SREDA, 13. oktobra:		
dr. inž. Marin GABROVŠEK, direktor TKR	380	732
ČETRTEK, 14. oktobra:		
inž. Vladimir SENČAR, valj. Bela	850	81892
PETEK, 15. oktobra:		
inž. Božidar BARTELJ, valj. 2400	638	81433

Dežurna služba traja od datuma nastopa od 7. ure do naslednjega dne do 7. ure. Kolikor dežurnega ni v pisarni ali doma kličite glavnega vratarja na telefon 410. Morebitne spremembe dežurnih so razvidne iz obvestil, ki jih vsako soboto objavljamo na razpisnih deskah pri vseh vratarjih.

Tajništvo tehničnega in proizvodnega direktorja

Obvestila kolektivu ● Obvestila kolektivu ●

PREGLED O ENAKOMERNOSTI ODPRAVE končnih izdelkov v septembru — Septembra je bila zelo enakomerna odprava končnih izdelkov v obratih: HVŽ, varilni žici in jeklovleku. V nasprotju z določbami okrožnice 21/70 z dne 23. 10. 1970 pa je bila neenakomernost zelo velika v obratih: štekeli, HOP, valjarni 2400 in valjarni Javornik II.

Mladi o sebi, svojih problemih, nalogah in perspektivah

Predsedstvo ZMS o izobraževanju ob delu

V četrtek, 23. septembra se je sestalo predsedstvo občinske konference ZMS, že četrto v jesenskem obdobju.

Najprej so člani predsedstva razpravljali o izvrševanju sklepov prejšnjih sej in ugotovili, da se je stanje na tem področju dosti popravilo, kar vsekakor prispeva k večji učinkovitosti organizacije.

Največ časa so posvetili razpravi o izobraževanju ob delu. Osnova za razpravo je bil dogovor o družbenem izobraževanju ob delu, ki so ga podpisale družbeno politične organizacije, oziroma njihova republiška vodstva in nekatere republiške institucije. Kot podpisnik dogovora je tudi republiška konferenca ZMS, kar tudi za vodstvo v naši občini že predstavlja obveznost za uresničevanje dogovora. Predsedstvo je v razpravi poudarilo pomembnost takšnega dogovora, ki naj ima za cilj povezanost prizadevanj v republiki in v vsaki občini posebej za družbeno izobraževanje vseh struktur, predvsem pa mladine. Že dosedanja stališča vodstva ZMS v občini do izobraževanja in njihove akcije na tem področju je dokaz, da se mladi resno zanimajo in zavzemajo za uresničevanje tako pomembnega dogovora.

Dogovor je vsekakor dobrodošel tudi za to, ker predvideva načrtnejše in bolj sistematično izobraževanje kadrov v družbeno političnih organizacijah in delovnih organizacijah. Predsedstvo je poudarilo, da moramo ob realizaciji dogovora posvetiti dosti pozornosti tudi splošnemu in kulturnemu izobraževanju. Največ poudarka pa je treba dati kratkoročnemu in dolgoročnemu načrtovanju družbenega izobraževanja.

Predsedstvo je v tretji točki dnevnega reda ocenilo dosedanje delo na izobraževalnem področju kot zadovoljivo in razpravljalo o seminarjih za vodstva ZMS v osnovnih šolah, delovnih organizacijah in krajevnih skupnostih.

Ob koncu seje so se člani predsedstva dogovorili za obiske po vseh mladinskih aktivih. Namen teh obiskov je predvsem v tem, da spoznamo realno sliko dela ZMS v občini in se na njeni osnovi odločamo o akcijah občinske konference in njenega vodstva.

M.

Naš tedenski razgovor

Za današnji razgovor sem prosil nekdanjega mladinskega aktivista, sedaj člana tovarniške konference ZKS Petra Lukana, da pove nekaj več o tem, kako sedaj gleda na delo v mladinski organizaciji v Železarni.

Kaj bi po tvojem morali narediti v vodstvih mladinskih organizacij, da bi delo bilo bolj učinkovito?

Da bi bilo delo v ZM res učinkovito, bi morali prekiniti s sedanjem prakso. Pri tem imam v mislih predvsem to, da se mladina vse premalo zaveda svoje vloge pri socialistični preobrazbi družbe. Dogaja se nam, da mladinec ali mladinka niti ne ve kaj ZM sploh predstavlja in kaj organizacija dela. Pomembno vprašanje je tudi kadrovska zasedba mladinskih vodstev. Mislim, da tu grešimo že v osnovi. Izbor vodstva mladinskega aktiva je še vedno preveč formalnost, zato se dogaja, da so v posameznih vodstvih mladi ljudje, ki se niti ne zavedajo pomena organiziranega delovanja Zveze mladine. Razumljivo, da potem tudi rezultati ne morejo biti zadovoljivi. Tudi samo delo vodstev mladinske organizacije se mora preusmeriti na probleme, s katerimi se mladi srečujejo v vsakdanjem življenju.

Ali meniš, da tovarniške družbenopolitične organizacije organizirajo dovolj skupnih akcij, posebno tedaj kadar gre za pomembnejšo odločitev v podjetju?

Vsekakor. Kot primer bi navedel samo skupno akcijo ob integraciji slovenskih železarn. Omenil pa bi rad še to, da je predvsem od mladih odvisno ali bo teh akcij še več. Problemov nam nikakor ne manjka, vendar morajo mladi do teh problemov zavzeti določeno stališče in to stališče skupaj z ostalimi družbenopolitičnimi organizacijami reševati.

Kot član tovarniške konference ZK. Kaj meniš o delu družbenopolitičnih organizacij v naši občini?

Dejal bi, da so družbenopolitične organizacije v naši občini dovolj učinkovite, toliko več, kolikor dopušča trenutna situacija. Pomembno vlogo za delo družbenopolitičnih organizacij igrajo tudi finančna sredstva. Mišljenja sem, da bi se marsikatera akcija, katero sedaj organizira posamezna organizacija (mladina, sindikat, SZDL, ZK), lahko izvedla z združenimi silami v boljše kot sedaj posamezno. Pri tem pa bi bil tudi učinek akcij večji.

Kaj meniš o kulturnem življenju v naši občini?

Mišljenja sem, da pogoje za zdravo kulturno življenje v naši občini imamo. Postaja pa se mi vprašanje, kaj

sploh hočemo? Organizirane so bile razne razstave, koncerti, dramske predstave itd. Toda za obisk na teh prireditvah je zelo slab. Vzrokov za to je več, največji pa je vsekakor ta, da današnji človek preveč stremi samo za zaslužkom. Dokler naši občani ne bodo čutili potrebe po kulturnem življenju, bodo dvorane prazne. Odgovorni ljudje bodo morali poskrbeti za primerne prostore in kvaliteto del, katera se bodo izvajala. Predvsem pa za to, da se bodo poslušalci in gledalci dobro počutili.

Tako kot jaz, imajo tudi ostali občani svoje želje — nekdo bi rad imel hišo, drugi avto, itd. Katera je pa tvoja skrita odnosno največja želja?

Največja moja želja je želja po znanju in da bi si uredil življenjske pogoje, med katerimi je največji problem stanovanje, druga želja pa je, da bi dokončal šolo, katero sem sedaj začel.

fk

Razgovor o kulturi in mladih v samskih domovih

Čez 20 mladih, se je minulo sredo, 29. septembra, udeležilo drugega pogovornega večera, ki jih organizira komisija za kulturo pri TK ZMS Železarne. Za pogovor so predlagali dve temi in sicer: KJE SO VZROKI, DA KULTURNO-ZABAVNO ŽIVLJENJE V NAŠI OBČINI IZ LETA V LETO SLABI IN KAJ STORITI ZA BOLJŠE KULTURNO-ZABAVNO ŽIVLJENJE V SAMSKIH DOMOVH. Uvodne misli k prvi temi je dal predsednik občinske konference Zveze kulturno prosvetnih organizacij Joža Varl, k drugi pa direktor kadrovskega sektorja Železarne dipl. politolog Tomaž Ertl.

Predsednik Varl je v svojem uvodu poudaril, da bi težko trdili, da kulturno-zabavno življenje v občini slabi, pač pa so, kar je tudi znak napredka, zahteve ljudi na tem področju vsak dan večje. Razen tega pa klasične oblike zamenjujejo nove oblike in področja. V tem sklopu vprašanj bi morali predvsem razmišljati o tem, kako bi omogočili mladim in drugim občanom aktivno, kulturno in koristno koriščenje prostega časa. Za to pa je v občini že sedaj mnogo možnosti, tako na področju telesne kulture, kot kulturno duhovnega življenja. Pri tem vprašanju pa bi morali predvsem vedno imeti pred očmi, da za skoraj celotno tovrstno življenje v občini skrbijo amaterji in amaterska društva in organizacije ter da je za manjšo ali večjo aktivnost prav tako soodgovorna mlada generacija. Le-ta namreč vse preveč ugotavlja, kritizira in podobno, premalo pa aktivno posega na ta področja življenja oziroma je premalo pripravljena aktivno sodelovati pri oblikovanju kulturno zabavnega in športnega življenja v občini. Če društva ali posamezne organizacije stagnirajo, bi bilo prav, da mladi aktivno posežejo v delo, da se stvari izboljšajo, ne pa da le ugotavljajo. Za tem je govornik navedel vrsto še neizkoriščenih možnosti v občini, ki jih mladi premalo koristijo (knjižnica, izobraževanje po delu, gledališče, koncerti in druge prireditve), kar pa zahteva tudi večjo zavzetost pri kulturni vzgoji mladih in kar vse sodi v sklop kulturnega koriščenja prostega časa. V svojem prispevku je direktor Ertl govoril o skrbi Železarne za samske delavce, ki živijo v samskih domovih in pri tem poudaril, da je premalo pobud in pripravljenosti stanovalcev samih, da se izboljšajo in popestri njihovo življenje v prostem času. Le z večjo organiziranostjo mladih v domovih se bodo stvari lahko še izboljšale, kajti mnogo stvari je predvsem odvisno od stanovalcev samih.

Po uvodnih besedah se je razvila živahna debata, ki pa je izvenela precej enostransko, saj je bilo predvsem govora o težavah in problemih mladih samskih delavcev, ki so predstavljali skoraj polovico navzočih. Nedvomno je v okviru teme sodilo tudi vprašanje njihovega prostega časa in kulture stanovanja, vendar pa je bila vmes še vrsta stvari, ki bi jih morali obravnavati v drugem okviru. Tako je večer izvenel precej drugače, kot je bilo zamišljeno. Pozdravljamo pa seveda pobudo mladih neslovencev iz samskih domov za uspešnejše reševanje njihovih težav, predvsem pa za boljše informiranost o skrbi Železarne za njih, kajti mnogi ne vedo koliko regresa daje podjetje za njihovo cenejše bivanje na Jesenicah. Mnogo stvari pa bi samski delavci lahko rešili sami, če bi se samoupravno organizirali, pri čemer bo morala imeti večjo iniciativo ZM Železarne pa tudi SZDL, kajti običajno so ti ljudje izven te organizacije.

V vsakem pogledu pa lahko pogovorne večere, ki jih organizira TK ZMS Železarne ocenimo kot zelo pozitivno in posrečeno obliko pri aktivnem vključevanju mladih na vsa področja življenja in dela v tovarni in občini. Bolj disciplinirano pa se bodo morali držati v vabilu razpisane teme.

Železarski globus

ZDA — V železarni Indiana Harbour, ki pripada družbi Inland Steel Co., so v martinarni številka 2, letos odlili 100 milij. ton SM jekla. Ta martinarna, ki ima skupno 24 SM peči, je pričela obratovati leta 1917 in je s to količino dosegla svetovni rekord proizvodnje surovega jekla v enem obratu. Kljub temu predvidevajo, da jo bodo v kratkem ustavili in nadomestili z novo kisikovo jeklarno, ki bo lahko proizvedla letno 2,2 milij. ton surovega jekla.

AVSTRIJA — Avstrijska železarna VÖEST, ki ima v svojem sklopu tudi projektantski biro in obrate za gradnjo železarskih naprav, je dobila naročilo za izgradnjo železarne na Formozi. Začetna proizvodnja zmogljivost te železarne bo 1,3 milij. ton surovega jekla, z možnostjo kasnejšega povečanja na 4. milij. ton. Za to bodo potrebna finančna sredstva v višini 320 milij. dolarjev. Dvajset % te vsote bo financiral VÖEST, ostalo pa konzorcij avstrijskih bank. Železarna bo pričela obratovati v dveh do treh letih.

JAPONSKA — V japonskih železarskih krogih obstaja veliko zanimanje za neposredno izkoriščanje toplotne energije iz atomskih reaktorjev. To zanimanje je toliko večje, ker poseduje ta vrsta energije določene elemente visoke gospodarnosti. S tem namenom je bila formirana posebna komisija za izkoriščanje atomske energije v železarnstvu v kateri so predstavniki šestih največjih japonskih železarskih družb. Njena naloga je, da ugotovi stanje na tem področju, tako v svetu in na Japonskem ter nato v okviru združenja japonskih železarskih družb vodi konkretne naloge.

NIGERIJA — V tej državi, ki še nima lastne železarske industrije, razen ene manjše valjarne za proizvodnjo betonskega železa, obstajajo vsi ugodni pogoji za razvoj te panoge. Iz tega razloga obstajata dva projekta za gradnjo železarne. Prvi je sovjetski, ki predvideva gradnjo železarne z letno zmogljivostjo 800.000 ton surovega jekla. Druga je predložila grupacija Korf iz Zahodne Nemčije in sicer za mini železarno z letno zmogljivostjo 130.000 ton surovega jekla. O izvedbi enega ali drugega projekta zaenkrat še ni odločitve.

TASMANIJA — Na tem otoku, ki leži ob južni avstralski obali, je pričela obratovati naprava za proizvodnjo peletov. Spada med največje na svetu, saj jih lahko proizvede letno 2 milij. ton. Glavni kupec teh peletov bodo japonske železarne.

Samoupravni organi v preteklem tednu

4. seja odbora za poslovno politiko

Predsednik odbora za poslovno politiko, inž. Vito Gričar je sklical 4. seja odbora v sredo 29. septembra 1971 in je za dnevni red predlagal: pregled sklepov zadnje seje, analiza finančnega rezultata za avgust, poslovni odnos do trgovskega podjetja »UNIVERZAL« Jesenice in program dela odbora do konca letošnjega leta.

Poročilo o izvrševanju sklepov prejšnje seje, ki ga je podal glavni direktor, so sprejeli na znanje brez pripomb. V razpravi o poslovnem rezultatu v avgustu in v osmih mesecih letošnjega leta pa so ugotovili, da poslovni uspeh v avgustu ni bil zadovoljiv. Osnovni vzrok je manjša proizvodnja in v zvezi s tem večji stroški skoraj v vseh delovnih enotah, razen v valjarni Bela. Cene naših proizvodov so stalne, cene surovinam in uslugam pa so še vedno v porastu, kar tudi zmanjšuje poslovni uspeh v primerjavi s prejšnjimi meseci. Ugotovili so tudi, da bo trenutna tržna in finančna situacija nujno zahtevala od vseh večjo delovno disciplino, predvsem pa boljše delovne rezultate, če bomo že

leli tudi v bodoče dosegati takšne finančne rezultate, kakršnih smo bili vajeni v prvih osmih mesecih letošnjega leta. Prav zaradi tega so sklenili:

1. V naslednjem obdobju do konca leta je predvsem važno obdržati sedanjo povprečno prodajno ceno. Zato je treba dati prednost visoko finalizirani proizvodnji in kvalitetnemu asortimentu.

2. Ker se je stalež zaposlenih nekoliko povečal, odsotnost pa zmanjšala, je treba forsirati visoko finalizirano proizvodnjo na račun prodaje nižje finalizirane proizvodnje.

3. Delovnim enotam in obratom naročajo, da tam kjer je za finalne proizvode

dovolj naročil, stroji za takšno proizvodnjo pa so sposobni za obratovanje, imajo dovolj rezervnih delov in vložnega materiala, da izkoristijo za proizvodnjo tudi proste sobote.

V nadaljevanju seje so sprejeli program dela odbora do konca leta, ki vsebuje kar 14 točk in sicer: Mesečno spremljanje akcijskega programa in finančnega rezultata Železarnice, analiza 9-mesečnega poslovnega rezultata Železarnice, prodajna politika in proizvodni program za leto 1972, sprejem dolgoročne pogodbe o preskrbi s polfabrikatom z železarno Smederevo, revaloriziranje 5-letnega razvojnega programa (nove cene, novi proizvodi), poslovno sodelovanje s firmo Öerlikon, pogodba o nabavi licence in Know-How za proizvodnjo nerjavnih in dinamo trakov v hladni valjarni s firmo ARMCO, dolgoletna pogodba o preskrbi z brazilsko rudo z avstrijskim podjetjem VOEST, poslovno sodelovanje z integriranimi podjetji

za predelavo žice, sodelovanje s firmo SMELT in FATA iz Torina, osnovni poslovni interesi in izbira partnerjev pri izgradnji nove hladne valjarne, predvsem iz vidika najemanja kreditov, obravnavanje in osvajanje predloga o vrednotenju zaloga razreda 5 in 6, reševanje eventualnih reklamacij in obravnavanje vse ostale aktualne problematike, ki spada v pristojnost odbora.

Nato so obravnavali poslovne odnose do novo ustanovljenega trgovskega podjetja UNIVERZAL Jesenice, dosedanja delovna enota KOVINOTEHNE iz Celja. Ugotovili so, da je Železarna kljub ustanovitvi novega trgovskega podjetja še vedno vezana na izpolnjevanje poslovnih pogodb s KOVINO-TEHNO in so zato sklenili, da bo treba upoštevati sporočilo KOVINOTEHNE z dne 20. 9. 1971, da naj se vse dobave, ki jih je Železarna dolžna izvršiti porazdelijo v odnosu 50% UNIVERZALU. Tako za letošnje leto, za bodoče pa se bodo sklepale nove pogodbe in bo verjetno sodelovanje z novo ustanovljenim podjetjem takšno kot z ostalimi, odvisno pa je predvsem od gospodarskega stanja podjetja in njihovih možnosti plačevanja naših dobav.

4. seja odbora za kadre

V torek, 5. oktobra 1971 je predsednik odbora za kadre dipl. inž. Boris Bregant sklical kratko sejo odbora, na kateri so ponovno obravnavali predlog kadrovskega sektorja glede odobritev študijskih ugodnosti izrednim dijakom tehniške srednje šole elektro smeri v Kranju s tem, da so tokrat razpolagali še s stališčem vodstva vzdrževanja elektro naprav. Sklenili so, da se devetim delavcem elektricarjem, dodelijo študijske ugodnosti za 2. letnik, to pa je 10 dni izredno plačanega dopusta in plačana šolnina, ostalih zaprosenih ugodnosti pa ne, ker jih tudi navodilo za dodeljevanje študijskih ugodnosti ne predvideva. Sklep s prejšnje seje, da se študijske ugodnosti za prvi letnik te šole ne odobri pa ostane tako še vedno v veljavi, kar je tudi v skladu z načelnim stališčem odbora, da se študijske ugodnosti za 1. letnik ne odobravajo.

Nato so še odobrili naknadno enemu delavcu študijske ugodnosti za vpis v višjo šolo za organizacijo dela in sklenili, da Železarna ne bo krila stroškov za skripte izrednim študentom te šole. Dvema absolventoma visokih šol pa so odobrili brezobrotno posojilo do diplome.

Sestanki delovnih skupin

28. 9. — STRUGARNA VALJEV — DOLENC — JAVORNIK — Prisotni so razlagali akcijskega programa ter analizo proizvodnih stroškov za julij vzeli na znanje. Menijo, da bi to morali v bodoče obravnavati za pretekli mesec in ne za dva meseca nazaj. Obravnavali so še vprašanje osebnih dohodkov in postavili vprašanje, zakaj poprečje obrata in Železarnice ni prikazano ločeno za delavce in ločeno za uslužbence. Tako bi dobili bolj realni prikaz osebnih dohodkov. Precej pripomb so imeli k predlogu za spremembo sistema nagrajevanja. Vprašujejo tudi kako naj bi omogočili, pri vzdrževanju kjer ni norm in povsod tam kjer ni proizvodnje, objektivnost. Vsa dopolnila o nagrajevanju pa so nestabilna, dokler se ne bodo ustalile tudi cene življenjskih potrebščin, kar najbolj občuti delavec z nižjimi osebnimi dohodki.

29. 9. — GRADBENO VZDRŽEVANJE — KOZJEK — KLEPARJI — Predlagano je bilo samostojno formiranje osebnih dohodkov v okviru vzdrževanja. Za ocenjevanje posameznikov na delovnih mestih bi morala biti imenovana vsaj tričlanska komisija, ki bi jo sestavljali delavci posamezne delavnice. Govorili so še o varstvu pri delu zlasti na višini ter opozorili na uporabo zaščitnih sredstev. Čevlji bi morali imeti mehkejšo podplate, sodelavca, ki delata pri lužilnih banjah v HVZ pa naj bi dobila dvakrat letno tudi spodnje perilo.

28. 9. — RTA — REKAR — EMP — Izvajanje akcijskega programa poteka po predvidevanjih. Do krajših zakasnitev pri izdelavi projektov je prišlo zaradi bolezni člana delovne skupine. Strinjali so se s predlogom sprememb in dopolnitev sistema nagrajevanja. Treba bo le ustvariti pogoje za objektivno ocenjevanje vseh zaposlenih, medtem ko naj bodo kriteriji ocenjevanja taki, da bo delavec vedel kakšen osebni dohodek mu pripada po sposobnosti in prizadevnosti.

21. 9. — STROJNO VZDRŽEVANJE — BURGER — INŠTALACIJA JAVORNIK — Opozarjajo na popravilo strehe na prehodu iz delavnice v skladišče, ki močno pušča. Skladišče profilnega železa

je slabo založeno in morajo zato večkrat iskati potreben material v skladišču na Jesenicah, zato izgubijo precej časa. Ni pravilno, da četrti dežurni inštalater nima devete skupine, saj po opravljenem delu ter vestnosti ne zaostaja za ostalimi, ki jo že imajo. Močno primanjkuje delovne sile. Kje so vzroki, da so nas zapustili dobri sodelavci je znano. S sedanjim staležem ljudi ne morejo v redu in kvalitetno vzdrževati oziroma opraviti dela, ki sodijo v njihovo stroko.

29. 9. — JAVORNIK I — MARKELJ — LAHKA PROGA — Obravnavali so obratno problematiko. Primanjkuje delavcev, premalo pa je tudi očiščenega materiala. Precej pozornosti so posvetili obračunavanju norm, ob koncu sestanka pa je vodja delovne skupine opozoril valjavce na previdnost pri valjanju, rezalce na škarijah pa na pravilne reze in vodjo dela na škarijah za odvzem prob za luženje.

30. 9. — JAVORNIK I — MARKELJ FRANC — LAHKA PROGA — K pojasnilu o izpolnjevanju plana niso imeli pripomb. Seznanjeni so bili tudi z novimi normami oziroma popravki, ki jih je delovna skupina sprejela brez pripomb. Vodja delovne skupine je prisotne seznanil z informacijo šefa DE o problemih in doseganju osebnih dohodkov. Menijo, da je treba uvesti cenik za Javornik I, kar pa je po informaciji šefa DE že v teku. Kritično so obravnavali vprašanje avtobusnega postajališča in zahtevajo, da je treba omenjeno vprašanje urediti pred začetkom zime, tako, da bodo avtobusi na razpolago pred tovarno, ne pa na Beli. Tako zahtevo ni treba posebej tolmačiti in pričakujejo odgovor ustrezne službe.

30. 9. — JAVORNIK I — MEŽNARC — LAHKA PROGA — V avgustu je bil plan izpolnjen s 94,4 %. Zastojev so imeli 17,7 %, v glavnem na račun večkratnega prestavljanja in menjave. K pregledu izplačevanja osebnih dohodkov za avgust ter za mesece januar—avgust so imeli pripombo, da so na zelo nizkem poprečju, saj so med šestindvajsetimi plačanimi enotami na 21. mestu. Odgovorni

naj temeljito pretehtajo položaj valjavca in ostalih zaposlenih v obratu. Govorili so še o novih normah in se ne morejo strinjati s tem, da v prihodnje odpade faktor za prevajanje na progi 230. Vse delavce, ki delajo pri škarijah je vodja opozoril na točne reze.

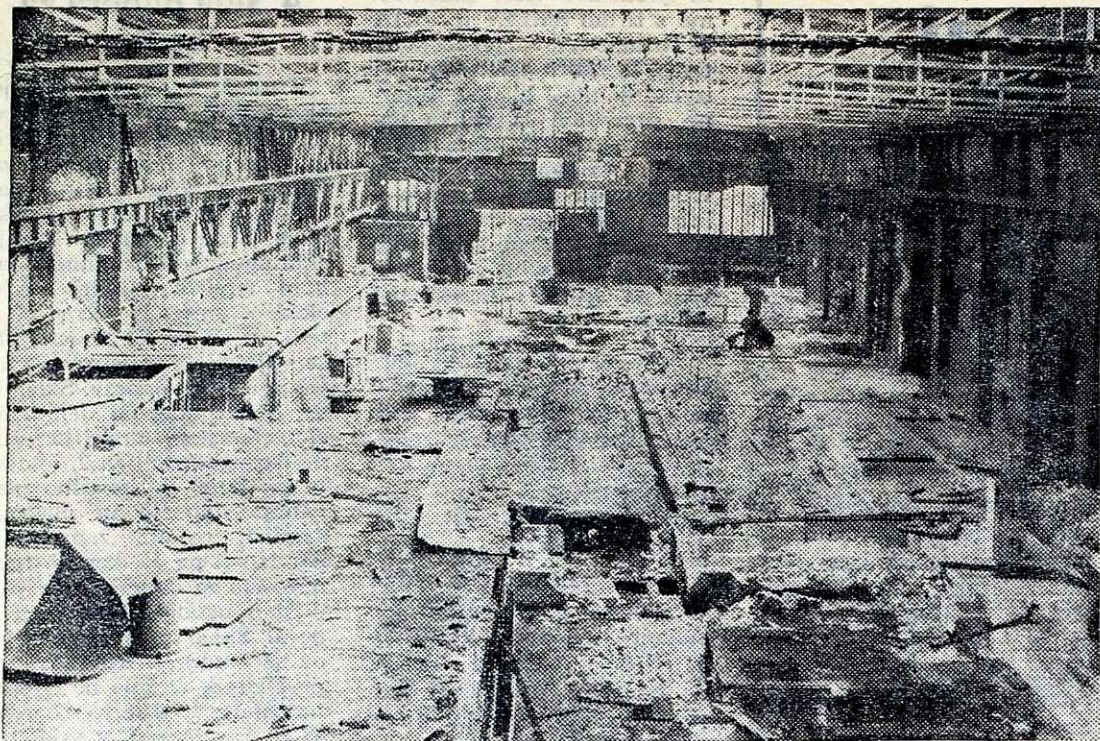
23. 9. — JAVORNIK I — BRISAR — TEHTNICA — K informaciji obratovodstva niso imeli pripomb. Z novim sistemom nagrajevanja se v celoti strinjajo, obstoja pa bojazen zaradi objektivnega ocenjevanja in da bi bil višek razdeljen šele po treh mesecih. Delavce tudi skrbi, da bodo s tem še na slabšem glede mesečnih OD. Obravnavali so tudi cene malicam v kantinah. Hladne malice so dražje kot v trgovinah, topli obrok pa še zdaleč ni kvaliteten za ceno, ki jo prispeva podjetje in sami delavci.

27. 9. — JAVORNIK I — UDIR — ČISTILNICA — Najprej je bila posredovana informacija obratovodstva o rezultatih za mesec avgust. Obravnavali so tudi informacijo delovne enote za julij in avgust in jo vzeli na znanje brez pripomb. Seznanjeni so bili tudi s predlogom korekture norm. Treba je popraviti vrata v čistilnici, pri CM stroju pa je treba namestiti nova stekla.

27. 9. — JAVORNIK I — BENEDIČIČ — ADJUSTAŽA — Skupina je bila seznanjena z informacijo obratovodstva, problematiko obrata in z delom komisij pri DE valjarna Bela. Na vprašanja je vodja delovne skupine dal ustrezne odgovore. Adjusterji menijo, da naj se zaradi večjih zahtev za obrat jeklovlek prilagodijo tudi faktorju za izračun. Pregledali so tudi listo izplačanih OD za januar—avgust. Tovariš Tomše pripominja, da OD niso porasli, čeprav so se cene življenjskim artiklom občutno dvignile.

26. 9. — VALJARNA ŽICE — JUSTIN — K izpolnjevanju mesečnega plana za avgust niso imeli pripomb. Zaradi slabih doseženih rezultatov v avgustu je imel vodja delovne skupine več pripomb. Dobili so tudi navodila glede hitrejšega odstranjevanja izmečka. Drug drugemu morajo pomagati pri zastojih na vseh progah in tudi pri samem prestavljanju. Možni so tudi ostrejši ukrepi s strani vodstva, če se stanje na izmeni ne bo izboljšalo.

(Nadaljevanje na 6. strani)

V opuščeni hali na Javorniku, so izgotovljeni temelji za montažo novih naprav za proizvodnjo hladno valjanih profilov — zapis o tem preberite na 1. in 2. strani

(Nadaljevanje s 5. strani)

Vprašanje dostave čaja tudi še ni rešeno. Ne morejo se strinjati z odrejanjem rednega letnega dopusta v primeru večjih okvar. Obenem predlagajo naj bi v takih primerih pisali dopust kot so ga morali sedaj pisati na proste dneve. Navedli so konkreten primer delavca, ki ima šestnajst dni dopusta in ga tri dni porabi na proste dneve. Kolikor mu ga še ostane za oddih in druge potrebe, če ga mora koristiti tudi ob večjih okvarah.

26. 9. — VALJARNA ŽICE — KNAFELJ — Proizvodnja v prejšnjih mesecih je bila zadovoljiva in znaša 102 toni na delovni dan. Zastoji so večji kot so jih predvidevali v akcijskem programu. Tudi dobiti — izpleni so nizki, še posebej pri patentirani žici. Stanje bi lahko izboljšali ob kvalitetnejšem vložku. Težave imajo zaradi velike romboidnosti blumov. Seznanjeni so bili tudi z izplačilom osebnih dohodkov po kategorijah za mesece januar—avgust.

26. 9. — VALJARNA ŽICE — DOLŽAN — Z rezultati so bili nekoliko zadovoljni, kar pa ne velja za dobit — izplen pri patentirani in varilni žici. Valjavci bi morali imeti večjo kontrolo profilov, vleka in odvzemov. Beseda je tekla tudi o valjavih zastojih, ki jih je bilo precej na progi 450 Ø. Predpogoj je dober vložek. Proučiti bo treba delovno mesto valjavca na progi 450 Ø in ugotoviti, če en valjavec sam lahko upravlja s progo ob takem vložku. Zahtevali so tudi, da se drugače ukrepa ob večjih zastojih, ne pa da ljudi pošiljamo na dopuste.

25. 9. — MARTINARNA — BAUMAN — LIVNA JAMA — Obširneje so govorili o akcijskem programu in kritično obravnavali disciplino, s katero v zadnjem času v livni jami niso bili zadovoljni. Posamezni delavci delo opravljajo malomarno in tako nastajajo prodori ter zaliti vozovi in s tem materialna škoda. Tudi s surovinami bi morali ravnati bolj varčno. V zadnjem času poškodb niso imeli, želijo pa, da bi dobili še vsak ene delovne hlače.

24. 9. — PLAVŽ — VOGA — RUDARNA — Vodja delovne skupine je odgovoril na nekaj vprašanj, postavljenih na prejšnjem sestanku. K poročilu o proizvodni problematiki niso imeli pripomb, vsi pa se zavedajo, da je od njihovega dela odvisno delovanje peči, s tem pa tudi osebni dohodki. S predlaganim akcijskim programom so se strinjali. Govorili so še o medsebojnih odnosih in poudarili, da je potrebna medsebojna pomoč.

16. 9. — TKR — POGAČNIK — KEMIČNI ODDELEK — Precej so govorili o medsebojnih odnosih in o pripravi vzorcev SM in elektro jekel v martinarni. Razpravljali so o delu in nalogah pripravljavcev v martinarni ter na novi aglomeraciji. Delo na aglomeraciji je precej naporno, vendar

bodo poizkušali tudi to vprašanje rešiti z električnim dvigalom za doviganje in spuščanje sit pri sejalnih analizah. Montiran je bil nov valjni mlin za mletje vzorcev sintra od 5 do 2 mm.

18. 9. — PIV ENERGIJA — PETERMAN — Vsi člani delovne skupine so v Železarni z zanimanjem prebrali predlog sprememb in dopolnitev sistema nagrajevanja. Z večino predlogov se strinjajo, imajo pa pomisleke zaradi ocenjevanja. Posebno težko bo ocenjevati delavce, ki niso v normi ali direktno v proizvodnji. Potrebni bodo kriteriji in merila tako, da ne bo preveč prisotno osebno mnenje ocenjevalca.

21. 9. — GRADBENO VZDRŽEVANJE — ZUPAN — TESARJI — Predlagajo tričlansko komisijo za ocenjevanje delavcev. Pripominjajo, da se morajo osebni dohodki približati cenam življenjskih potrebščin, ki pa naraščajo. Prevelika so tudi odstopanja med najnižjimi in najvišjimi osebnimi dohodki. Odstotek poškodb pri delu je še vedno previsok, res pa je tudi, da vzdrževalci pogosto delajo ob težkih delovnih pogojih.

22. 9. — GRADBENO VZDRŽEVANJE — ZUPAN — GRADBENO VZDRŽEVANJE JAVORNIK — Govorili so o novem predlogu sprememb in dopolnitev sistema nagrajevanja. Z njim naj bi se povečal efekt in storilnost dela. Mišljena je nagraditev marljivih, sposobnih ter discipliniranih delavcev, ki so pripravljeni za nujna dela in so varčni pri materialih in surovinah. Imenovali naj bi skupino, ki naj bi pravično ocenjevala delavce. Omenjali so poškodbe na delovnih mestih, ki so pogoste in je zato treba vedno znova opozarjati na varno delo. Delavnice so pretesne, izdelati pa bo treba voziček za prevoz manjših količin materiala.

23. 9. — GRADBENO VZDRŽEVANJE — JENSTERLE — MIZARJI — Razpravljali so o predlogu za spremembo in dopolnitev sistema nagrajevanja. Menijo, da bi pri uvajanju novega sistema nagrajevanja morali paziti na to, da na gradbenem vzdrževanju ne bo prevelikih razlik. Kolektiv se tudi ne strinja s tem, da bi ocenjeval le delovodja, pač pa naj trimesečno ocenjevanje opravi organ sestavljen iz delavcev iz lastne delavnice.

23. 9. — GRADBENO VZDRŽEVANJE — RUPNIK — ZIDARJI — S predlogom sprememb in dopolnitev sistema nagrajevanja so se strinjali, obstaja pa bojazen zaradi objektivnega ocenjevanja delavcev. Vsi delavci morajo vedeti kakšen osebni dohodek jim pripada po sposobnosti in pridnosti. Obravnavali so tudi poročilo o poškodbah v preteklih dveh mesecih.

22. 9. — GRADBENO VZDRŽEVANJE — ŠULIGOJ — PLASTIKA — Menijo, da bo predlog SEP-a o novem načinu nagrajevanja v marsičem pripomogel k realnemu nagrajevanju delavcev. Nov način delitve osebnega dohodka ustreza in ga bo

JAPONSKA — Gospodarska recesija, ki se v zadnjem času pojavlja tudi na Japonskem, je vplivala na odgoditev gradnje drugega največjega plavža v železarni Oita, ki pripada železarski družbi Nippon Steel Co. Ta plavž, ki bo proizvajal letno 4 milij. ton grodlja, bi morali pričeti graditi julija letos. Gradnjo so odložili do 1. januarja 1972.

PERU — V obdobju let 1971—1975 bo perujska vlada investirala v železarsko industrijo svoje države 768 milij. dolarjev. Povečali bodo proizvodnjo zmogljivost železarne Chimbote na 1,5 milij. ton. Poleg tega bodo zgradili še dve novi železarni.

ROMUNIJA — Romunija nadaljuje s povečanjem proizvodne zmogljivosti svoje železarske industrije. V železar-

ni Hunedvara so pričeli graditi nov plavž s koristno prostornino 1000 m³.

ZAHODNA NEMCIJA — Po zahodnonemških podatkih proizvaja iz peletov 20 % vsega grodlja na svetu (poprečna vsebnost železa 64 %). ZDA in Kanada uporabljata pri proizvodnji grodlja prek 50 odstotkov peletov, Japonska 14 %, Sovjetska zveza 10 % in Zahodna Nemčija 6,7 %. Leta 1970 so proizvedli na svetu skupno 120 milij. ton peletov.

ZDA — Svetovna poraba jedavca narašča iz leta v leto. Leta 1970 so porabili v svetu 3,5 milij. ton jedavca, medtem ko računajo, da bo do leta 1975 narasla poraba na 6 milij. ton. Največje količine jedavca porabijo pri proizvodnji aluminija in surovega jekla (SM in električne peči ter kisikovi konventorji).

treba še izpopolnjevati. Izdelati bo treba kriterije za objektivno ocenjevanje. Glede varnega dela na novi aglomeraciji so bili mnenja, da je treba dosledno izvajati predpise, da bo manj poškodb na delovnih mestih.

27. 9. — TRANSPORT — OBLAK — DELAVNICA MOTORNH VOZIL — S predlaganim akcijskim programom in s predlogi šefa delovne enote so se delavci strinjali in niso imeli posebnih pripomb. Omenjali so pomanjkanje mehanikov, kar tudi sodi v akcijski program Železarne. Pripominjajo, da ob tako majhnem številu ljudi ne bo mogoče vzdrževati vseh vozil.

26. 9. — TRANSPORT — ZMITEK — TOVOR — Delovna skupina je bila seznanjena z akcijskim programom DE transport. Prisotni so se s programom strinjali, imeli pa so precej pomislekov zaradi samega izpolnjevanja, ker pogoji na transportu onemogočajo dosledno izpolnjevanje programa. Vsi obrati, ki jim dela transport usluge s prevozom surovin lahko bistveno vplivajo na znižanje proizvodnih stroškov, hitra dostava vagonov za razkladanje in nakladanje surovin. Gre tudi za boljše vzdrževanje dvigal in vilicarjev. Z večjo prizadevnostjo in disciplino bomo kos tudi nalogam, ki so zajete v akcijskem programu.

22. 9. — TRANSPORT — KLINAR — KURILNICA — Sestanek delovne skupine je vodil tovariš Lah. Pojasnjen je bil akcijski program DE transport. Šef DE tovariš Košir je zlasti poudaril sodelovanje med transportom in ostalimi obrati. Zlasti velja to za martinarno, še posebej za prevoz šaržev na Belo. Omenjali so tudi vzdrževanje parnih in diesel lokomotiv, strojevodje pa morajo posredovati točen opis popravil.

27. 9. — TRANSPORT — GAZVODA — ŽELEZNISKI ODDELEK — Vodja železniskega oddelka tovariš Kalan je prisotnim prebral oziroma posredoval najvažnejše točke akcijskega programa. Zlasti je opozoril prevoz šarže na Belo ter dostavo vložka za martinarno. Upoštevati je treba vozni red. V nadaljevanju sestanka so obravnavali vprašanja, ki zadevajo obratno problematiko oziroma upravljanje z lokomotivami. Govorili so še o garderobah in kopalnicah. O tem razpravljajo že eno leto, vendar se stanje še ni izboljšalo.

27. 9. — TRANSPORT — GASAR — VZDRŽEVANJE PROGE — Delovni skupini je bil posredovan akcijski program DE transport. Delovodja je opozoril delavce na disciplino pri delu, na varčevanje z materialom, kakovost vzdrževanja tirnih naprav. Le tako bodo pripomogli da bo akcijski program dosežen. S predlogom sprememb in dopolnitev sistema nagrajevanja so se strinjali, vseeno pa obstoji bojazen zaradi objektivnega ocenjevanja delavcev. Kriteriji ocenjevanja naj bodo takšni, da bo sleherni delavec vedel, kakšen osebni dohodek mu pripada po sposobnosti in pridnosti.

Analiza premiranja za zmanjšanje stroškov stojnin

V zvezi s pripravami za spremembo načina delitve osebnega dohodka, se pripravlja tudi analiza premiranja, vključno s premiranjem za zmanjšanje stroškov pri dovozu surovin z vagoni. Da bi skrajšali čas zadrževanja železniških vagonov v železni in s tem stroške vozov-

ne zamudnine, je bil 1. januarja 1966 sprejet pravilnik o premiranju za zmanjšanje stojnin, predčasno vrnjene vagonov in ugotavljanje poškodovanih voz. Po ugotovljenih podatkih so premije ugodno vplivale na zmanjšanje omenjenih stroškov. V premiranju so vključeni de-

lavci v obratih plavž, martinarne, HVŽ, PIV in transporta. Vsi tisti, ki razkladajo ali neposredno skrbijo za razkladanje vagonov, delavci transporta, ki vagoni prevažajo in dostavljajo ter uvoza in nabavne službe, ki skrbijo, da surovine prihajajo čim bolj enakomerno.

Iz grafičnih prikazov vidimo, da je zaznavno znižanje stroškov za stojnine, ob čemer, kar je pravilno, se nivo premij dviga. Ob tem sicer moramo povedati, da so se kljub večanju proizvodnje, količine dospelih surovin zadnja leta zmanjševale, (namesto premoga mazut in butan), da je to olajševalo transportno in razkladalno delo. K temu pa je treba dodati, da se je predvsem za letos (1. 3. 1971) povečala tarifa za vsako uro čezmernega zadrževanja voz v železni.

Namen analize tega premiranja je, da bi ugotovili, če je to premiranje dovolj stimulativno, oziroma če prejema dohodek iz tega naslova delavci, ki res s svojim delom lahko najbolj vplivajo, da so ti nepotrebni stroški čimmanjši in da bi postopno sploh odpadli.

B.

Svetovna proizvodnja elektro jekla

Proizvodnja elektro jekla iz leta v leto narašča. To je razvidno iz spodnjih dveh tabel.

Tabela štev. 1 kaže svetovno proizvodnjo surovega jekla v letih 1960, 1970 in predvidevanja za leto 1980, z ozirom na proizvodni postopek v milijonih ton in % skupne proizvodnje.

Tabela štev. 2 pa ponazarja proizvodnjo elektro jekla v letih 1960, in 1970 za posamezna področja sveta in nekatere države v milijonih ton in odstotkih.

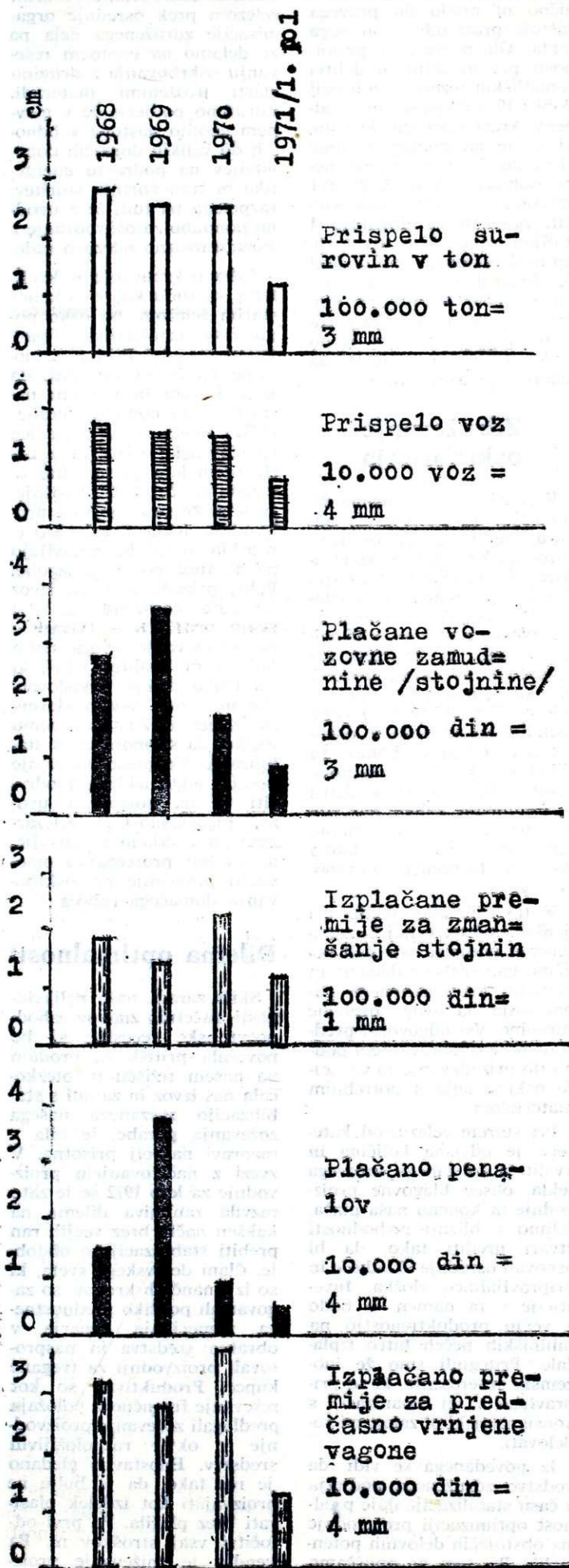
Tabela štev. 1

	1960		1970		1980	
	mil. t	%	mil. t	%	mil. t	%
SM jeklo	308,3	86,5	267,8	45,0	155	18
LD jeklo	13,6	3,8	245,2	41,2	545	62
El. jeklo	34,4	9,7	81,6	13,8	175	20
Skupaj:	356,3	100,0	594,6	100,0	875	100,0

Tabela štev. 2

	1960		1970	
	mil. t.	%	mil. t.	%
Latinska Amerika	1,254	26,2	2,990	23,9
Zahodna Evropa	12,413	11,4	26,528	16,5
Vzhodna Evropa	2,224	10,5	3,750	9,4
Sovjetska zveza	5,820	8,9	10,412	9,0
Japonska	4,464	20,2	15,620	16,7
ZDA	7,601	8,4	18,082	15,2
Kanada	604	11,4	1,488	13,5
Ostale države	50	,05	2,746	7,0
Skupaj:	34,430	9,6	81,616	13,8

K.

Dekadni remont na novi aglomeraciji

Na novi aglomeraciji so uvedli vsak deseti dan dekadni remont. Nekaj več o tem nam je povedal tovariš Stane Torkar, asistent za vzdrževanje naprav na plavžu.

»Nova aglomeracija obratuje in tudi dosega poprečne rezultate v proizvodnji, kljub težavam, ki jih imajo na posameznih strojnih napravah. Da bi zagotovili preventivno vzdrževanje naprav smo uvedli dekadne remonte. Na teh remontih v glavnem

odpravljajo pomankljivosti, ki se kažejo med proizvodnjo. Ena glavnih ovir za boljše vzdrževanje naprav je pomanjkanje ključavničarjev, predvsem takih, ki imajo več izkušenj. Obsežnost naprav na aglomeraciji zahteva več ljudi, probleme pa imajo tudi zaradi pomanjkanja rezervnih delov. Vzroke za to je treba iskati v dolgi dobavi rok in pomanjkanju tehnične dokumentacije. Tako kot med vzdrževalci, manjka dovolj izkušenih de-

lavcev tudi v proizvodnji. Prepogosta menjava delavcev na delovnih mestih prav gotovo ne doprinaša k dobremu delu.

Dekadni remont so imeli tudi v sredo, 6. oktobra. Po udarek je bil na sejnalni mreži sintra stroju. Delo so imeli tudi s popravilom oblog na presipnih mestih. Za omenjena dela so angažirali 28 delavcev iz ključavničarske in montažne skupine, sodelujejo pa tudi sodelavci, ki so zaposleni na aglomeraciji.

9. seja predsedstva TO OO sindikata železarne

V petek 1. oktobra je bila v delavskem domu na Jesenicah 9. seja predsedstva TO OO sindikata Železarne. Na seji so obravnavali gradivo, ki ga je pripravila komisija za samoupravljanje pri TO OO sindikata Železarne. Po kratki uvodni besedi predsednika Franca Kobentarja je pripravljeno gradivo obrazložil predsednik komisije za samoupravljanje Tone Zupan.

Gradivo, ki je pravzaprav ocena samoupravljanja v tovarni in so v njem nakazane tudi razvojne možnosti na tem področju, sta pripravili komisiji za samoupravljanje pri tovarniški konferenci ZKS Železarne, ki jo vodi Zdravko Črv, in že omenjena komisija pri TO OO sindikata Železarne. Člani predsedstva so bili mnenja, da se o tej problematiki v kolektivu razprava šele začne, podrobneje pa bodo o tem gradivu spregovorili na seji TO OO sindikata Železarne, ki bo še v tem mesecu. Ta-

krat bodo tudi sprejeli konkretne sklepe za izboljšanje stanja na področju samoupravljanja. V razpravi so člani predsedstva največ govorili o delu delovnih skupin. Komisija za samoupravljanje je gradivo »Ocena samoupravljanja v tovarni in razvojne možnosti« pripravljala več kot mesec dni, nato pa ga predložila na petkovi seji predsedstvu TO OO sindikata Železarne v razpravo. Omenjeno gradivo bomo v celoti v posebni prilogi objavili tudi v Železarju, z namenom, da bi v javni razpravi o tej

problematici na sestankih delovnih skupin sodelovali vsi člani kolektiva in gradivo dopolnili z morebitnimi novimi predlogi.

Delo naše sindikalne organizacije poteka po programu, ki smo ga objavili v eni prejšnjih števil Železarja. Včeraj je bila skupna seja članov tovarniške konference ZKS, članov TO OO sindikata Železarne in TK ZMS. Na večernejši seji so obravnavali predlog sprememb in dopolnitev sistema nagradovanja v Železarju, v bližnji prihodnosti pa bo tudi razširjena seja predsedstva TO OO sindikata Železarne, na kateri bodo sodelovali tudi člani komisije za prošnje, pritožbe in socialna vprašanja in pa predsedniki sindikalnih odborov. Na tej seji bodo govorili o problemih, ki se nanašajo na delovno dobo s podaljšanjem.

Novo ustvarjena vrednost - pogoj

(Nadalj. s 1. str.)

ji. Ob obračunanih 157,3 milij. din osebnih dohodkov, kar povprečno mesečno pomeni neto 1.531 din ali 20 % več kot lani, se je ostanek dohodka za sklade povzpela na 59,1 milij. din oziroma v celotnem dohodku od 2,5 % na 5,3 %, z amortizacijo vred, ki presega predpisani del s 85,6 milij. din pa celo na 7,6 %.

Vsi ti finančni rezultati, ki so za našo proizvodno dejavnost več kot dobri še ne pomenijo, kar je bilo v razpravi posebno poudarjeno, ugodnega finančnega položaja podjetja.

Zaradi splošne jugoslovanske nelikvidnosti so organizacije združenega dela prvo polletje trpele na pomanjkanju denarnih sredstev in tekočem oskrbovanju. To, da smo sami izdelali le 338 tisoč ton surovega jekla, kar je proti istem obdobju lani sicer 8 % več, je odraz denarnih težav izraženih s 26,1 tisoč ton ali 5 % jekla pod načrtovano ravno.

Člani delavskega sveta so bili enotni, da smo s poslovnim uspehom prvega polletja lahko zadovoljni in da bi rezultat lahko bil še boljši, če ga posredno ne bi zmanjševala nelikvidnost. Nelikvidnost je zato osrednji ekonomski problem slovenskih železarn, ki ga bo možno reševati le s skupnimi naporami.

Po prvi polovici letošnjega leta je za nas važna ugotovitev, da nismo več na listi tistih, pri katerih je poslovna dejavnost dvomljiva, nalaganje sredstev pa tvegamo. Razveseljivo je zlasti dejstvo, da v akumulativnosti med Jesenicami, Ravnam in Štorami ni več razlik, kar nam nudi ugodno izhodišče za poglobljanje integracije. Ta tema je delavskemu svetu bila posredovana s posebnim poročilom, ki je bilo brez pomislekov sprejeto.

Nezadržano v poletju

Težko bi bilo trditi, je v gradivu rečeno, da je eko-

nomna sprememba, izražena s sredstvi jačanja podjetniškega potenciala, izključno uspeh združitve železarn v skupno podjetje, še težje pa bi bilo dokazovati, da enoten nastop in enotno reševanje proizvodno poslovne problematike nimata v poslovnem uspehu svojega mesta. Na izboljšanje gospodarskega položaja so vplivali:

- regulacija oziroma povišanje prodajnih cen jekla,
- pospešitev in uspešna izvedba delitve proizvodnega programa in ukinitve nerentabilne proizvodnje.

- pristop k enotnemu oskrbovanju z najvažnejšimi surovinami in energijo,
- strukturalno izboljšanje proizvodnje,
- izboljšanje strukture najetih sredstev in povečani delež ugodnih dolgoročnih kreditov.

Pri vseh teh sestavinah, ki so vplivale na izboljšanje ekonomskega položaja, je združeno podjetje imelo glavno vlogo, najbolj plastično pa so plodovi vidni v izposlovanjih dolgoročnih kreditih, namenjenih za trajna obratna sredstva, v skupni višini 72 milijonov din.

Zmotno bi bilo zadovoljstvo na doseženih rezultatih. Vsi vemo, da ti še niso učinek optimalnega izkoriščanja naših proizvodnih potencialov in da doseženo še ni na ravni prave inozemske konkurenčne sposobnosti.

Združeno podjetje bo v prihodnje moralo urejevanje proizvodne tvornosti iskati v izboljšanju strukture zaposlenih in v taki delitvi dohodkov, ki bo spodbujala ustvarjalne delavce k večjim delovnim dosežkom. Optimalno izkoriščanje vseh obstoječih proizvodnih zmogljivosti bo prva skupna naloga; rešljiva bo le s prednostnim urejevanjem področja kupcev in obratnih sredstev, kar naj bi omogočilo tekoče oskrbovanje, ki je osnovni pogoj rešitve te naloge. Kakor rezultati proizvodnje polletja, nam tudi osemesečni obračun kaže, da smo dosegli že precej od tega stremljenja.

Od januarja do avgusta smo dosegli:

— surovega jekla	122.523 ton,	"	8 %	"
— skupne proizv.	451.666 ton,	"	4 %	"
— blagovne proizv.	1.391.699 ton,	"	8 %	"
— realizacije	370.638 ton,	"	38 %	"
— surovega železa	1.342.645.000 din,	kar je	4 % več kot v istem obdobju lani,	"
— izvoza	4.851.383 \$	"	33 % manj	"
— število zaposl.	11.634	"	2 % več	"

Vsi ti podatki torej kažejo napredek, kar je razveseljivo zlasti zaradi majhnega povečanja zaposlenih. V blagovni proizvodnji se je s tem produktivnost, v primerjavi z istim obdobjem lani, povečala na Jesenicah za 6, na Ravnah za 14 % in v Štorah za 18 %.

V primerjavi s povpreč-

nim dosežkom prvega polletja smo izdelali surovega železa 16 % in surovega jekla 1 % več, skupne proizvodnje 2,5 % manj in blagovne proizvodnje 2,5 % več. Ker smo v teh mesecih povečali število zaposlenih v kumulativni od 11.600 na 11.634 ali za 1,9 %, sledi, da fizične produktivnosti dodatno nismo povečali.

Največji porast je bil zabe-

ležen v realizaciji, ki je zadnja dva meseca kar za 12 % višja od povprečja prvih šestih mesecev. To je predvsem zaradi relativno nižjih cen v prvem četrtletju.

Ravnani in Štorani se moramo zahvaliti, da smo končno dosegli tudi preobrat na področju izvoza. Celotno podjetje je v prvih dveh mesecih tretjega četrtletja nasproti prvemu polletju napredovalo za 30 %. Tako pri čistem izvozu kot pri blagovni izmenjavi je združeno podjetje zadnja dva meseca preseglo eno šestino letne obveze. Nad aritmetičnim delom letnega načrta sta železarni Ravne in Štore, Jesenice pa so tudi zadnja dva meseca pod planirano dinamiko prodaje na zunanja tržišča, zato je železi, da tudi ta organizacija združenega dela poveča izvozne napore.

Iz povedanih ugotovitev se vidi, da nas, gledano po poslovnih rezultatih, tudi letni meseci dopustov niso izdali. Ker so v tem času v visokem odstotku odsotni predvsem pisarniški delavci, je logičen zaključek tistih, ki so v proizvodnji, da bi tudi ob zmanjšanem številu administrativnih delavcev lahko dosegli enake proizvodne rezultate in s tem večje povprečne osebne dohodke.

Priznati si moramo, da kljub relativno ugodni dinamiki realizacije še vedno nismo na trendu načrtovane proizvodnje. Pri najvažnejšem indikatorju, surovem jeklu, smo sicer malo napredovali, a osemesečni zaostanek znaša še vedno 5 % ali 20.340 ton. Primanjkljaj te substance, ki je ni bilo mogoče nadoknaditi z večjo količino polizdelkov, se neposredno odraža v rezultatu blagovne proizvodnje, v kateri še vedno za 4 % zaostajamo za zadolžitvijo po gospodarskem načrtu. Glavni vzrok manjše fizične proizvodnje kar je že bilo rečeno, je splošna nelikvidnost in znotraj te nelikvidnosti naših organizacij združenega podjetja.

Smešno se sliši, ali tako je, vse organizacije združenega dela so ob ugodnem finančnem rezultatu v blokadi žiro računov in se zvižajo v krčih globoke nelikvidnosti. Letne mesece smo sicer prebrodili brez pretresov na področju izplačil osebnih dohodkov, še vedno pa je naša usoda na nitki. Še slabše kot pri osebnih dohodkih, saj so za te zainteresirani vsi do predsednika vlade, je na področju nabave zlasti tistih materialov, ki jih moramo uvažati. Borba se najprej odvija za dodelitev blagovnih kontingentov ali uvoznih dovoljenj z dodelitvijo deviz, zatem pa za dinarska sredstva, ki jih je za realizacijo nabave treba vplačati Narodni banki. Kljub temu, da nam niso bili dodeljeni vsi po gospodarskem načrtu predvideni kontingenti, se vendar lahko prizna, da

smo v tej prvi etapi oskrbovanja bili znatno uspešnejši kot v drugi — zbiranja in polaganja denarja. Metalka, kateri smo od 1. 1. 1971 dalje poverili uvoz starega železa, sama železarna ni uspela pravočasno in količinsko zaglagati s to važno surovino. Le razumevanju upravnega organa republiških skupnih rezerv se lahko zahvalimo, da resnično ni prišlo do pravega zastoja proizvodnje surovega jekla. Ob neprestani prisotnosti pri zbiranju in delitvi republiških rezerv smo uspeli dobiti 19 milijonov din ugodnega kratkoročnega kredita, ki se je na podlagi skupne vloge po sklepu seje upravnega odbora z dne 2. 9. 1971 spremenil v dolgoročni kredit, povečan za dodatnih 1 milijon din. Ker nam je upravni odbor ob tem dodelil še dodatni kratkoročni kredit v višini 4 milijone din, pri združenem podjetju počasi ustvarjamo osnovo, ki bo lahko trajnejše vplivala na izboljšanje oskrbovanja.

Združevanje oskrbovanja

V smislu sklepov tima direktorjev in poslovnega odbora, se skrb za osnovne surovine postopoma koncentrirajo v direkciji podjetja. Posebno skrb posvečamo staremu železu. V ta namen že razpolagamo skupaj s 15 milijoni din, ki še niso vsi sproščeni, in kateri bodo v obtoku namensko le za staro železo. Ker denar tudi prek Metalka ni mogoče v enem mesecu obrniti, bomo ta sklad morali postopoma poviševati. Tako tesna sredstva in minimalne zaloge nas silijo, da železo nabavljamo tam, kjer ga najhitreje lahko dobavijo, to pomeni iz evropskih virov.

V teku imamo akcijo pri bankah, s katero naj bi združenemu podjetju povečali količino namenskega denarja in razširilo krog skupnega nabavljanja na druge osnovne surovine. Vsi odgovorni predstavniki z odobravanjem podpirajo prizadevanje za varnejše oskrbovanje s potrebnim materialom.

Pri starem železu, od katerega je odvisna količina in kvaliteta izdelanega surovega jekla, obseg blagovne proizvodnje in končno naša plača, želimo v bližnji prihodnosti stvari urediti tako, da bi osnovali osrednje skladišče in pripravljajalno vložka. Investicije v ta namen se bodo z večjo produktivnostjo na talilniških pečeh hitro izplačale. Pritegnili smo že inozemske interese, ki so pripravljeni v tej organizaciji s konsignacijskimi zalogami sodelovati.

Iz povedanega se vidi, da vodstvo združenega podjetja v času stabilizacije daje prednost optimizaciji proizvodnje na obstoječih delovnih potencialih. Pri tem ne opuščamo

idej o modernizaciji in širjenju proizvodnje dejavnosti, zato si hočemo prek izvršnega sveta izboriti kompleksno rešitev, ki bo pomenila zaokrožitev in finančno samostojnost vsega slovenskega železarstva.

V sedanjem času se torej področju obratnih sredstev daje prednost. Poleg prizadevanosti za oskrbovanje s starim železom prek osrednje organizacije združenega dela pa že delamo na enotnem reševanju oskrbovanja z drugimi zlasti uvoženimi materiali. Združeno podjetje že v glavnem enotno nastopa v odnosih do velikih domačih dobaviteljev na področju energije in transportnih storitev, razpolaga pa tudi že z ugodno ponudbo za oskrbovanje z bogato uvozno železovo rudo.

Tako oskrbovanje s kvalitetnejšo rudo kot z uvoznim starim železom, bo ozko pogojeno z razpoložljivimi finančnimi sredstvi. Pri tem se moramo na žalost zavedati, da je v Evropi in v svetu nasploh že na pohodu recesija, ki bo imela svoje posledice na slovenske železarne v naslednjem letu in verjetno že v zadnjem četrtletju letošnjega leta. Že se zmanjšuje proizvodnja jekla v zahodnoevropskih državah, pojavljajo pa se tudi poslovne izgube. Poleg prizadevanosti za izvoz bo zato združeno podjetje svojo prizadevnost usmerilo na zadrževanje uvoza tistih količin in kvalitet jekel, ki jih lahko dajejo jugoslovanske in v tem okviru slovenske železarne. Zastopali bomo logiko, da se mora ev. s stabilizacijo pogojeno zoževanje porabe jekla izključno odraziti le na zoževanju uvoza, jugoslovanskim železarnam pa v skladu s prijavljeno možno proizvodnjo omogočiti povečanje pri oskrbovanju domačega tržišča.

Dilema optimalnosti

Skrb zaradi naše nelikvidnosti, začetnih znakov zahodnoevropske recesije, ki bo povečala pritisk za prodajo na našem tržišču in otežkočala naš izvoz in zaradi s stabilizacijo zvezanega našega zoževanja porabe, je bila v razpravi najbolj prisotna. V zvezi z načrtovanjem proizvodnje za leto 1972 se je zato razvila zanimiva dilema na kakšen način brez večjih ran prebiti stabilizacijsko obdobje. Člani delavskega sveta, ki so iz finančnih krogov, so zagovarjali politiko prednostnega usmerjanja denarja v obratna sredstva in nasprotovali proizvodnji za tvegane kupce. Produktivno so kot reševanje finančnega položaja predlagali zoževanje proizvodnje v okviru razpoložljivih sredstev. Enostavno gledano je res tako, da je bolje ne proizvajati kot izdelek plasirati brez plačila. Po prvi odločitvi vsaj stroškov ni. Pa vendar je zniževanje proiz-

stabilizacije

vodnje zadnja alternativa, ki ima likvidacijo podjetja ali tovarne za neposrednega sosedo. V tem je bil razlog nasprotovanja takim posegom, zlasti zastopnikov obratov oziroma neposrednih proizvajalcev.

Spomnimo se samo na leto 1967, saj se nam še do sedaj, zlasti na Jesenicah, kjer je proizvodnja bila najbolj okrnjena, rane niso zacelile. Člani delavskega sveta so argumentirali, da pri nas zoževanje proizvodnje ni sprejemljivo iz:

— socialno političnega razloga, saj delavcev ne moremo odpuščati,

— ekonomskega razloga, saj fiksnih stroškov, v katere je v širšem smislu vključiti tudi osebne dohodka, ni možno znižati.

Posebno nelogično bi bilo zniževanje proizvodnje jekla, saj vemo za deficitarnost tega osnovnega reprodukcijskega materiala. Blizu 35 % jugoslovanskih potreb je pokri-

tih iz uvoza, zato je na seji prevladovalo stališče, na podlagi katerega se mora vodstvo združenega podjetja boriti za tako zunanje trgovinsko politiko, ki bo uvoz jekla regulirala z optimalnostjo domače proizvodnje. To pa sočasno pomeni tudi večjo odgovornost.

Domače porabnike jekla bomo morali oskrbovati točno po pogodbenih obvezah, proizvodni program pa prilagoditi tako, da bo načrtovanje uvoza brez škode v predelovalni industriji. Ustvarjanje nove vrednosti s proizvodnjo je pogoj stabilizacije, zato mora ta naša družbena tvornost imeti prednost.

Načrti za leto 1972

Delavski svet združenega podjetja je nato sprejel na znanje zasnovo načrta proizvodnje za leto 1972. Glavne značilnosti te zasnove so povečanje proizvodnje.

Predvideva:

nad dinamiko letošnjih 8 mesecev

— surovega železa	218.000 ton ali 20 %
— surovega jekla	735.000 ton ali 10 %
— skupne proizvodnje	2.304.710 ton ali 10 %
— blagovne proizvodnje	610.350 ton ali 10 %
— izvoza	14,5 milj. \$ ali 100 %

Taka zasnova proizvodnje je v surovem železu lahko pomeni optimizacijo, pa tudi pri tem izdelku bi ob bogatejši rudi rezultat lahko bil boljši, za vse ostale pokazatelje pa na optimalnost vpliva predvsem asortiment oziroma kvaliteta proizvodnje. To je bilo na seji delavskega sveta posebno poudarjeno.

Ob prvem letošnjem snovanju proizvodnje za leto 1972, je bilo zaradi prijave potrebnega materiala in energije upoštevano optimalno izkoriščanje obstoječih proizvodnih potencialov, za dokončno sestavo gospodarskega načrta pa bo potrebno upoštevati zahteve tržišča in realne oskrbovalne možnosti.

Za pokrivanje v aproksimativnem načrtu za leto 1972 predvidene proizvodnje so nam potrebne velike količine uvoznih surovin od koksa, rude, surovega železa, starega železa in polizdelkov. Za predvideno proizvodnjo surovega jekla bomo morali uvoziti okrog 265.000 ton starega železa. Samo ta vložek predstavlja vrednost okrog 220 milijonov dinarjev ali strošek prek 18 milijonov din mesečno; celotne uvozne potrebe materiala pa presegajo 500 milijonov din. Naša prizadevnost v letošnjem letu bo zato morala biti usmerjena na tako ureditev finančnega položaja, da bi se proizvodnja nadaljevala vsaj v sedanjem tempu, v prihodnjem letu pa že od začetka leta prišla na novo dinamiko.

Razvijanje funkcij v osrednji organizaciji združenega dela bo zahtevalo tudi spre-

membo statuta. Tega bo potrebno prilagoditi dopolnilom zvezne in republiške ustave, jasnejše pa se bo v njem tudi treba opredeliti za oblikovanje sredstev v združenem podjetju, ki bodo služila za skupno oskrbovanje. To tematiko so 6. 8. t. l. na Jesenicah že obdelali predstavniki družbeno političnih organizacij in samoupravnih organov ter sprožili razpravo in izdelavo konkretnih predlogov.

Delavski svet združenega podjetja je nato odobril najetje od upravnega odbora republiških skupnih rezerv odobrenega kredita. Posebno pomembno pri tem je, da se je s to odločitvijo začel oblikovati poslovni sklad združenega podjetja, ki naj bi v prihodnje odigral važno oskrbovalno vlogo in služil kot vezilno sredstvo slovenskega železarstva.

Ob sklenitvi seje na Rimskem vrelcu je osrednji samoupravni organ slovenskega železarstva poslušal še poročilo članov grupe za samoupravni sporazum in podprl pobudo za enotno urejevanje delitve osebnih dohodkov v združenem podjetju. S to sejo je bil izpisan nov list skupnega življenja. Brez prerokov lahko ugotovimo, da bo v stabilizacijskem obdobju kot v slabem vremenu v gorah, le v skupni navezi varnost oskrbljena.

Gregor Klančnik
generalni direktor
združenega podjetja
Slovenske železarne

Martinariji in elektrojeklarji na izletu v Pulju

Sodelavci žerjavnega odelka na izletu

V našem obratu smo dolgo razpravljali o sindikalnem izletu. Nikakor se nismo mogli zediniti, kam bomo šli. Potem smo sklenili, da gremo na Primorsko. Za končni cilj smo izbrali Goriška Brda. Izlet je bil predviden za zadnjo nedeljo v septembru, vendar je bil zaradi dodatnega dela v obratu preložen na soboto 2. oktobra.

Zbrali smo se pred železniško postajo in malo po šesti uri odrinili. V Kranjski gori smo se okrepčali in nadaljevali pot proti Vršču. Šofer avtobusa je pogumno rezal ostre ovinke in kmalu smo bili na vrhu. Naleteli smo na izredno lepo vreme. Nebo je bilo brez oblaka, le po dolini so se plazile redke meglice. Prvi jutranji žarki so ozlatili gorske vršace. Nepozaben je bil pogled na Jalovec, Mojstrovko in druge velikane Julijskih Alp. Težko je opisati to lepoto, ki jo občuti človek v planinskem svetu.

Polni nepozabnih vtisov smo nadaljevali pot v dolino Trente, kjer nas je pozdravil veliki hribolazec in ljubitelj naših gora, Julijus Kugy. Blizu Bovca smo si ogledali kanjon Soče in nekdanjo rusko trdnjavo. Pot smo nadaljevali proti Kobaridu, kjer smo si ogledali veliko grobnico padlih vojakov v prvi svetovni vojni.

Ob enajsti uri smo prispeli v Goriška Brda. Poiskali smo prijetno gostilno, kjer smo se odpočili od dolge poti. Po kosilu smo si ogledali tovarno, kjer pridelujejo, po vsej Jugoslaviji znana vina. Tovarna se je v zadnjem času modernizirala in veliko dela opravijo avtomatski stroji. Domačini so povedali, da jim je letos toča uničila veliko grozdja.

Popoldan smo preživeli ob dobri kapljici, ki jo v Brdih nikoli ne primanjkuje. Čas je kar prehitro minil in spet je

bilo treba na pot. Poslovili smo se od prijaznih domačinov in obljubili, da se bomo še kdaj srečali.

Življenje v teh krajih je precej enolično. Večina prebivalcev se ukvarja s kmetijstvom, predvsem s pridelovanjem grozdja. Mladi, ki živijo v teh krajih pogosto zapustijo svoj dom in se odselijo v večja mesta. Pravijo, da je tam boljši kruh. Doma ostanejo starši, ki morajo živeti od tega, kar pridelajo.

Vožnja nazaj je hitro minila. Pot nas je vodila prek Cerknega v Škofjo Loko in

naprej proti Jesenicam. Ustavili smo se še v gostilni na Črnicu, kjer smo večerjali. Ob deveti uri zvečer smo prispeli na Jesenice. Naš izlet je bil s tem zaključen. Tistim sodelavcem, ki niso hoteli na izlet, je lahko žal. Zamudili so sončno soboto sredi vinogradov in stoterih gričev, ki se razprostirajo v okolici Goriških Brd.

Na koncu se v imenu vseh sodelavcev zahvaljujem šoferju Jožu za prijetno vožnjo in vsem, ki so pomagali pri organiziranju izleta.

Janko Rabič

IZLET V PULJ

V petek, 17. septembra je kolektiv I. izmene martinarij in elektrojeklarne organiziral izlet v Pulj. Izleta se je udeležilo skupaj s svojci 69 ljudi. Za mnoge udeležence je bil izlet pravo doživetje, ker smo prevoz organizirali z reaktivnim letalom iz letališča Brnik.

Nepozaben je bil pogled na kopaste oblake, ki so bili pod nami v času leta na višini 5.000 m. Tudi strah pred vzletom je hitro minil, ker smo že po 17 minutah leta srečno pristali na letališču v Pulju.

Na letališču nas je pričakoval predstavnik INEXA, ki nam je razkazoval znamenitosti mesta Pule. Med drugim smo obiskali ladjedelnico Uljanik, areno, Crvene stjene itd.

Dan je hitro minil, zvečer pa smo se spet srečno pripeljali na Brnik, odtod pa z avtobusom na Jesenice. Izlet je bil zelo dobro organiziran, vendar martinariji pripominjajo, da bi za tak izlet potrebovali več denarja glede na večje število udeležencev iz martinarije.

M. P.

Letalo, ki je popeljalo naše sodelavce na izlet

PODOBA TREH GENE RALOV

Jože Vidic

(Nadalj. in konec)

Leta 1946 je Rösenerju sodilo vojaško sodišče IV. armade JLA v Ljubljani. Sodili so mu v znanem Rupnikovem procesu. Vojaški tožilec je v zaključnem govoru dejal:

»Obtoženi esesovski general in policijski vodja Ervin Rösener je bil večji del dobe okupacije naše domovine na čelu vsemu oboroženemu in obveščevalnemu aparatu. S tem aparatom je izvajal v naši zgodovini doslej nezabeležen teror nad slovenskim ljudstvom. Razprava je pokazala, da je ta nacistični krvolok vršil množična ubijanja in streljanja talcev po mestih in vaseh, surova mučenja po zaporih in množična preganjanja.

Obtoženemu Rösenerju so nacisti zaupali nalogo, da slovenski narod izbriše iz zgodovine ...»

General Ervin Rösener, ki je med vojno hladnokrvno podpisoval smrtno obsodbe Slovencev, je pred vojaškim sodiščem strohopetno izjavil:

»Gospod predsednik, jaz nisem dajal nobenih povelj, ki naj bi vodila k zločinom. Zločine, ki so jih izvršili nemški vojaki in oficirji, najgloblje obsojam. Bil sem zadnja stopnja oblasti. Z raznih strani sem dobival povelja, mislil sem, da kot oficir in vojak opravljam le svojo nalogo. Prosim visoko sodišče za olajševalne okoliščine.«

Ervin Rösener je očitno hitro pozabil, da je prav on podpisoval smrtno obsodbe, da so talce streljali in obešali njegovi vojaki, da so poži-

gali vasi in nasilno izseljevali slovenski živelj na njegov ukaz.

Vojaško sodišče je 1946. leta generala Ervina Rösenerja obsodilo na smrt. Za njega ni bilo nobenih olajševalnih okolišnosti.

Tretji general na naslovni strani knjige Beg z morišča je generalmajor Brenner, poveljnik redarstvene policije »Alpenland« v Sloveniji. Njegov šef je bil Kurt Daluge.

Posledice za Gorenjsko

Generalpolkovnik Kurt Daluge je prvič na Gorenjskem spoznal moč malega zatiranega naroda, moč Osvobodilne fronte. Ko se je Daluge vrnil v Berlin je o vsem, kar je videl v Sloveniji, poročal osebno Himmlerju in Hitlerju. Posledica tega je bila, da sta Himmler in Hitler ponovila star ukaz: »Iztrebite upornike, požgite uporniške vasi.«

Policija in gestapo sta podivjala. V štirih letih okupacije je Gorenjska prav julija 1942. leta doživela najhujše okupatorjevo nasilje. Vsak dan so streljali in nihče ni vedel, kdo bo jutri na vrsti. Prvega julija so v Mostah pri Žirovnici ustrelili 28 talcev, dva dni pozneje pet v Gobovcih, petega julija pet talcev v Spodnji Kokri, sedmega julija enega v Begunjah, osmega julija je v Gradišču zgorela vas in 13 ljudi; istega dne so 51 talcev ustrelili v Črni v kamniški občini,

16 ljudi pa je zgorelo na Korenem, kjer so požgali tudi vas. Dva dni pozneje so pet talcev ustrelili na Golniku,

pet pa v Goričah. Enajstega julija so enega ustrelili v Begunjah, drugi dan pa tri v Vodica. Šestnajstega julija

so ustrelili deset talcev v Gorjah, 20. julija 13 talcev v Kokri, 9 v Podbrezjah in 9 v Bistrici. 26. julija so ustrelili

46 talcev na nepa 50 v njski c

izit pri je strica p č 25. na pazani na str napac škivto. Av pet in poc la rtva. Iz posti tako njše, iz sea vrgli jihkoj ust se bilo do urso priu cev Begun Poma zve

Jože Jekler

Za las je šlo

Septembra leta 1961 sem bil na trenažnem tečaju jadralnega letenja v Zveznem letalskem centru v Vrhu. Tja sem bil poslan, ker sem se prejšnje leto naučil leteti na jadralnih letalih in opravil tudi nekaj izpitov. Zdaj je šlo za to, da to znanje dopolnim in opravi še nekaj pogojev za srebrno »C« značko, seveda v primeru ugodnega vremena.

Tisti dnevi so mi ostali v izredno lepem spominu. Vstajali smo razmeroma pozno — okrog osmih in odšli na zajtrk. Verjetno je srbska kuhinja ena najprimernejših za pilote, ker je zelo močna. Če sediš po pet ali šest ur na dan v kabini, te vražje zdelo. Okrog devetih zjutraj so nastali prvi pogoji za jadranje, tedaj smo že sedeli na startu in se pripravljali za polet. Kosilo so vozili na letališče, pa je marsikdo rajši jedel postano ali pa je kosilo sploh zamudil zaradi posebno zanimivega poleta. Rdeče ožgani od višinskega sonca, smo bili podobni Indijancem. Pospeški ob letenju in gibanje na svežem zraku na letališču, so nas ožklenili. Po treh,

štirih dneh letenja, smo se počutili že kot »stari« mački, pa smo bili še navadni zelenici, kar lahko pove moj primer.

Tisti dan smo trije ostali na tleh, ker smo bili določeni, da bomo polagali pogoj višine za srebrno »C« značko, to je dvigniti se za najmanj tisoč metrov nad točko iz mesta, kjer si se odklopil od motornega letala. To ni posebno težka naloga, a jo je zopрно ponavljati. Za dokaz, da si jo opravil služi barograf, ki zapisuje višino poleta in čas. Tako dobimo po pristanku diagram poleta. Za nas so prihranili najboljše letalo »Vajo«, kar je bilo precejšnje priznanje. Učitelj mi je dal nalogo, ker sem bil prvi na vrsti. Med ostalimi je pripomnil še: »Ne daj, da bi te čakali. Potrudi se in opravi čimprej, ker te čakata še dva.«

Okrog pol enajstih sem sedel v kabino, se privezal in zapeli so me na petdesetmetrsko vlečno vrv. Ko je pilot v vlečnem letalu dodal plin, je narahlo trznilo, potem pa sva zletela. Vse hitreje je šlo, najprej sem bil v zraku jaz,

ker sem bil lažji, potem pa sem ga na višini dveh metrov počakal, da se je dvignil še on. Bil je lep dan, z lahko sem krotil nagibe, popolnoma sproščeno. Z desne strani sva preletela majhno jezerce, Ob prvih jesenskih dneh je bilo kopališče že prazno, zaželel sem si, da bi bilo tam vsaj nekaj kopalcev, ki bi mi pomahali. Letela sva naprej proti mogočnemu drevovalu banatskih topolov. Tako zelo visoki so bili, da bi naju lahko požgečkali s svojimi vrhovi. Zadaž za njimi je bilo konec mesta, Neizmerna polja kornice so se širila do obzorja, ki je raslo z vsakim trenutkom, kolikor višje sva bila. Tod ozračje ni bilo več tako mirno. Pošteno je začelo premetavati. Tega sem se bil razveselil. V ozračju nastajajo tokovi, ki se dvigajo in spuščajo. Treba je samo zbrati pravega, pa se odpelješ naravnost v oblake. Motorno letalo »Štorklja« je poplesavalo pred menoj. S svojimi dolgimi kolesi štrlečimi v praznino in s širokimi, okornimi krili, je res podobno ptiču, čigar ime nosi. Zdajci sem jo gledal od spodaj navzgor, naslednji trenutek pa sem bil nad njo. Pošteno je bilo treba gibati s krmilno palico in brcati z nožnimi komandami, pa se je vseeno vrv povesila, nato pa sunkovito trznila. Pilotu pred menoj je postalo vroče.

Z roko si je segel za vrat in zrahljal ovrtnik. Ni pa nič zameril. Jadranje je pač za močne živce, dobro moraš biti privezan v kabini pa gre. Instrument — variometer je pokazal tri metre na sekundo dviganja, pa sva zakrožila. Kazalec je padel na ničlo, potem pa bliskovito skočil na štiri. Močna sila me je pritisnila na sedež. Okrog kabine je završalo in zapiskalo. Tam sem, v centru vzgornika, sem pomislil in potegnil za rdečo ročico. V nosu letala je škrtnilo, vrv je z zadnjim koncem zablesala, »Štorklja« je v elegantnem loku zginila z njo v globino. Ostal sem sam, svoboden. Nagnil sem letalo v zavoj. Malce sem že izpadel iz središča, z nekaj kretnjami sem ga poiskal. S tremi metri na sekundo, kasneje pa s štirimi, sem zavrtal pot navzgor. Pogledal sem še okrog sebe, če sem sam in daleč stran in precej visoko nad seboj sem opazil rumenega »Žerjava«, dvosedežno jadralno letalo. Treba je bilo nadzorovati instrumente. Še najzanesljivejši pokazatelj je bilo počeno pleksi steklo. V primeru, da zavoj letala ni bil pravičen, je v kabino pihal zrak, zdaj z glasom cvilečega radio-oddajnika, zdaj z žuborenjem potočka. Vse je šlo ko »namazano«, užival sem. Še deset minut, pa bo

višina dosežena in to bo moj prvi večji uspeh.

S kotičkom očesa sem nenkrat ujel svetlo senco. Dvignil sem glavo. Dobrih petdeset metrov nad seboj sem opazil »Žerjava«, ki je prišel v moj vzgornik, povrh je pa še vrtil zavoj v nasprotno smer, pa tako zanikrno, da sem se mu hitro približeval. Pravila letenja zahtevajo, da mora vsak naslednji, ki pride za prvim, povzeti isto smer zavoja, ne pa nasprotnega. Bil pa tudi ni navaden »Žerjav«, ampak je zadnje kabino imel premazano z apnenim beležem. Zadaž je sedel učenec, ki je treniral slepo letenje skozi oblake. Spredej je sedel pilot, čigar naloga je bila, paziti na svet okrog sebe in poleteti ter pristati. Učenec pa je letel že dobro, zato mu je postalo dolgčas in je bral roman! Kakor sem izvedel kasneje, še celo v angleščini! Z dvema zavojema sem bil skoraj pod njim. Ko sem opazil, da drži v roki knjigo, sem pobesnel. Hudiča, videl boš, kaj se pravi brati knjigo, ko bi moral paziti okrog sebe! Umaknil se pa tudi ne bom, če ne bo šlo drugače pa po Japonsko kot kamikaza. Napol sem izlekel zračne zavore, da sem prišel pod njega. Dvakrat ali trikrat sva se srečala, vsako pot bliže, pa me še ni opazil. (Nadalj. v prihodnji števil.)

Edt ARBE

Beg z morišča

46 tacev na Hrušici, dan poz-
ne pa 50 talcev v Bistrici
v knjski občini.

Iz primer podivjanosti
je strica pri Kranju. V no-
či 25. na 26. julij 1942 so
parani na cesti blizu Bi-
stri napadli nemški voja-
ški to. Avto je zgorel, ka-
pet in podoficir pa sta bi-
la tva. Iz maščevanja so
politi takoj upepelili bliž-
nješe, iz postelj pa dobe-
sed vrgli devet moških in
jih koj ustrelili. To pa jim
še bilo dovolj. V jutranjih
urah pripeljali še 50 tal-
cev Begunj in jih ustrelili.
Podna zverstva so izvršili

tudi v vasi Kokra in na Kore-
nem.

Na naslovni strani knjige Beg
z morišča so trije generali:
Daluge, Rösener in Brenner.
Trije znanilci smrti, ki so
svojo vojaško kariero začeli
kot ulični pretepači v vrstah
napadalnih oddelkov nacistič-
ne stranke, pri moritvah ljudi
v svoji stranki, židov, komu-
nistov in drugih naprednih
Nemcev.

Za njimi so ostali le moreči
spomini, številni grobovi in
spominska obeležja, ki govo-
rijo o vihnem času naše
nedavne preteklosti.

J. Vidic

»Čemu pravite?«

»Tudi testamenta še nisem napravil.«

»Nisem vprašal, oče!«

Spet sta molčala. Zdaj se nista iskala, že sta
umeknila poglede.

»Klemen!« je za nekaj časa spet pozval stari.

Sin ni odgovoril, samo pogledal je očeta, ki mu
ni dal oči. Pa spet sta strmela vsak v svoje.

In zopet čez čas Vršan:

»Klemen!«

»Kaj je, oče?« se je odzval Klemen glasno pol-
glasnemu klicu. Vršan je pogledal sina. Globoko
v oči je šel njegov pogled, da je Klemena zapeklo
in zasklelo v dušo in so mu mravljinici zagrmeli
po hrbtu, da se je premaknil. Ni zdržal očetovega
pogleda, ampak zopet in zopet se je umeknil. Pa
spet in spet ga je iskal in čakal nestrpnost očetovega
odgovora. Tedaj je odgovoril oče:

»Nič!«

Trdo in glasno in rezko je padel ta »nič« sinu
v srce. Vsedal se je z očmi v očeta. Ali stari se je
obrnil v stran. In ni več za sinom pogledal.

Klemen je posedel še nekaj časa. Nato je vstal
in stopil po hiši za klobukom. V tem je prišla Mana
in župnik Mihael z njo.

»Hvaljen Jezus!« je pozdravil župnik. A nihče mu
ni odgovoril. Klemen je vzel klobuk in brez besede
stopil mimo župnika skozi duri, Vršan pa je strmel
v zid in se niti okrenil ni. Mrtvaško tiho je bilo v
izbi, dokler ni iz župnika, ki je rdel in blede, na-
krat priklopelo, se utrgalo, planilo v tišino in jo
preklatilo na dvojce:

»Vršan, si res nor?«

7.

Pet dni po Vseh svetih se je borovski župnik
Mihael zopet gnil po rebri v Podsmrečje, stiskal na
srce Jezusa v hostiji in vojskoval vročo vojsko s
svojim Gospodom. Takole je trkal na nebeško Srce:

Slavko Savinšek

Grče

(15)

»Ti, Jezus, spet si me ponižal s svojo Previdnost-
jo. Pa sem mislil, da Ti bom kos s svojo puhlo mo-
drostjo! Za onega sem prosil, za starega, da ga daj
z bičem še po drugi plati, če po eni ni dovolj. Za
mladega pa sem Ti dejal, naj mu bo za pokoro in
v milost. Ti pa si drugače naredil in si staremu dal
od milosti, pa mladega in njegovo Lizo usekal čez
pleča in hrbet, da se zvijata pod udarcem. Kdo Te
razume, Gospod, ki umeš svoja pota in samo Ti veš
zanja! — Pa še rinem s svojo modrostjo, puhlo
praznoglavoštvu Vate in Te prosim: glej, Gospod,
mene udari namesto njih! Mene, ki sem star in
nadložen in ki ga nimam, da bi se za mano useknili!
Saj sem tudi jaz kriv, ki sem jima dajal potuho.
O, prav me je ošvrknil stari Vršan, ko mi je to v
lice zabrusil. Jaz pa sem z roko šel nadenj, z roko,
ki si mi jo mazilil, da Te smem nositi, jaz nevredni!
Pa me ne udariš, onadva si namesto mene!«

Malo se je oddahnil župnik, ker mu je kri preveč
poganjalo v glavo, potem se znova zagrizel v breg in
je vnovič šel na Gospoda na svojem srcu:

»Nisem mislil, te plati Vršanove, Gospod! Ali si
udaril zato tako, ker sem krivo delal in hudo želel
noremu Vršanu? Kdo Te ume! Župnik Mihael ne,
ker je sama puhlost v njem in v njegovem srcu
tema namesto Tvoje luči! In kaj boš zdaj z njim?
Gospod, daj, imej usmiljenje z njimi vsemi, ki radi
ljubezni trpe! Ne bodi prestrog z njimi, da ne oma-
gajo. O, so grče, tesal si jih iz posebnega lesa in
s posebno sekiro. Ali vsega ne bodo zmogli, Gospod!
Malo vrzi na moja ramena, in čeprav ne zmorejo
več mojega in županovega nahrbtnika obenem, Tvo-
je breme bodo! Ker je Tvoja beseda sladkost in je
Tvoja milost z njimi, ki jo nosijo. Daj, Gospod, vsaj
od te svoje milosti jim daj, da bodo zmogli nositi,
kar jim boš naložil. In meni daj, da najdem pravo
besedo in da jo postavim prav, ne kakor navadno
po svoji zlagani modrosti, ampak tako, kakor ukre-
ne Tvoja Previdnost. Gospod, Gospod, radi ubogega
otroka se jih usmili, ki si mu Ti dovolil življenje.

in radi njihovih duš, da se večno ne pogube! Amen!

Tako je domolil, ko se je ustavil pred Belcjanom
hišo in z belo hostijo, ki jo je na srcu nosil, blago
slovi klečeče.

»Mir vsem, ki v tej hiši prebivate!« je voščil, in
je stopil skozi vežo v hišo in zapil oči v kot, kjer
je ležal na postelji mladi Klemen Vršan in je pol-
postelje jokala žena mu, mlada Liza.

»Radi očeta, ker se je gnil zanj na Jesenice in
nazaj, da mu je otel življenje!« je mislil, ko je stopil
k postelji. In še: »Tedaj jo je skupil, ko je vro-
postavil okrog hiše! Trma, trmasta! Da mu ni gle-
dal v trpeči obraz, volku staremu!«

Posluhnil je in videl, da je Klemen samo napo-
pri zavesti. Brž je opravil, kolikor se je dalo s spo-
vedjo, in ga obhajal in mazilil.

»Gori, gori!« si je mislil, ko mu je zaznamoval
sv. oljem ude in ga je vročica spekla v prste. »Bo
zgorel v par dneh in Liza bo vdova in otroče sirota!«
je pomislil in uprl oči v Križanega, pred katerim
je klečal. Iz srca pa mu je kanila na dušo kaplja
krvi, da je s solzami v očeh zaprosil:

»Kristus, Križani, daj, milosten bodi, da ne pogi-
nejo brez Tebe in Tvoje milosti! Odvzemi njim in
naloži meni! In štej mu v pokoro, kar trpi radi
očeta! In staremu, noremu Vršanu zdaj zmehčaj
srce, da sprevidi in odneha, kakor mi je obljubil
pri spovedi. Sicer tudi stari volk obupa v svoji bo-
lesti!«

Tako je molil in domolil. Ko je potem še posedel
pri njih in je bil Klemen povsem vročičen ter je
ležal brez zavesti, so mu povedali, kako je bilo pri-
šlo. Da se je pregrel, ko je divjal na Jesenice, pre-
hladil, ko je zunaj taval poten, da premaga bolečino.
In da ga je že drugi dan, ko je prišel od očeta
ki ga je klical, nakrat streslo. Pa ni maral zato
ampak je po prazniku šel zjutraj ko po navadi na
delo. Tam se je štiri dni vlačil ko senca, pa ni odne-
hal, dokler se ni zgrudil in so ga prinesli v posteljo.
Čim pa se je zavedel, je planil in hotel domov, k
Lizi, k otroku, blizu očeta, ki mu umira, je dejal
Do roba hriba so ga pripeljali, gor v reber je pa
še sam prišel. Na pragu se je sesedel in Liza, ki je
bila sama doma, ga je komaj zlekla na posteljo.
Tako nato je prišel blesti.

»Pa stari, že ve?« je pretrgal župnik.

»Mu ne upajo povedati, ker se boje, da ga ne bi
znova prizadelo.«

»Bo menda spet mene treba!« je planilo v žup-
nika in zamislil se je. Kmalu se je dvignil in je rini-
kljub pozni uri od Belcjana po kolovozu ter potrkal
pri Vršanu. Mana je prišla odpirati in se je skoro
sesedla od strahu, ko ga je zagledala.

»Sem volkodlak, da si zbledela, avša!« ji je opo-
nosel. »Tamle sem bil pri opravi pri Belcjanu pa
sem še k očetu prišel pogledat!«

»No, grča, si se že izlival?« je pozdravil po svoje
bolnika in stopil k njemu.

»Povsem še ne, veliko mi pa ne manjka več!« mu
je odvrnil Vršan in se vzel na blazini kvišku.

»Ne bahaj se z zdravjem in lezi nazaj, da te ne
uje znova!« ga je potisnil župnik nazaj v blazine in
se zagledal vanj.

»Pa ste kesni nocoj, gospod,« ga je povprašal
Vršan.

»Dan prekratek, pa je treba ponoči dohiteti. Si
tudi ti že v temi vozaril domov.«

»O tudi in bi še, samo da bi mi bilo spet dano.«

»Mar obupavaš? Mara smrt zate, saj si videl.«

Zdaj pa je zastalo in župnik ni znal, kako bi da-
lje. Vršan je pa tudi čakal, da bi mu župnik povedal
vzrok svojega poznega obiska.

»Kaj pravi zdravnik? je naposled izmodroval
župnik.

»Da bom v štirinajstih dneh že lezel, če se mi ne
ponovi na drugi plati.«

»Se ne bo, se ne bo; po dveh plateh hkrati ne
zadevlje.«

»Saj ni; šele po eni je!« mu odgovarja Vršan.

In župnik spet ne ve, kje bi ven.

»E, Bog včasih čudno tiplje!« se posmeje. »In
samo on ve, zakaj.«

Vršan dvigne oči v župnika in slutnja mu gleda
iz njih.

»Kaj buljiš vame? Saj te ne bom jaz udaril.«

»Bog ve, gospod, morda ste pa Vi tisti.«

»Kje imam zapisano?«

»Na vsem licu! — Pa kar ven z besedo, če je šiba
že v roki.«

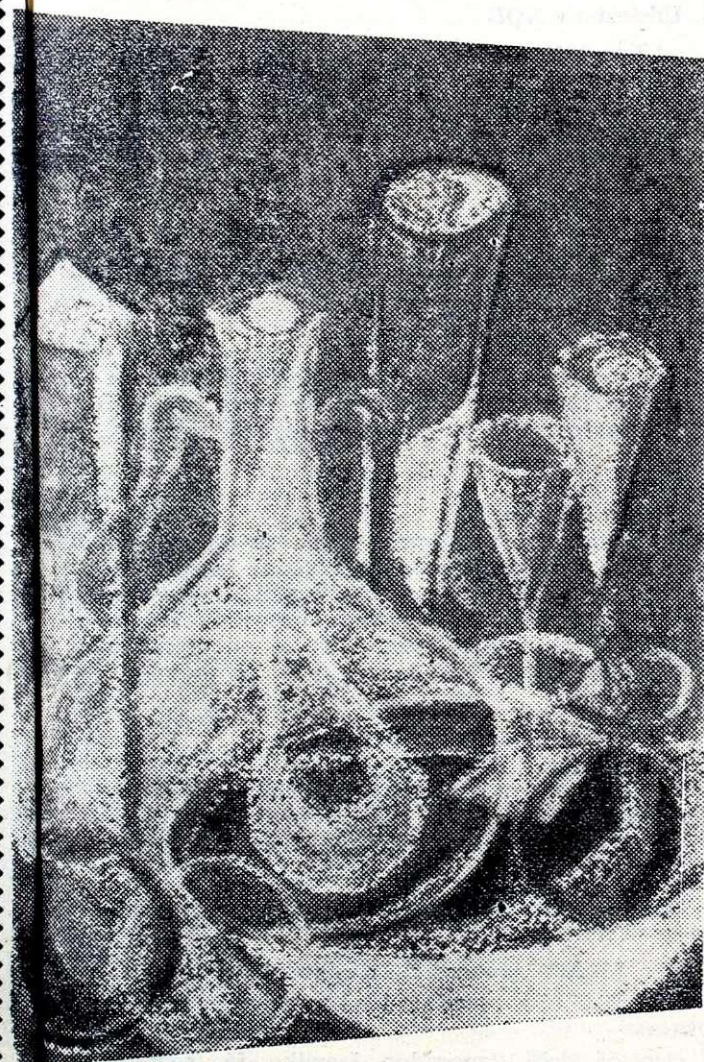
Župniku šine kri k srcu. Izdal se je morda pre-
kmalu.

»Ni hudega,« se opogumi župnik. »Vendar je bo-
lje, če zveš, da te morda ne zadene nepripravlje-
nega.«

»Gospod?« se vzbne Vršan na blazini

»Ne ženi se, ihta! Ničesar še nisem dejal. In tudi
ni še prav nič hudega.«

»Recite!«

Ent ARBEITSTEIN — Tihožitje

ZA JAVNO RAZPRAVO

Predlog sprememb pravilnika o urejanju stanovanjskih vprašanj delavcev Železarne

Kadrovski sektor železarne Jesenice objavlja v današnji številki glasila Železar predlog sprememb pravilnika o urejanju stanovanjskih vprašanj delavcev železarne Jesenice.

Predlagane spremembe pravilnika v glavnem obravnavajo sistem točkovanja stanovanjskih in osebnih pogojev prosilcev stanovanj, sistem točkovanja osebnih in stanovanjskih pogojev prosilcev za gradbena posojila ter nekatere člene obstoječega pravilnika, ki urejajo dodeljevanje gradbenih posojil (člen 54, 55 in 57 pravilnika).

Predlagane spremembe pravilnika o urejanju stanovanjskih vprašanj delavcev Železarne so v skladu s sprejetim načelom pristojne službe, da je le-tega potrebno dopolnjevati na podlagi izkušenj in dognanj, ki jih služba ugotavlja pri svojem vsakodnevem delu na tem področju.

Vodstvo kadrovskega sektorja in pristojna služba želita, da v javni razpravi sodelujejo vsi člani delovne skupnosti ter s svojimi pripombami in predlogi skušamo doseči najboljše rešitve za vprašanja, ki so za nas vse najbolj aktualna. Z vašim sodelovanjem v javni razpravi pa se bomo izognili kasnejšim pripombam na delo pristojne službe in samoupravnih organov, ki morajo pri svojem delu brezpogojno upoštevati veljavna določila, ki jih vsebuje sprejeti pravilnik. Pripombe v pisni obliki pošljite na kadrovski sektor do vključno 6. 11. 1971, ali jih zapišite v zapisnik sestanka delovne skupine.

PREDLOG SPREMEMBE:

Sistem točkovanja stanovanjskih in osebnih pogojev prosilca

Kriteriji točkovanja za dodeljevanje stanovanj:

1. številčno stanje prosilčeve družine
2. obstoječe stanovanjske razmere prosilca
3. kakovost stanovanja
4. splošne higienske, zdravstvene in socialne razmere prosilca oziroma družine
5. udeležba v NOB
6. delovna doba v tovarni
7. doba čakanja na stanovanje
8. aktivno delo v družbeno političnih organizacijah

1. Številčno stanje družine

a) samski	5 točk
b) poročen brez otrok	10 točk
c) 3 članska družina	20 točk
d) 4 članska družina	30 točk
e) 5 članska družina	40 točk
f) 6 članska družina	50 točk
f) za vsakega nadaljnjega otroka se dodeli po	10 točk

2. Obstoječe stanovanjske razmere prosilca

a) prosilec je brez stanovanja (prosilec stanuje v samskem domu, pri starših, ločeno življenje)	150 točk
b) prosilec poseduje čiste stanov. površine do 5 m ² na osebo	30 točk
nad 5 m ² do 7 m ² na osebo	20 točk
nad 7 m ² do 10 m ² na osebo	10 točk
nad 10 m ² na osebo	0 točk

3. Kakovost stanovanja

1. vlažno stanovanje	
a) I. stopnje	10 točk
b) II. stopnje	5 točk
2. kletno stanovanje	5 točk
3. podstrešno stanovanje	5 točk
4. senčno stanovanje	5 točk
5. hiša iz slabega gradiva (lesena baraka, iztrošenost stanov. hiše)	od 5-10 točk
6. zaprašenosť stanov. območja	3 točke
7. stanovanje brez stranišča (ni uporabe, stranišče izven stanov. objekta)	10 točk

8. skupno stranišče	5 točk
9. brez kleti, drvarnice ali shrambe	od 3-9 točk
10. brez kopalnice	5 točk
11. ogrevanje prostorov ni možno ali se težko ogrevajo	10 točk
12. neizolirana tla (cement, opeka; trohnel pod ali zemlja)	od 5-10 točk
13. slaba kakovost oken	5 točk
14. neustrejni prostori za bivanje	
a) 2 osebi brez posebnega prostora za kuhanje	5 točk
b) 3 ali več oseb brez posebnega prostora za kuhanje	10 točk
c) otroci različnih spolov v skupnem bivalnem prostoru (otroci skupaj)	5 točk
15. brez vodovodne in električne napeljave	od 5-10 točk
16. skupna vodovodna napeljava	3 točke

4. Splošne higienske, zdravstvene in socialne razmere prosilca oz. družine

a) bolezen ki je pogojena ali težje ozdravljiva zaradi neustreznih stanovanjskih razmer (po pismenem zdravniškem mnenju)	
1 družinski član	10 točk
2 družinska člana	20 točk
3 družinski člani	30 točk
b) priznane poklicne bolezni prosilca ali članov družine	10 točk
c) invalidnost (delovni, vojni in mirodobi invalidi)	
do 40 % telesne okvare	10 točk
do 70 % telesne okvare	20 točk
do 100 % telesne okvare	30 točk
invalidi I., II., III. kategorije	20 točk
Izbere se najugodnejša ocena.	
d) socialne bolezni ali socialna ogroženost prosilca ali članov njegove družine (mnenje socialne delavke)	od 0-30 točk

5. Udeležba v NOB, internacija, zapor ali ujetništvo

od leta 1941	45 točk
od leta 1942	35 točk
od leta 1943	25 točk
od leta 1944	15 točk
od leta 1945	5 točk

6. Delovna doba v tovarni

zaposlitev v tovarni do 1 leta	5 točk
in za vsako nadaljnje leto	5 točk
za ostale družinske člane, ki so zaposleni v tovarni, dobi prosilec za vsako leto zaposlitve (za osnovo se vzame tisti član prosilčeve družine, ki ima najdaljšo delovno dobo v tovarni)	3 točke

7. Doba čakanja na stanovanje

vloga vložena 1 leto	5 točk
in za vsako naslednje leto po	5 točk

8. Aktivno delo v družbeno političnih organizacijah

na podlagi mnenja pristojne družbene politične organizacije	od 0-30 točk
Za končno uvrstitev v splošni vrstni red prosilcev stanovanj se točke seštevajo po posameznih kriterijih.	

PREDLOG SPREMEMB

Sistem točkovanja pogojev prosilca za posojilo

1. Številčno stanje prosilčeve družine
2. Obstoječe stanovanjske razmere

3. Faza dograjenosti stanovanjske hiše
4. Delovna doba v tovarni
5. Udeležba v NOB

1. Številčno stanje prosilčeve družine

a) samski brez otrok	5 točk
b) poročen brez otrok	10 točk
c) 3 članska družina	20 točk
d) 4 članska družina	30 točk
za vsakega nadaljnjega otroka se dodeli po	10 točk

2. Obstoječe stanovanjske razmere prosilca

a) prosilec je brez stanovanja (prosilec stanuje v samskem domu, pri starših, ločeno življenje)	100 točk
b) prosilec poseduje čiste stanov. površine	
do 5 m ² na osebo	80 točk
nad 5 m ² do 7 m ² na osebo	55 točk
nad 7 m ² do 10 m ² na osebo	30 točk
nad 10 m ² na osebo	0 točk

3. Faza dograjenosti stanovanjske hiše

1. faza dograditve stanovanjske hiše	10 točk
2. faza dograditve stanovanjske hiše	30 točk
3. faza dograditve stanovanjske hiše	60 točk
4. faza dograditve stanovanjske hiše	70 točk

4. Delovna doba v tovarni

zaposlitev v tovarni do 1 leta	5 točk
in za vsako nadaljnje leto	5 točk
za ostale družinske člane, ki so zaposleni v tovarni, dobi prosilec za vsako leto zaposlitve (za osnovo se vzame tisti član prosilčeve družine, ki ima najdaljšo delovno dobo v tovarni)	3 točke

5. Udeležba v NOB

od leta 1941	45 točk
od leta 1942	35 točk
od leta 1943	25 točk
od leta 1944	15 točk
od leta 1945	5 točk

PREDLOG SPREMEMB

Pravilnika o urejanju stanovanjskih vprašanj delavcev v železarni Jesenice

Člen 54 se spremeni in glasi:

Stanovanjska komisija na podlagi opravljenega ogleda in izvršenega točkovanja vsakega prosilca izdela vrstni red, po katerem razdeli finančna sredstva.

Člen 55 se spremeni in glasi:

Tovarna nudi prosilcem, ki so se odločili za namensko varčevanje posojilo v višini, ki se določi vsako leto, odvisno od razpoložljivih sredstev, pod pogojem, da z dnem prejema posojila pričnejo namensko varčevati. Tovarna bo k odobrenemu posojilu v dobi varčevanja dodala enako vsoto kot varčevalec.

Člen 57

Spremeni se točka b) in sicer:

Delavski svet tovarne odnosno odbor za življenjske pogoje in rekreacijo vsako leto določi obrestno mero za dodeljena posojila, skladno z obstoječimi predpisi.

Spremeni se sedanji vrstni red členov pravilnika in sicer:

člen 56 dobi zaporedno številko 54

člen 54 dobi zaporedno številko 55 (sprememba teksta)

člen 55 dobi zaporedno številko 56 (sedanji tekst se črta in vnese novi tekst).

Na cesti nisi sam

Takšen je tudi letošnji naslov republiške prometno preventivne in vzgojne akcije, ki naj bi trajala od 15. oktobra letos do 31. januarja prihodnjega leta. Namen akcije je predvsem pravočasno opozoriti na spremembe na cestah v jesenskem in zimskem času zaradi jesenskega dežja, megle, poledice in snega. Na zadnji seji komisije za vzgojo in varnost v cestnem prometu pri svetu za splošne zadeve Skupščine občine Jesenice so se dogovorili o programu akcije. Imenovali so tri komisije, katerih naloga je popularizirati akcijo med občani, še posebno med koristniki cest, dalje organizirati obiske v delovnih in drugih organizacijah, ki se bavijo s prometom oziroma imajo motorna vozila z namenom, da bi opozorili na tehnično urejenost vozil, medtem ko naj bi bila naloga tretje skupine obiskati šole na območju občine, kjer naj bi v okviru prometne vzgoje tudi pouk prilagodili trenutnim razmeram na cestah. Uslužbenci milice pa bodo v tem času še poostrili kontrolo o tehnični urejenosti vseh vrst vozil.

Na omenjeni seji so tudi sklenili, da bodo program akcije poslali vsem delovnim organizacijam kot tudi drugim organizacijam, ki se bavijo s prometom. Cestno podjetje in skupščino občine so obvestili o nujnosti obnove nekaterih označb na cestah ter o tem, da bi bili kar najboljše pripravljeni na poledico in na posipanje cest.

Na seji je bilo tudi poudarjeno, da je v jesensko-zimskem času po statistikah več prometnih nesreč kot v katerem koli drugem obdobju leta, ter da lahko ob sedaj rekordnem številu nesreč letos pričakujemo še več.

Pri tem bi veljalo opozoriti koristnike cest, posebno še voznike motornih vozil predvsem na lastno varnost in na lastno pazljivost. Vsaka nepremišljena akcija, vsaka nepremišljena vožnja, se lahko kaj hitro konča tragično tako za voznika, kot tudi za ostale koristnike cest.

Ce dežuje ali če je megla, je treba zmanjšati hitrost vožnje, povečati varnostno razdaljo in prižgati zasenčene luči. Ob takih prilikah je nesmiselno prehitovati in se ustavljati na cesti. Kadar je poledica ali zasneženo cestišče, je prav, da imamo dobre, po možnosti zimske gume, povečali bomo varnostno razdaljo, zavirali z enakomerno pojemajočo hitrostjo, izogibali se sunkovitih spreminjanj smeri in podobno.

Zavedajmo se vedno, da ima življenje prednost ter da na cesti nismo sami.

Vrata zaposlovanju v tujini se pripirajo

Na nedavni seji sveta republiških skupnosti za zaposlovanje v Beogradu, so obravnavali nekatera aktualna vprašanja s področja zaposlovanja in zaposlenosti. Precej zavzeto so se člani sveta zadržali na poročilu o sedanjih gibanjih na tržišču dela v Zahodni Evropi, ki so ga pripravili strokovni delavci zveznega biroja za zaposlovanje. Iz tega gradiva povzemamo nekatere značilne podatke in ugotovitve.

V novejšem obdobju je postalo očitno, da se je zlasti v Zahodni Evropi zmanjšala potreba po uvozu delovne sile, povečal pa se je interes po izvozu kapitala, posebno v dežele, ki so doslej v velikih kontinentih izvažale delovno silo. Po zadnjih podatkih je v Zahodni Evropi zaposlenih 671.701 jugoslovanski delavec, od tega samo v ZR Nemčiji 411.403. V letošnjem prvem polletju je ta intenzivnost, ki je trajala zadnjih nekaj let, že precej upadla. Tako se je na primer prek službe za zaposlovanje v prvem polletju letos v tujini zaposlilo 53.728 naših delavcev ali 15.077 manj kot v istem obdobju lani. Glede na pričakovani sprejem Anglije, Irške, Danske in Norveške v EGS, nekatere od teh so prav tako izvoznice delovne sile, je pričakovati, da se bodo Jugoslaviji zmanjšale te možnosti, zlasti za izvoz nekvalificirane delovne sile.

OCENA PRIHODNIH GIBANJ DELOVNE SILE

Iz tega, že omenjenega gradiva povzemamo samo nekatere najbolj značilna predvidevanja in ugotovitve:

— na zaposlovanje v tujini bo vplivala novo nastala monetarna kriza, ki bo terjala prestrukturiranje svetovnega in evropskega gospodarstva, se odrazila v zunanje trgovinski blagovni menjavi, kar je za nas izjemnega pomena;

— glede na možno gospodarsko recesijo večjega obsega, bo le-ta neposredno vplivala na povečanje nezaposlenosti, kar bo povzročilo nenadno vrnitev večjega števila naših delavcev iz tujine;

— v primeru izjemnega števila vrnitve delavcev, bi se močno povečal pritisk na sklade zavodov za zaposlovanje, čeprav je z ZR Nemčijo sklenjen dogovor, da za prvih šest mesecev prevzame gmotno pomoč nezaposlenim, vendar bi naši zavodi po tem roku ne zmogli večjih obvez glede materialne zaščite nezaposlenih;

— v zadnjih šestih mesecih se je skoraj v vseh zahodno evropskih državah očitno znižalo število prostih delovnih mest;

— ZR Nemčija je sklenila sporazum z LR Poljsko o repatriaciji 500.000 Nemcev iz Poljske, s čemer se zožujejo možnosti zaposlovanja delavcev iz emigracijskih dežel;

— zelo neugodno je to, da bi se v primeru odpušcanja naših delavcev v zahodnoevropskih državah, zvečali pred-

vsem nekvalificirani delavci; — ta in druga vprašanja, ki izbijajo na površino v zvezi s temi gibanji nakazujejo probleme, ki bodo terjali ustrezne ukrepe in aktivnost naših odgovornih družbenih faktorjev vključno služb za zaposlovanje.

GIBANJE ZAPOSLENOSTI PO POSAMEZNIH ZAHODNOEVROPSKIH DRŽAVAH

Ta prikaz obravnava gibanje zaposlenosti z aspekta pojavov v gospodarstvu, ki so prisotna in vzročno vplivajo na sfero. Zato morda ne bo odveč, če si nekaj teh posebnosti ogledamo po nekaterih državah.

ZR Nemčija:

Za nemško tržišče dela je v letu 1970 značilna polna zaposlenost in visoka gospodarska konjunktura. V letošnjem prvem polletju pa je že opazen padec gospodarske konjunktura. Zmanjšala so se vlaganja za javna dela in druge investicije. Na osnovi študijske raziskave Instituta za tržišče dela v Calagenu, se bo v tem letu znižalo število zaposlenih za 100.000 delavcev. V ZR Nemčiji je bilo oktobra 1970 zaposlenih 1.949.000 tujih delavcev, od tega: Jugoslovani 425.000, Italijani 382.000, Turki 354.000, Grki 242.000, Španci 172.000 in Portugalci 45.000.

Francija:

V novembru 1970. leta je bilo v Franciji 318.711 nezaposlenih, že februarja 1971. leta pa se je število nezaposlenih dvignilo na 345.700 delavcev.

Proti koncu leta 1970 je bilo v Franciji zaposlenih prek 3.100.000 tujih delavcev. Po številu so na prvem mestu Španci 668.000, sledijo Italijani 640.000, Alžirci 570.000, Portugalci 398.000, Marokanci 131.000, Tunizijci 78.000, Jugoslovani 66.000 itd. Tuji delav-

ci se zaposlujejo zlasti v poljedelstvu in gradbeništvu, dalje v avtomobilski industriji, livarnah, metalurgiji in uslužnostni dejavnosti.

Avstrija:

Po uradnih podatkih od julija 1971, je v Avstriji zaposlenih 127.895 delavcev iz drugih držav, od katerih je samo Jugoslovani 98.914.

Švedska:

Švedsko tržišče dela predstavlja osnovno področje za delavce iz skandinavskih držav. Od 224.128 tujih delavcev je samo Fincev 112.346, Dancev 18.670, Norvežanov 13.962, Jugoslovani 22.456, Grki 8.243, Italijani 4.336, Nemci 13.423 itd.

Analiza švedskega tržišča dela kaže, da bo Švedska tudi v prihodnje potrebovala tujo delovno silo, toda le okoli 20.000 delavcev letno.

Švica:

Lani je bilo v Švici zaposlenih 30.622 Jugoslovani, sicer pa v Švici dela 994.500 tujih delavcev od tega je kar 525.581 Italijanov, 115.531 Nemcev, 105.961 Špancev, 53.070 Francozov in 41.143 Avstrijcev.

Zanimiv je podatek, ki izhaja iz ocene, da je med Jugoslovani več kot 3.000 zaposlenih z visokošolsko izobrazbo (izvoz fiktivnega kapitala)!

Belgija:

V Belgiji je bilo lani zaposlenih skoraj 500.000 tujih delavcev, od teh največ Italijani 200.000, Francozi 60.000, Nizozemci in Španci 50.000, Marokanci 30.000, Nemci 15.000, 12.000 Jugoslovani itd.

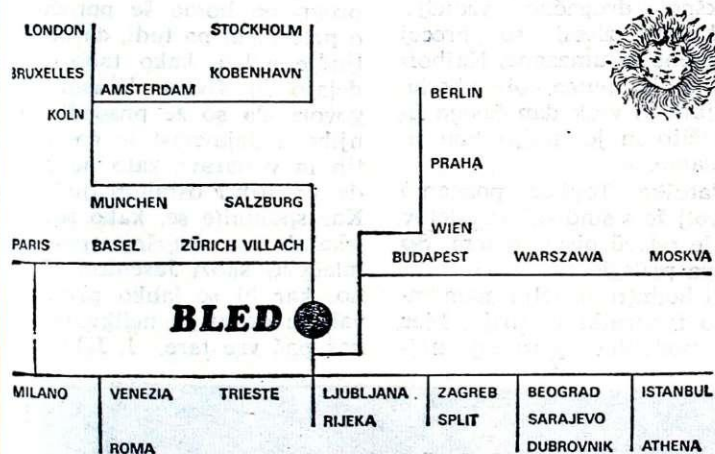
Prednost pri zaposlovanju imajo delavci iz dežel EGS. Letna potreba uvoza tuje delovne sile pa znaša 15.000 delavcev.

Skratka iz tega povzetka lahko sklenemo ugotovitev o dokajšnji ekonomski emigraciji naše delovne sile. Prav tako pa se nam odkriva, da ta pojav ni tuj niti v razvitejših državah. Vse pa kaže, da so vrata zaposlovanja v tujini našim delavcem vedno bolj pripirajo.

Poškodbe v septembru

Po podatkih službe za varstvo pri delu je bilo v septembru na delovnih mestih poškodovanih 41 naših sodelavcev. Zaradi teh poškodb smo izgubili 694 delovnih dni, zaradi treh poškodb na poti v službo pa smo izgubili še nadaljnjih 16 delovnih dni. Pregled poškodb po posameznih delovnih enotah pa je naslednji: talilnice 10 poškodb — 131 dni, valjarne Bela šest poškodb — 124 dni, valjarne Javornik štiri po-

škodbe — 141 dni, predelovalni obrati devet poškodb — 123 dni, v energetske obrate poškodovanih ni bilo, vzdrževalni obrati devet poškodb — 122 dni, transport ena poškodba — 35 dni in upravne službe dve poškodbi in 18 izgubljenih delovnih dni. Na poti v službo so imeli dve poškodbi v predelovalnih obratih z enajstimi izgubljenimi dnevi, eno poškodbo in pet izgubljenih dni pa so imeli v delovni enoti transport.

Turistična zveza Slovenije, ki je leta 1965 izdala Turistično karto Slovenije, najbrž tudi ni vedela za vsa slovenska imena krajev na Koroškem.

Turistično društvo Bled, ki je lani izdalo prospekt Bleda z grafičnim prikazom povezanosti Bleda s svetom, je najbrž pozabilo, da imajo mesta Villach, Wien, Trieste itd. tudi lepa slovenska imena — Beljak, Dunaj, Trst...

Mladi amater

ZDRAVKO KOŠIR, učenec 6. razreda osnovne šole v Kranjski gori je med najmlajšimi kino-amaterji v jeseniški občini in je član pionirskega kino kluba STUDIO v Ratečah. O njegovi delavnosti in bodočih načrtih mi je odgovoril na nekaj vprašanj.

OD KDAJ SODELUJEŠ V KLUBU IN TVOJE DOSEDANJE DELO?

»Moj prvi korak pri klubu je bilo sodelovanje pri snemanju komičnega filma »ROPAR IN POLICAJ«, leta 1967, kjer sem odigral tudi eno stransko vlogo. Film je imel velik uspeh na festivalih.

Za filmsko kamero pa sem prvič prijel leta 1968, ko smo snemali film »KURIR«. Snemal sem s kamero »PENTAKA«. Istega leta pa sem odigral glavno vlogo v akcijskem filmu »JURČKOVE SANJE«. S pomočjo starejših tovarišev, kateri so me tudi navdušili za ta konjiček, pa sem posnel dva zvočna filma — in to »IZLET OB SAVI DOLINKI« in »PLANICA 69«.

ALI STA BILA ZADNJA FILMA PRIKAZANA NA PIONIRSKEM FESTIVALU?

»Zadnja filma nista bila prikazana na festivalu, ker dolžina predvajanja prvega filma presega norme festivala, saj traja 63 minut. Drugi razlog pa je, da še ne upoštevajo super 8 mm tehnike.«

KJE DOBIŠ DENARNA SREDSTVA?

»Glavni problem nas vseh je denar. Nekaj ga dobimo od staršev, del pa pride v

Zdravko Košir

blagajno od pobiranja prostovoljnih prispevkov gledalcev na filmskih predstavah, ki jih prirejam.

ALI TE SODELOVANJE V KLUBU KAJ OVIRA PRI USPEHU V ŠOLI?

»Učenje mi gre dobro od rok in lahko shajam v šoli in klubu. V uspehu sem med najboljšimi v šoli.«

IN NAČRTI V BODOČE?

»S skupnimi močmi nameravamo posneti celovečerni film »HLAPEC ALEŠ« na super 8 EASTMAN COLOR FILMU. Film bomo snemali s filmsko kamero YASHICA, ki je avtomatska in ima ugrajen ZOOM objektiv. Prikazovali ga bomo s tonskim kino-projektorjem »EUMIG« in ga bodo v isti tovarni na Dunaju na filmski trak magnetofonsko emulzirali. Potrebni so nam še dobri igralci in seveda finančna sredstva. V načrtu imamo tudi nekaj kratkih filmov. Moj osebni načrt pa je še nadalje obdržati dober uspeh v šoli.«

ALOJZ KERŠTAN

Tekmovanje harmonikarjev na Pokljuki

V nedeljo, 3. oktobra je bilo na Pokljuki pri gostišču Ob tabornem ognju, ki je last znanega partizanskega komandanta Franca Jernejca — Milčeta, že četrto tekmovanje harmonikarjev.

Medtem, ko je tri tedne deževno vreme preprečilo zanimivo tekmovanje, je bila prva oktobrska nedelja izredno lepa in je na Pokljuko privabila kar okrog 1500 izletnikov, ki so skoraj štiri ure spremljali tekmovanje štiridesetih harmonikarjev, ti pa so prišli iz skoraj vse Slovenije — največ pa seveda iz Bohinja in Gornjesavske doline.

Pokroviteljstvo je nad prireditvijo tudi letos prevzelo Planinsko društvo Bohinj — Srednja vas, nagrade pa so prispevala razna podjetja iz skoraj vse Slovenije. Glavno nagrado za najbolje izvedeno partizansko melodijo — kip partizana harmonikarja — je prispevala ZZB NOV občine

Radovljica, glavno nagrado za najbolje izvedeno narodno melodijo — gorjuško čedro — pa Ljubljana transport — hoteli Bled. Obe nagradi sta prehodni — harmonikarju, ki pa posamezno nagrado osvoji trikrat mu ta ostane v trajno last.

Ziriji je tudi letos predsedoval Dušan Porenta, ki na prireditvi sodeluje že od začetka, to je štiri leta, člani pa so bili Tone Novak, Mitja Kajfež in Tone Forneczi — Tof. Kljub težki nalogi, saj so dobri in slabi harmonikarji nastopili mešano, poleg tega pa je prireditev motilo slabo ozvočenje, je zirija dobro opravila nalogo. Tekmovalci so morali na harmoniki — »fajtonerici« zaigrati po eno narodno in eno partizansko melodijo.

V skupni uvrstitvi je prvo mesto zasedel Franc Sitar iz Kamnika, ki je osvojil tudi prehodno nagrado partizana harmonikarja za najbolje iz-

vedeno partizansko melodijo. Drugo mesto je zasedel Franc Franko upokojenec iz Jesenic, ki je osvojil tudi prehodno nagrado — gorjuško čedro za najbolje izvedeno narodno melodijo. Na tretjem mestu je bil Anton Bučar iz Vižmarij, četrto mesto je zasedel Kristal Slivnik doma iz Gorij sicer pa delavec v jeseniški železarni, peto pa je bila edina ženska tekmovalka Pepca Blejc iz Mengša.

Tekmovanje je med odmorom popestril 80-letni Cene Bošte — Boštetov ata iz Gorjuš, ki je zapel in na citre zaigral najprej narodno nato pa še partizansko pesem. Pred mikrofonom pa je stopil tudi Tone Svetina — avtor znanega romana »Ukana«, ki je pozdravil vse harmonikarje in gledalce, posebej pa se je zahvalil Francu Jernejcu — Milčetu za pobudo in organizacijo tega tekmovanja.

tz

Na izletu v živalskem vrtu

V nedeljo, 2. oktobra so se taborniki z Jesenic spet odpeljali na enega svojih izletov v živalski vrt v Zagreb in nazaj grede v Čateške Toplice. Letos je bilo že ogromno teh izletov. Zelo poživljeno organizacijo vodi duhovni vodja Božo Pančur. Pravi, da je letos z večjo dejavnostjo opaziti večjo povezanost članov in večje zanimanje za organizacijo. Napravil pa je

majhno napako na tem izletu. Sprejel je več prijavitelcev, kot je bilo sedežev v avtobusu. Si pač ni upal odkloniti prosečih otroških oči.

Z izleta so prinesli s seboj precej lepih vtisov, čeprav živalski vrt ni velik, oziroma bogato založen. To se izplača samo največjim mestom v Evropi. Sam nakup živali je izredno drag, še dražja pa je hrana zanje in vzdrževanje čez zimo. Niso mačje solze pričarati jim tropsko ali kakšno drugačno vzdušje. Nekateri živali so precej oguljene in umazane. Najbolj čedna je puma ob vhodu. Najbrž jo vsak dan češejo in krtačijo in jo držijo tam za reklamo.

Čateške Toplice poznano dovolj že s sindikalnih izletov in je odveč pisati o tem. So se pa prilegle.

Prihodnjo nedeljo nameravajo taborniki v Idrijo, kjer bo podelitev priznanj naj-

bolj prizadevnim članom taborniške organizacije Slovenije. Prav gotovo pa se ne bodo vrnili praznih rok. Na ostalih tekmovanjih ne predstavljajo kaj posebnega, medtem ko so v smučanju absolutno in edina velesila.

Cena izleta je nizka — 11 dinarjev. Če bo lepo vreme, bo to poceni, a lepo preživeta nedelja. Z Idrijčani se kar dobro razumejo in bodo šli tja kot gostje.

O jesenskem in zimskem programu bomo še poročali, o preteklem pa tudi, da bodo ljudje videli, kako taborniki delajo in živijo. Včasih se govori, da so že propadli, a njihova dejavnost je na izletih in v naravi, zato ne pridejo v stik z ostalimi ljudmi. Kar spomnite se, kako so se izkazali na letošnji paradi mladosti skozi Jesenice. Edino, kar bi se lahko pritoževali je denar, a nelikvidnost nas pač vse tare. J. Jekler

Prvi poizkusi samoupravljanja v šoli

Tudi v našem razredu, je kot v ostalih na šoli, ustanovljen razredni odbor, ki je v pomoč učiteljem. Naloga tega odbora je v tem, da skrbi za red in disciplino ter za čistočo celotnega razreda. Poleg tega imamo nalogo, da vestno pregledujemo domače naloge, da smo vsi seznanjeni o učenju vseh učencev in o ocenah, kajti nobena ocena ne sme biti skrivnost. To je sicer težavna naloga, a vsi se

zavedamo, da to koristi samo nam, da se bomo s tem ne samo boljše učili, temveč tudi spoznali osnove samoupravljanja.

S tem, da pomagamo slabšim učencem pri učenju, da jim razložimo snov, ki je ni so razumeli pa se tudi spoznavamo. Pri tem ne pride do pogostih preprirov in izgovorov »Ogoljufan sem bil«, kajti sedaj vsi o vsem vemo. Ravno sedaj imamo veliko

nalogo. Naš sošolec se je hudo ponesrečil, zato moramo zanj skrbeti vsi. Nekateri učenci so se javili, da mu bodo prepisovali učno snov in naloge za vsak predmet posebej. Vsak teden nam bomo poslali vaje in naloge v bolnico, da se bo lahko sproti učil in s tem čim lažje izdelal razred, kljub daljši odsotnosti. Tako upamo, da bo napredoval.

Ker prirejam v šoli različne izlete in športne dneve, moramo tudi tam paziti na disciplino. Zato imamo ves razred razdeljen na več skupin. V vsaki skupini je sedem učencev in eden boljših je njihov voditelj. Drugi učenci ga morajo ubogati in poslušati.

Vse te oblike uvajanja neke vrste samodiscipline nam pomagajo, da je v razredu veliko manj nereda in preprirov in da se v razrednem kolektivu dobro počutimo.

Učenke 7. c razreda osn. šole »Prežihov Voranc«: Jasna Jensterle, Bogdana Lotrič, Maja Domijan, Vanja Burlačenko.

Velika pridobitev je asfaltna obloga na cesti od Blejske Dobrave do pokopališča. Lepo in koristno pa bi bilo, če bi s časom pokrili z asfaltom tudi parkirni prostor pri pokopališču. — B.

To je drugi po velikosti od treh počitniških domov, ki jih letos gradijo v Kranjski gori. Prvi, ki bo last GP Grosuplje bo lahko sprejel 30 gostov. Ta, ki ga vidimo na sliki, pa je last Uprave dječjih odmarališta »Kekec« iz Subotice. Zgradili so ga v bližini Bajta delavci GP Integral iz Subotice. Počitniški dom bo lahko sprejel 60 gostov. Tretji, največji dom pa gradi »Lek« Ljubljana in bo imel prostora za 70 gostov. Vsi trije domovi bodo dograjeni do prihodnje poletne sezone.

Čestitka

Dr. Milanu Čehu ob izvolitvi za častnega člana
Jugoslovanskega združenja za medicino dela, dne 24.
oktobra 1971, iskreno čestitajo.

Sodelavci iz obratne ambulante

Streha nad hokejskim igriščem do zime

Sredi septembra smo opazili, da so veliki tovarnjaki pričeli skozi Jesenice voziti dolge jeklene nosilce. Takoj smo uganili, da so za streho nad hokejskim igriščem. Zanimalo nas je kako daleč je s to zadevo, pa smo šli pogledat Podmežakljo. Vodja gradbišča Feliks Forstnarič nam je povedal, da delajo po 12 ur na dan in tudi ob nedeljah.

Med razgovorom z njim smo prispeli skozi vrata betonske tribune. Na igrišču smo videli vse polno debelih železnih plošč, ki so jih položili v več vrstah od zahodne do vzhodne strani ploskve igrišča. Na zahodnem koncu štrlijo v zrak štiri več deset metrov visoke igle iz železnih profilov. Še dalje smo zagledali veliko avtodvigalo, ki je prenašalo nosilce.

Delovodja je povedal, da je to montažna skupina, Metalne iz Maribora, ki je pred 14 dnevi prišla iz Šibenika, kjer so montirali veliko halo za skladišče. Povedal je tudi, da je načrte za halo izdelal konstrukcijski biro Metalne, ki dela v Ljubljani, nosilce in drugo profilno železo pa so izdelali v njihovem obratu v Krmelju.

O hali nam je delovodja povedal:

»Razpon od nosilca do nosilca bo kar 68 metrov. To je za štiri metre več kot je razpon hale Tivoli. Sicer pa je v Ljubljani večja zaradi dodatnih zunanjih kril, oziroma poves. V glavnem sedaj še vedno opravljamo pripravljalna dela. Razkladamo elemente in konstrukcije razmeščamo tja kjer bodo postavljene. Postavili smo več visokih igel s pomočjo katerih bodo sestavljali dele. Težav pri tem nimamo. Nerodno je le, da z dvigalom ne moremo na ploščo, kar je

razumljivo, ker so pod njo cevi. Ravno zato smo morali po tleh položiti debele plošče, po katerih bomo premikali visoke igle. To je pač veliko bolj zamudno delo, kot montaža z avtodvigalom, s katerim bi se sicer poljudno premikali, če bi to tla dopuščala.«

Ljudje so govorili, da bi z delom lahko začeli že preje, pa zaradi gostega prometa na cesti niso bili dovoljeni prevozi teh nosilcev?«

»Tega ne vem! Mislim pa, da so to le govorice! Kot sami veste za graditev tega je bil potreben denar. Dokler se ni vedelo kdo bo in koliko plačal, z delom ni bilo moč pričeti. Kot vidite ti nosilci niso majhne stvari!«

»Koliko pa vas je sedaj pri tem delu?«

»Ko bodo pripravljalna dela končana nas bo 25. Sedaj ob pripravah pa različno. Danes nas je konkretno šest.«

»Kdaj pa mislite da bo hala gotova?«

»Kot je predvideno bomo, če ne bo izrednih ovir, konstrukcijo postavili do konca novembra. Streho bodo naredili in montirali delavci podjetja Impol iz Slovenske Bistrice. Polagali jo bodo takoj za nami. Prepričan sem da bodo tudi kmalu končali. Hala pa letos ne bo v celoti dograjena. Kot je dogovorjeno bo le do I. faze.«

»Delo je tudi konstrukcijska posebnost. Kdo pa opravlja nadzor?«

»Institut za kovinske konstrukcije iz Ljubljane je kontroliral izdelavo in prav tako bo nadziral postavitve te velike strehe in hale. Prepričan sem, da bo vse v redu in da bodo Jeseničani ter okoličani potem res lahko uživali ob hokejskih igrah in drugih prireditvah, tudi če bo zunaj slabo vreme.« B.

Jesenski kros

Občinska zveza za telesno kulturo prireja v soboto, 9. 10., ob 10. uri pri Žvagnovem mostu na Jesenicah jesenski kros za vse kategorije.

Tekmovalci in tekmovalke bodo razvrščeni v naslednje kategorije:

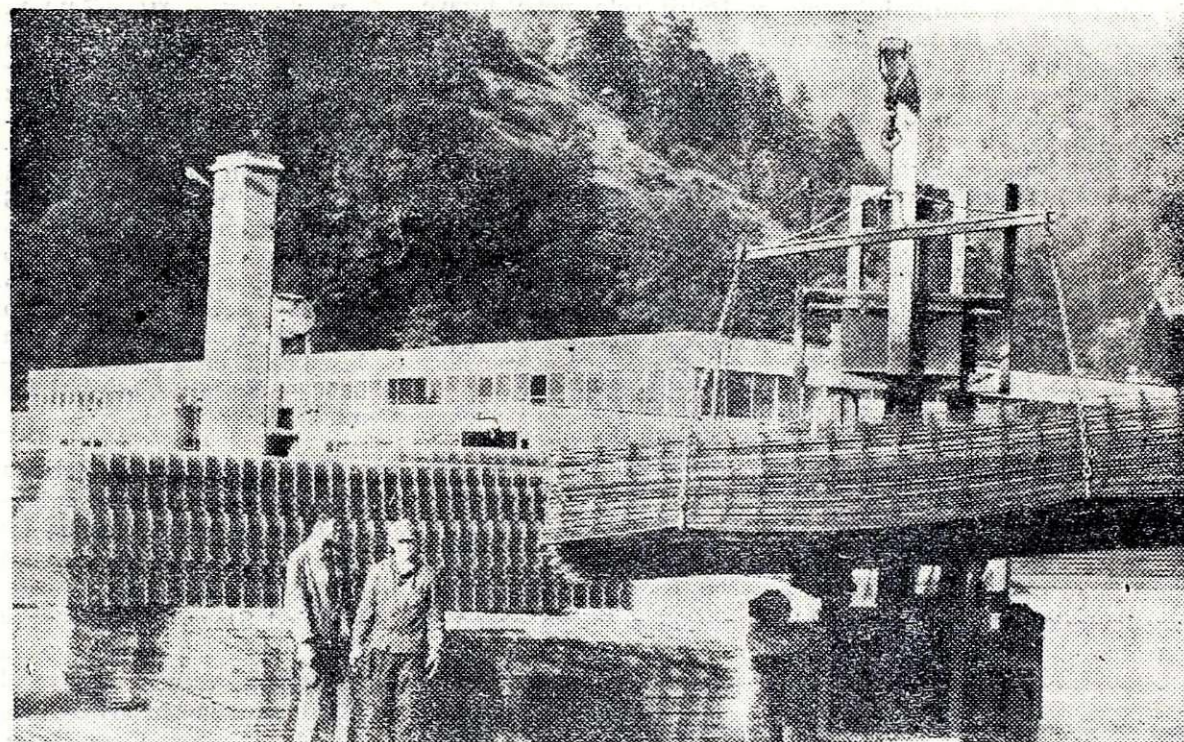
ml. pionirji, roj. 1961 in mlajši,
pionirji, roj. 1960 in 1959,
st. pionirji, roj. 1958 in 1957,
mladinci, roj. 1956 in 1955 in
člani, roj. 1954 in starejši.

V slučaju dežja bo tekmovanje naslednjo soboto.

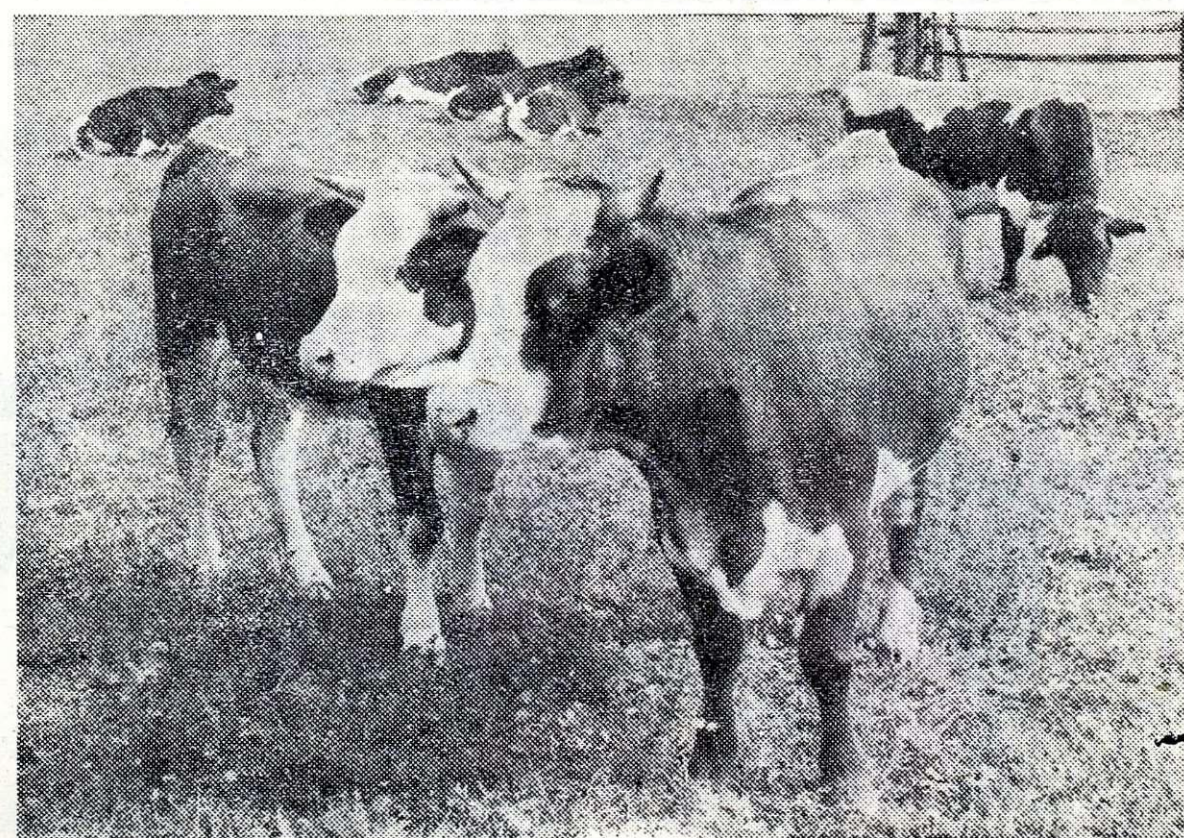
Vabljeni

Novi staonvanjski stolpiči za progo

Armirane betonske mreže — proizvod KOVINARJA

»Sestanek na travniku« — o bodočnosti živinoreje pri nas

Čarovnice iz vražjega gozda

Najprej nekaj podatkov o filmu: je nemško-angleška koprodukcija, režiser je Michael Armstrong, v naslovnih vlogah pa sta se predstavila Herbert Lom in naša stara znanka, jugoslovanska pevka in filmska igralka Olivera Katarina Vučo. O nalogi, ki so jo opravili, pa kasneje.

Film govori o preganjanju »čarovnic«, to je žena, ki s hudičevno pomočjo lahko s kakšnimi besedami ali dejanji povzroči drugim razne nesreče: bolezen, pogin živine, točo, slabo letino in podobno. Opravlja torej dela, ki jih človek po naravnih zakonih ne bi mogel nikdar izvršiti. »Čarovnica« lahko leti na metli, na kolu ali na kaki živali. Zato se »čarovnice« odrečejo bogu in stopijo v službo hudiču, ki mu »zapišejo svojo dušo« in ga priznavajo za svojega gospodarja. Vse to pa seveda ni današnje pojmovanje o sicer popolnoma »čistih« ženah, ki seveda tega niso nikdar zmogle. To je le slika, kakršno je ustvarila v srednjem veku katoliška teologija. Katoliška cerkev je izpostavila čarovnice nadvse okrutnim preganjanjem svojih sodišč, t. i. inkvizicije, ki je od začetka 14. stol. do sredine 18. stol. »v božjem imenu« pobila preko 3 milijone popolnoma nedolžnih žensk, pa tudi moških.

To je torej ozadje filma, tako zgodovinsko kot prostorsko. Zdi pa se mi, da je režiser Armstrong čestokrat na to važno zgodovinsko ozadje kar pozabil in da je nadvse resno, celo tragično zgodbo kakega dekleta, ki so ga obdolžili čarovništva, prikazal začinjeno z dokaj neukusnim seksom (ki botruje vsakemu nemškemu filmu). Treba pa mu je priznati, da je brez predsodkov in prikrivanja obtožil katoliško cerkev, zato je imel pri predvajanju filma v Italiji celo neke težave. Kakorkoli že, v filmu je nanizanih sto in ena varianta inkvizicijskega mučenja, videli smo vse od bičanja do natezanja, prebadanja in puljenja jezikov. Nekateri prizori so posneti celo tako direktno, da si je marsikateri gledalec z grozo zakrival oči.

Rekli boste, le kakšen smisel imajo taki filmi, ki so tako natrpani s strahotnimi oblikami nasilja? Režiserju gre vsa zasluga, da je sodobnega gledalca popeljal v svet inkvizicije in nam tako odprl oči pred neizpodbitnimi zgodovinskimi resnicami. Nikakor ne moremo reči, da bi nasilja, ki ga prikazuje ta film, lahko negativno vplivalo na gledalčevo duševnost ali da bi ga celo usmerilo k sadizmu oziroma nasilnosti. To je povsem nemogoče, ker gre tu za take oblike nasilja, da bi jih bilo danes nemogoče posnemati.

Toliko o filmu. Kaj pa ustvarjalci? O režiserju sem že zgoraj dovolj govoril. Scenarij je dokaj dober, mirno bi lahko izpustili nekaj »pikantnih« prizorov, ki filmu prej škodujejo kot koristijo. Snemalec je napravil nekaj lepih posnetkov narave in mnogo »grdi« v grajskih mučilnicah. Naša rojkinja Olivera Katarina pa se je presenetljivo dobro znašla v dokaj težki vlogi, ki ji jo je namenil režiser. Splošen vtis, ki ga film zapušča, pa je: malce potvorjeno prikazovanje zgodovinskih dejstev, če pa bi ga ocenili s šolsko oceno, bi mu prisodil rahlo štirico.

Igor Škrli

Folklorna skupina DPD Svoboda iz Gorij s svojimi gorenjskimi plesi vzbuja povsod pozornost

Nova zgradba vzgojno varstvene ustanove A. Ocepke na Pla vžu je pod streho

Avstrijski kinoamaterji na Jesenicah

Po letošnjem IV. medklubskem festivalu amaterskega filma, ko so na Jesenicah prvič sodelovali kinoamaterji iz Avstrije in Italije, se to mednarodno sodelovanje nadaljuje. V maju so kinoamaterji iz Beljaka povabili člane FS Odeon na njihov klubski festival, pred kratkim pa so se dogovorili za izmenjavo klubskih večerov. Tako bodo v sredo 13. oktobra prišli na Jesenice člani kinokluba Vilach — Beljak s svojimi filmi.

Član kinokluba iz Beljaka Julius Minatti, ki se je udeležil tudi IV. MFAF, se bo tokrat predstavil s filmom »Seks ob Seiserskem jezeru«, Wilfried Stage, ki se je prav tako udeležil festivala, bo na klubskem večeru predvajal filma »Iluzija« in »H₂O«. David, ki je sicer doma iz Celovca, vendar je član kluba v Beljaku bo prinesel film

»Amazonka«, Scherer bo predvajal filma »Trgovina« in »Evropsko gorsko prvenstvo« (avtomobili formule 1), Tschek pa filma »Padec« in »Srčni bolnik«. Obeta se zanimiv večer, saj je znano, da je kino-

klub iz Beljaka eden najkvalitetnejših v Avstriji, zato vas vabimo, da se udeležite klubskega večera, ki bo v sredo 13. oktobra 1971 ob 19. uri v klubski dvorani FS Odeon na cesti železarjev 26.

Novice iz kinokluba

V Ljutomeru je bil 25. in 26. septembra V. MFAF, ki ga je organiziral tamkajšnji kinoklub »Prlekija film«. Udeležili so se ga tudi člani FS Odeon, vendar sta pravčasno na žiriranje prispela le dva filma Janeza Hrovata. Filmi Marjana Ogrina in Branka Alta pa niso bili pra-

vočasno narejeni in so v Ljutomer prispeli šele po žiriranju. Na festivalu je bil v konkurenci od jeseniških predvajan le film »Ognjena kača«. Organizatorji pa so se izkazali kot izredni gostitelji in festival izvedli v prijetnem vzdušju s še nekaterimi prireditvami, ki so dopolnile festival.

Uspel koncert pevcev iz Trbovelj

Več kot 150 ljubiteljev petja se je v soboto zvečer udeležilo koncerta mešanega pevskega zbora DPD Svoboda II iz Trbovelj. Mešani pevski zbor šteje 50 pevk in pevcev, vodi pa ga profesor Stane Ponikvar. Koncert je obsegal 16 pesmi, pevci pa so ga pripravili šele pred kratkim in z novim programom tudi prvič gostovali na Javorniku. Zbor je sestavljen predvsem iz mladih ljudi, med njimi je precej učencev kovinarske šole Strojne tovarne Trbovlje, ki že vrsto let tesno sodeluje z društvom Svoboda II in še posebej z njihovim pevskim zborom.

Po koncertu je nekaj pesmi zaigral tamburaški ansambel gasilskega društva Trbovlje-mesto. Ansambel sestavljajo starejši ljudje, saj je njihova povprečna starost okrog 50 let. S svojim nastopom so med drugim hoteli pokazati tudi to, da je za tovrstno glasbo med mladimi v Trbovljah vse premalo zanimanja in da bo po

vsej verjetnosti z njimi vred tudi izumrla.

V prostorih delavskega doma je bil po koncertu tovariški večer, združen s pogovorom o problemih, s katerimi se srečujeta oba pevska zbora. Večina problemov je zelo sorodnih, vendar kot je povedal profesor Ponikvar, je važno predvsem to, da so prizadevanja za ohranitev slovenske narodne in umetne pesmi v Trbovljah in na Jesenicah povsem enaka. Izražena je bila skupna želja, da bi bilo medsebojnih obiskov in koncertov čim več. Prvo izmenjavo obiskov pa lahko pričakujemo že v prihodnjem letu, ko praznujejo v Trbovljah 20-letnico ustanovitve pevskega zbora in društva Svoboda II, na Javorniku pa 50-letnico ustanovitve javorniške Svobode.

Goste iz Trbovelj je pred nastopom v avli delavskega doma pozdravil žirovniški oktet pod vodstvom Marjana Jemca. Prijetno počutje in uspel koncert pa jim je zaželel predsednik javorniške Svobode Ivan Tušar.

Kulturno estetska vzgoja in sodelovanje s šolami

Delovni program občinske konference Zveze kulturno prosvetnih organizacij Jesenice, v sezoni 1971-1972 predvideva vrsto akcij, s katerimi bodo bolj načrtno posegli na področje kulturne vzgoje in poskušali povečati tovrstna prizadevanja tudi na drugih področjih, predvsem pa v šolah. V ta namen so v petek 1. oktobra sklicali sestanek z vodstvi vseh šol na območju občine, ki so se ga udeležili predstavniki osnovnih šol Tone Čufar Jesenice, Kranjske gore, Mojstrane in Žirovnice, medtem, ko sta bili odsotni osnovni šoli Prežihov Voranc in Koroška Bela. Od šol druge stopnje se je sestanka udeležila predstavnica šole za zdravstvene delavce, nikogar pa ni bilo iz gimnazije in železarskega izobraževalnega centra. Težko je reči ali gre za podcenjevanje vprašanja, ki so ga obravnavali ali pa so vmes objektivni vzroki. Resnica je namreč ta, da je občinska Zveza kulturno prosvetnih organizacij že doslej organizirala vrsto koncertov in drugih prireditev, s katerimi je skušala dopolnjevati šolsko estetsko vzgojo in da je bil namen sestanka v tem, da se v jesensko-zimski sezoni ta prizadevanja še pospešijo in dobijo bolj organizirano obliko.

Estetska vzgoja je na šolah vseh stopenj eden izmed ciljev oziroma nalog celovitosti šolskih vzgojnih prizadevanj. Vprašanje estetske vzgoje pa je v sedanjem času, v času poplave vse-mogočega kiča, plaže in drugega tako na področju literarne ustvarjalnosti, kot na področju slikarstva, glasbe, filma in drugih področjih, še kako prisotno in aktualno. Kajti samo uspešna estetska vzgoja je lahko najmočnejše orožje proti tem pojavom sodobnega sveta.

Z razvijanjem estetskega okusa, interesov za estetsko kulturo in ustvarjalnost pri mladih ljudeh, izredno veliko prispevamo tudi k splošnemu vzgojnemu cilju šole in družbe: oblikovati vsestransko razvito osebnost za čim bolj popolno življenje in uspešno poklicno delo. V naši socialistični družbi je estetska vzgoja eden od bistvenih faktorjev pri oblikovanju mlade osebnosti in s tem tudi ena od bistvenih in organskih nalog šole. Jasno pa je, da estetske vzgoje v šolah ne smemo niti precenjevati, niti podcenjevati. Žal pa je pri nas več primerov podcenjevanja, kakor obratno. Estetsko vzgojo bi morale šole primerno usklajevati z nalogami intelektualne, moralne in telesne vzgoje.

Seveda pa je tako kot na vseh področjih vzgoje, tudi pri estetski vzgoji zelo pomembno vprašanje osebnosti učitelja in njegove splošne

estetske kulture. Kajti samo iskren učiteljev smisel in ljubezen za lepo in umetnost, njegovo iskreno navdušenje za estetske vrednote, lahko ustvarjajo atmosfero, v kateri se prebujajo in razvijajo učenceva spoznanja in čustveni interesi za estetske vrednote, njegovo razumevanje teh vrednot, njegovi interesi za te vrednote in privlačnost estetskih vrednot. Praksa nam žal večkrat kaže popolnoma obratno. Prav učiteljev odnos do estetske vzgoje in sploh do estetskih vrednot največkrat kroji tudi odnos šole do koncertov in prireditev, ki so namenjeni predvsem šolski mladini.

Ker je na Jesenicah razvita načrtna likovna razstavna dejavnost in ker občinska Zveza kulturno prosvetnih orga-

nizacij že drugo leto uvaja načrtno koncertno dejavnost v okviru gibanja glasbene mladine, je bil razgovor predvsem namenjen temu, kako bodo šole te dejavnosti kar najbolj uspešno vključile tudi v svoje delovne programe oziroma načrtno usmerjale učence šol na koncerte in ogled razstav, kot zelo uspešno dopolnjevanje šolskih prizadevanj na področju estetske vzgoje. Razen tega pa so se pogovarjali, kako pospešiti tudi vzgojna prizadevanja na področju gledališke, filmske in bralne kulture. Navzoči so soglašali s koncertnim programom, ki ga predlaga občinska zveza in zagotovili, da ga bodo vnesli tudi v svoje delovne programe. Ta program namreč vsebuje vsak mesec po

en kakovostni koncert, oziroma osem koncertov skupaj v jesensko zimski sezoni. Na predlog šol pa bo občinska zveza poskušala znova organizirati cikel predavanj za učence šol s področja likovne umetnosti.

Predstavniki oddaljenejših osnovnih šol so načeli tudi vprašanje prevoza učencev na koncerte in druge prireditve na Jesenice, kajti ti učenci morajo poleg vstopnice plačati tudi prevoz, kar znese skoraj dvakratno vrednost vstopnice, medtem, ko učencem z Jesenic ta strošek odpade. Predlagali so, da bi naredili ustrezno vlogo na Temeljno izobraževalno skupnost občine, da s posebno subvencijo tem šolam oziroma učencem teh šol omo-

goči obiskovanje koncertov in drugih prireditev oziroma omogoči enake pogoje, kot jih imajo učenci jeseniških šol.

Razen koncertnega programa na Jesenicah pa bo občinska Zveza kulturno prosvetnih organizacij posredovala tudi izvenjeseniški šolam koncerte tako domačih ansamblov, kot poklicnih ansamblov od drugod v njihove kraje in s tem kar najbolj izenačila možnosti izvenjeseniških učencev z jeseniškimi učenci.

Sestanek predstavnikov zveze s predstavniki šol, je prvi poizkus za tesnejše sodelovanje, predvsem pa za večjo načrtnost in učinkovitost na področju estetsko-kulturne vzgoje mlade generacije.

Tone Čufar

Železobetonski

»Železobetonski« posvečam spominu značajnega in kremenitega jeseniškega kovinarja Antona Thalerja

Popotnik:

Čudo mogočno, čudo prelepo
razkriva se mojim očem:
Iz razorane zemlje
je vstalo mogočno mesto.
Zravnani so griči, zasute kotline,
po širni ravnini speljane so ceste,
ob cestah širokih so hiše visoke,
v hišah pa sončni domovi ljudi.
Tako si ogledam to čudo prelepo,
ki v sončnem odsevu blesteče žari.

Glas iz zbora:

Ne hodi, popotnik, naravnost v mesto!
Poglej: zajezili široko smo cesto.

Popotnik:

Kdo mi ubrani v mesto prostrano,
če vleče me tjakaj srce neugnano?

Zbor:

Mi, ki zgradili sončno smo mesto,
s tlakom pokrili sleherno cesto,
mi ti zastavljamo svobodno pot.

Popotnik:

Od kod ste, vi mrki in črni ljudje?

Zbor:

Iz krajev trpljenja.
Mi smo stvaritelji vse te lepote.
Zdaj pa odhajamo znova drugam,
da s trudom napornim, krvavimi žulji
preoblikujemo mrtve krajine
v žive dokaze naših stremeljenj,
za potrdilo našega dela,
smisla in vrednosti naših življenj.

Popotnik:

Čuden ponos in neznana prevzetnost
diha iz vaših besed.
Vi niste ustvarili vseh teh lepot!
Grda, zamazana, suženjsko sklonjena bitja
ne morejo čarati sončnih krasot.

Glas iz zbora:

Tvoja misel nas tepta in ponižuje!
Ti ne spoštuješ našega dela
in ne razumeš, da je trpljenje
upognilo naša telesa.
Vdajaš se slepi nasladi svojih oči!

Zbor:

Nas pa preziraš
in ne doumeš, da so naše moči
v soncu ožgane, v znoju umite,
v delu težakem močno prekovane
in v mrazu kaljene sile sveta.
Vsa dela gredo skozi nas.
Mi smo priče spočetja
in rojstva vseh ustvaritev.
Spoznali smo nevarnost kamnolomov,
temo in muko rudnikov globokih,
hudo vročino plavžarskih peči.

Popotnik:

Iz kamnolomov je vstalo to mesto?

Zbor:

V njih smo izbrusili marmorne skale
in poiskali vsega, kar dali
so kamnolomci za kras teh palač.

Popotnik:

Kaj ste dobili v rovih pod zemljo?
Tam ni svetlobe in ne lepote,
ki jo razkrivajo hiše visoke.

Zbor:

V rovih so gnezda različnih kovin.
Premog: temnih podzemskih krtin
greje udobne, razkošne domove,
kuri visoke, sajaste plavže,
kjer se iz rude železo tali,
snov in vsa sila močnih travert, ogrođja,
nosilci vseh velikih stavb.
Opore obokov, stolpov, kaminov,
prekopov in dolgih mostov.
Delo, le delo vse to zgradi.
Kjer je pa delo, smo tudi mi.
Mi smo graditelji sončnih krasot!
Naše roke so življenja pogon,
naše stvaritve pa silen
in trden železobetonski

Napisano pomladi l. 1932.

Pesnitev je bila objavljena v reviji »Mladi plamen«, delavski mladinski list, 1934 (leto VI), štev. 5-7 (maj, junij, julij).

V 37. številki Železarja smo objavili J. G. Kovačičevo oceno pesmi Železobetonski, ki smo jo žal šele sedaj dobili. Da bodo bralci imeli popolno sliko jo tudi objavljamo.

V gorah ovenela cvetova

Vsi člani in pripravniki AO Planinskega društva Jesenice in tudi vsa ostala jeseniška in gorenjska ter slovenska planinska javnost, je z veliko zaskrbljenostjo spremljala poizvedovalno akcijo za dvema pogrešanima plezalkama, članicama AO Jesenice, ki sta se v petek, dne 1. oktobra, napotili v gore. Po prvih poročilih sta nameravali obiskati gorsko zavetišče v Veliki Dnini pod severno steno Škrlatice in v slučaju lepega vremena in ugodnih snežnih razmer nadaljevati pot in plezo prek Martuljskih Ponc in Oltarja na bivašče št. II na Gruntih pod Tokavi. To je edinstvena lepa jesenska tura, primerna tudi za izvežbani alpinisti s primerno, za ta čas nujno potrebno, opremo.

Obe članici AO Jesenice, študentka prava Breda Rinaldo s Koroške Bele in Janja Krivic iz Ljubljane, se v nedeljo zvečer ob napovedanem času nista vrnila. Starši in svojci ter prijatelji ter znanci obeh priljubljenih deklet, so v ponedeljek postali zaskrbljeni za usodo obeh alpinistk.

V zadnjih letih sta, še prav posebej pa med letošnjo poletno plezalno alpinistično sezono, opravile samostojno ali v družbi tovarišev in znancev več težkih in skrajno težkih plezalnih vzponov, med drugim tudi na Mont Blanc in Matterhorn. Doma pa sta preplezali več težkih plezalnih smeri v Planici, Martuljku, Krnici in Triglavu. Posebno Janja Krivic je veljala za zelo obetajočo plezalko, alpinistko in visokogorsko alpsko smučarko, tudi Breda prav nič ni zaostajala za Janjo.

Zla slutnja se je stopnjevala do vedno večje skrbi. Vodstvo GRS postaje Jesenice je v torek mobiliziralo večje število izkušenih reševalcev (10), ki so tekom dneva začeli z najširšo poizvedovalno akcijo.

Na osnovi poznejših ugotovitev so jeseniški reševalci preusmerili svojo poizvedovalno akcijo iz prvotne smeri Kranjska gora — Krnica — bivašče I. v Martuljek proti bivašču št. III. in dalje proti Oltarju, široki peči in Martuljskim Poncam, kar se je izkazalo kot popolnoma pravilno. Reševalci so zasledili v bivašču III podpise obeh pogrešanih alpinistk, z dne 2. oktobra, z označeno smerjo: bivašče III — Grlo — Oltar — bivašče št. II. V tej smeri je potekala tudi vsa nadaljna poizvedovalna in reševalna akcija, v katero so se v sredo vključili še novi gorski reševalci.

Vsi pripravniki in člani AO Jesenice so bili skupaj z gorskimi reševalci in svojci ter prijatelji in znanci pogrešane Brede in Jane močno zaskrbljeni za njuni usodi. V gorah vladajo trenutno prave zimske razmere, v stenah in žlebovih se že kristali sneg, led in požled, snežišča pa so poledenela in skrajno nevarna. Jeseniška planinska skupnost se boji, da se ne bi ponovila usoda ponesrečencev iz leta 1942 v severni steni Riglice, nesreča 25. marca 1968 pod Mojstrovko, ko je snežni plaz zahteval mlada življenja štirih članov AO in PD Javornik-Koroška Bela in Martuljka. Vsi znaki kažejo, da je Janjo in Bredo doletela ista tragična usoda, kot 19. oktobra pred dvema letoma Žareta Bernarda v Riglici.

PRIPIS: Tik pred zaključkom redakcije smo prejeli vest, da so v sredo, 6. oktobra, zjutraj gorski reševalci v Martuljku pod najbolj strmim ledenim snežiščem-lediščem med Oltarjem in Veliko martuljsko Ponco pod Kačjim jezikom našli trupli obeh pogrešank. Na veliko žalost se je zla slutnja izpolnila.

V Kranjski gori v tem času grade tu tri velike počitniške domove. Največji od teh bo dom podjetja LEK Ljubljana, ki bo lahko sprejela 70 gostov. Dom, ki stoji na Požarju desno od ceste, ki pelje proti Eriki in Vršču, je v grobem že nared. Prve goste bodo v njem sprejeli prihodnjo poletno sezono. B.

Zelo uspešna sezona

Priprave za našo tretjo alpinistično odpravo v Hindu-kuš, ki so jo sestavljali odlični plezalci in alpinisti iz Kranja, Mojstrane, Kopra in Ljubljane, so že v zimskih mesecih močno razgibale plezalnoalpinistično aktivnost med gorenjskimi plezalci. Vrh našega alpinizma pa je hotel prijaviti svojo udeležbo v našo četrto himalajsko alpinistično odpravo. Nekateri naši najboljši gorniki z Jesenic, Ljubljane in Mojstrane, so si hoteli zaslužiti potni list za potovanje v Himalajo. Zato je cvet našega alpinizma uspešno že tekom zime napadal najtežje in še nepreplezane probleme v zasneženih in v led ukovanih stenah.

Pred voljo, znanjem in bogatimi izkušnjami sta morala kloniti prva zimska prvenstvena vzpona — direktna in Krušičeva smer v 900 metrski severni steni Špika. Pa tudi številne druge težke in zahtevne zasnežene in v led ukovane stene v Savinjskokamniških planinah, Planici, Krnici, Martuljku, Vratih in v Krmi so dobile prve zimske obiskovalce, naskakovalce in zmagovalce.

Poleg starejših, preizkušenih in prekaljenih plezalcev in alpinistov so se skušali vidno in prepričevalno ter uspešno uveljaviti tudi številni mladi člani alpinističnih odsekov. V njih se namreč šola, vzgaja, kuje in kali številčno močan in neugnan kader mladih plezalcev in alpinistov, ki vztrajno in uspešno napreduje. Mnogi so v domačih stenah že pozimi in tekom poletja odlično prestali ognjeni krst, pogledi mnogih pa so usmerjeni v stene in grebene v Dolomitih in Centralnih Alpah.

Doma je mladim že pred leti postalo pretesno, ozirajo se za težjimi in zahtevnejšimi problemi, kjer se elita svetovnega alpinizma načrtno pripravlja za naskok na zadnje probleme Alp, Kavkaza, Hindu-kuša, Pamirja in Himalaje. Mladi vztrajno in nezadržno silijo v ospredje in hočejo dohiteti in morda celo prehiteti naše starejše plezalno alpinistične generacije.

Kljub temu, da je tudi letos smrt kruto in neusmiljeno terjala velik in dragocen krvni davek v Savinjskokamniških planinah, pred Kabulom, v Prisojniku in severni steni Triglava, mladi nenehno napredujejo in silijo v ospredje. Velike in lepe uspehe so tekom poletja dosegli posebno mladi plezalci in plezalkice iz Tržiča, kjer se šolajo trenutno najboljši, nikakor pa ne gre odrekati plezalnega uspeha tudi Kamniku in Jesenicam, kjer mladi nikakor nočejo biti stalno v senci ostalih večjih in številnejših AO. Tekom poletja so bile ponovljene vse težke in ekstremno težke, zahtevne stene

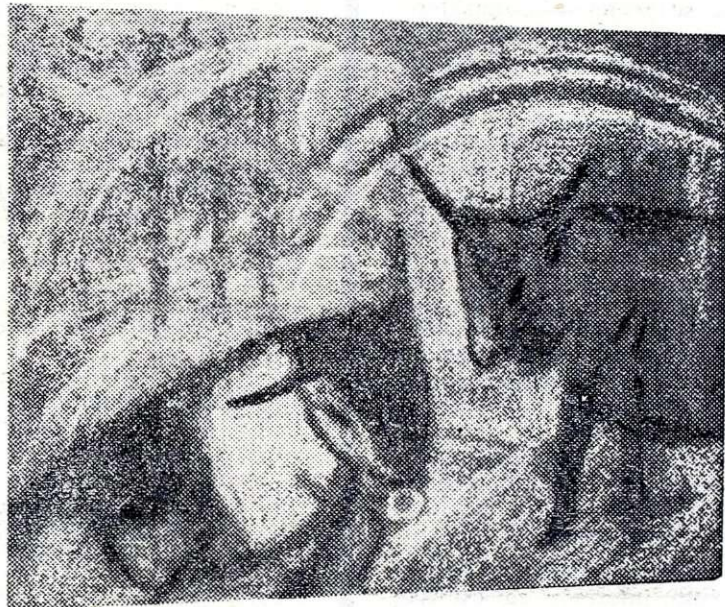
v Sitah, Jalovcu, Travniku, Krnici, Martuljku in Triglavu. Poživljeno aktivnost je treba prav gotovo pripisati vedno večji želji in potrebi mladih iz šol, pisarn in učilnic ter delavnic po borbeni aktivnosti v stenah in previsnih ter prepadnih zidovih naših sten.

Alpinistični odseki po vsej Sloveniji so zelo uspešno pristopili k načrtni vzgoji mladih plezalcev in alpinistov. V številnih plezalnih šolah, tečajih, taborih in skupinskih, množičnih izletih, turah in vzponih so mlade oborožili s primerno in potrebno mero nujno potrebnega teoretičnega in tehničnega znanja. Preventiva in zadostna strokovna usposobljenost ter resnično navdušenje in ljubezen, je prvi in osnovni predpogoj za varno hojo in premagovanje sten ter prijetno bivanje v gorah. Plezalci in alpinisti morajo biti srčni in pogumni, nikoli in nikjer ne smejo precenjevati svoje opreme, svojega znanja in sposobnosti, nikoli in nikjer ne smejo podcenjevati številnih, velikih nevarnosti gora. Mlade plezalce in alpiniste moramo nenehno opozarjati, da pogum v gorah brez ljubezni in znanja ter lastne previdnosti ne

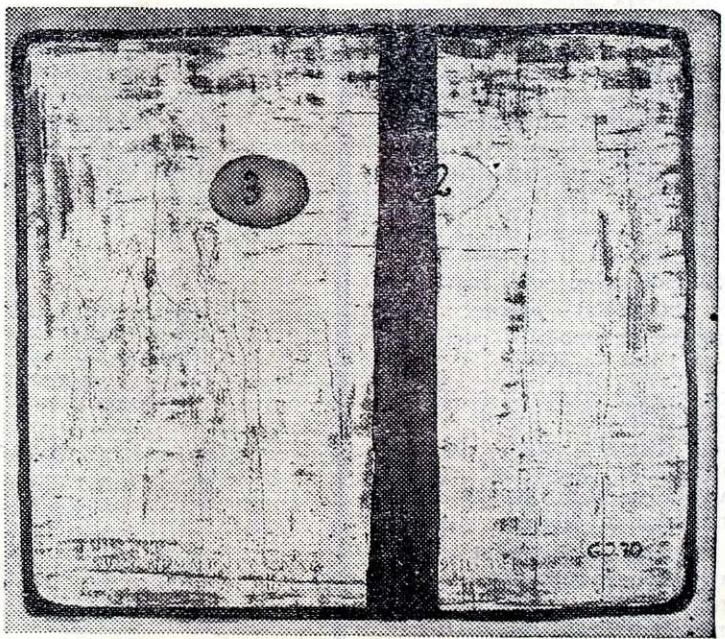
pomeni veliko, ali pa je lahko celo usoden.

Vodnik po naših gorah »Plezalni vzponi«, ki je izšel lani, je prav gotovo veliko prispeval k razvejanosti in poživitvi plezalnega športa in alpinizma. Načrtne priprave za našo IV. himalajsko alpinistično odpravo prek Kangbachena proti Kanchendzongi, so mobilizirale nove in nove mlade plezalce in alpiniste in aktivirale starejše k poživljenemu in intenzivnemu delu.

Doseženi uspehi moralno obvezujejo in zadolžujejo vse planinske alpinistične delavce, da posvetijo vso skrb načrtnemu šolanju in vzgoji mladih plezalno-alpinističnih kadrov. Odstotek planinsko-smučarskih in plezalno alpinističnih nesreč je mnogo previsok. Planine, stene, grebeni in vrhovi morajo biti področja psihične in fizične rekreacije, tam se morajo kovati in kaliti mladi, kulturni in plemeniti ljubitelji in obiskovalci gora, ki bodo glasniki in nositelji našega množičnega, rekreativnega planinstva in vrhunskega plezalnega športa in alpinizma. Planine morajo s svojo lepoto in veličino postati najbogatejša last mladine in delovnih ljudi.

Ernest ARBEITSTEIN — Radovednici

Gustav JANUSCH — Dvojna vrata

Kaj bomo gledali v kinu

Kino RADIO

9. oktobra švedski barvni mladinski film PIKA NOGA-VIČKA, v režiji Olie Hellbom, v gl. vlogi Inger Nilson, Maria Persson, ob 15. uri.

9. in 10. oktobra amer. barvni film UBIJALEC V KOLONI, v režiji Ken Loring, v gl. vlogi Paul Edwards, ob 17. in 19. uri.

11. oktobra amer. barvni film SINOVI MUSKETIRJA, v režiji Lewis Allen, v gl. vlogi Kornel Vald, ob 17. in 19. uri.

12. in 13. oktobra franc. CS barvni film DOKTOR V RDEČEM PLAŠCU, v režiji Edvard Molinar, v gl. vlogi Jacques Brel, ob 17. in 19. uri.

14. oktobra amer. barvni film TARZAN NA VELIKI REKI, v režiji Robert Dey, v gl. vlogi Johni Weismüller, ob 17. in 19. uri.

15. oktobra nem. barvni film PRIDI LJUBA MOJA, v režiji Rolf Thiele, v gl. vlogi Maria Brockerhoff, ob 17. in 19. uri.

ZAHVALA

Vsem svojim sodelavkam — sodelavcem in sindikalnemu odboru RTA se iskreno zahvaljujem za vsa dragocena darila, ki sem jih prejel ob mojem življenjskem jubileju.

Franc Andolšek
RTA

ZAHVALA

Sindikalnemu odboru martinarne se iskreno in pristrano zahvaljujem za odobreno bivanje na morju. Svojim sodelavcem želim veliko uspehov pri njihovem delu.

Vinko Kozelj,
Višelnica 1

ZAHVALA

Ob prerani izgubi drage žene, mame, babice in tete

FRANČISKE ZAVELJCINA

se iskreno zahvaljujemo vsem sosedom, sostanovalcem c. 1. maja št. 41 in Tavčarjeve št. 2, prijateljem in znancom, kolektivu otroškega oddelka bolnice Jesenice, kolektivu RO železarne Jesenice, ker so jo spremili na zadnji poti, nam izrekli sožalje ter ji darovali vence in cvetje.

Posebna zahvala dr. Bran-ku Dražiču za požrtvovalno in dolgotrajno zdravljenje.

Lepa hvala tudi pevcem in lastnikom osebnih avtomobilov za spremstvo na zadnji poti.

Zalujoči: mož Viktor, sin Lado z družino, hčerka Vika z družino in ostalo sorodstvo.

16. oktobra amer. barvni film MADAM BOVARI, v režiji John Scott, v glavni vlogi Edwige Fenech, ob 17. in 19. uri.

Kino PLAVŽ

9. in 10. oktobra franc. CS barvni film DOKTOR V RDEČEM PLAŠCU, ob 18. in 20. uri.

10. oktobra šved. barvni mladinski film PIKA NOGA-VIČKA, ob 10. uri.

11. in 12. oktobra amer. barvni vojni film UBIJALEC V KOLONI, ob 18. in 20. uri.

13. oktobra amer. barvni film TARZAN NA VELIKI REKI, ob 18. in 20. uri.

14. in 15. oktobra zap. nem. barvni film PEPEK, STRAH IN TREPET ZA PROFESORJE, ob 18. in 20. uri.

16. oktobra amer. barvni film DOBER VEČER GOSPOD CEMPPELL, ob 18. in 20. uri.

Kino DOVJE

9. oktobra amer. CS barvni film SKRIVNOSTNA JU-STINA.

10. oktobra nem. angl. barvni film ČAROVNICA IZ VRAŽJEGA GOZDA.

13. oktobra amer. barvni film UBIJALEC V KOLONI.

16. oktobra zah. nem. barvni film PEPEK, STRAH IN TREPET ZA PROFESORJE.

Kino KRANJSKA GORA

9. oktobra amer. CS barvni film DIVJI ČLOVEK.

10. oktobra šved. barvni mladinski film PIKA NOGA-VIČKA.

10. oktobra zah. nem. barvni film PEPEK, STRAH IN TREPET ZA PROFESORJE.

12. oktobra amer. barvni film SINOVI MUSKETIRJA.

14. oktobra franc. CS barvni film DOKTOR V RDEČEM PLAŠCU.

16. oktobra amer. barvni film UBIJALEC V KOLONI.

Kino DELAVSKI DOM JAVORNIK

9. oktobra šved. barvni mladinski film PIKA NOGA-VIČKA, ob 17. uri.

9. oktobra nem. angl. barvni film ČAROVNICA IZ VRAŽJEGA GOZDA, ob 19. uri.

10. oktobra amer. barvni film SINOVI MUSKETIRJA, ob 17. uri.

10. oktobra amer. CS barvni film DIVJI ČLOVEK, ob 19. uri.

13. oktobra zah. nem. barvni film PEPEK, STRAH IN TREPET ZA PROFESORJE, ob 19. uri.

16. oktobra franc. CS barvni film DOKTOR V RDEČEM PLAŠCU, ob 19. uri.

Ne zamudite si ogledati mladinskega barvnega filma PIKA NOGAVIČKA; film je primeren za mlado in staro.

Film ameriško-filipinske proizvodnje UBIJALEC V KOLONI, ki je te dni na sporedu v naših kinematografih, je izredno močan vojni film o boju med ameriškimi in japonskimi enotami v II. svetovni vojni.

Kinematografsko podjetje Jesenice, je znova poskrbelo s posebno poslastico za najmlajše obiskovalce kinopredstav in sicer z barvnim filmom o PIKI NOGAVIČKI, ki nosi naslov PIKA ČEZ SEDEM MORIJ. Film je na sporedu v vseh kinematografih naše občine.

ZELEZARSKI IZOBRAŽEVALNI CENTER JESENICE

RAZPISUJE

na podlagi sklepa XII. seje upravnega odbora prosto delovno mesto čistilke v domu učencev za določen čas.

Razpis velja 14 dni po objavi. Vloge pošljite upravi železarskega izobraževalnega centra Jesenice. Informacije dobite na telefon številka 610 ali 607.

OBVESTILO POTROŠNIKOM

Trgovski podjetji ROŽCA Jesenice in SPECERIJA Bled

obveščata

cenjene kupce, da so v nedeljo, dne 10. oktobra, od 7.30 do 10.30 odprte naslednje trgovine na Jesenicah in Javorniku-Koroški Beli:

- Samopostrežba pri Čuferju na Plavžu,
- Spermarket Union nasproti železniške postaje na Jesenicah,
- Samopostrežba na Javorniku ter
- Trgovina Rožce v vasi na Koroški Beli.

Zagorje : Jesenice 2 : 1

Preteklo nedeljo je jeseniške nogometaše čakala težka preizkušnja in naporna tekma v Zagorju. Vendar kot kaže sam izid srečanja, je bila to tekma enakovrednih enajstev. Tehnični vodja NK Jesenice tovariš Šuvak nedeljsko tekmo v Zagorju takole ocenjuje:

»V prvem polčasu so bili domači v premoči in prav tako tudi v prvem delu drugega polčasa, ko so že vodili z rezultatom 2:0. Zadnji del tekme je pripadal Jeseničanom, pet minut pred koncem tekme pa je Noč znižal rezultat na 2:1.« Nogometaši iz Zagorja so bili že v prejšnjih

letih za Jeseničane hud nasprotnik, saj so ljubiteljem nogometa še vedno v spominu tekme enajsterice Proleterca iz Zagorja z jeseniškimi nogometaši v prvih povojnih letih. Tudi pred petimi leti sta bili obe enajsterici v ZCNL, takrat pa so nogometaši iz Zagorja zmagali še z večjim rezultatom kot preteklo nedeljo.

V nedeljo bodo odigrali še sto kolo, Jeseničani pa se bodo srečali na domačem igrišču Podmežakljo z enajsterico Primorja iz Ajdovščine. Po odigranem petem kolu in porazu v Zagorju so Jeseničani na sedmem mestu lestvice ZCNL.

Jesenice : Kranj 3 : 2

Mladi nogometaši Jesenic so v nedeljo 3. oktobra dopoldan na domačem igrišču v lepem sončnem vremenu, pred številnimi gledalci, v zelo zanimivi igri, predvsem proti koncu drugega polčasa, premagali sovratnika NK Kranj. Zmaga je bila težka, toda zaslužena. Ne smemo pozabiti, da je NK Kranj eden glavnih kandidatov za mladinskega prvaka Gorenjske.

Tekma je bila zelo lepa in vznemirljiva, kar dokazujejo tudi doseženi zadetki. Tudi gostje iz Kranja so prikazali lep nogomet v prvem in začetku drugega polčasa, ko so povedli z 2:0 na veliko presenečenje igralcev in gledalcev. To pa kar se je zgodilo proti koncu drugega polčasa, bo ostalo dolgo v spominu gledalcev, kajti mladi nogometaši so naredili nemogoče, poraz so proti koncu tekme v izrednem finišu spremenili

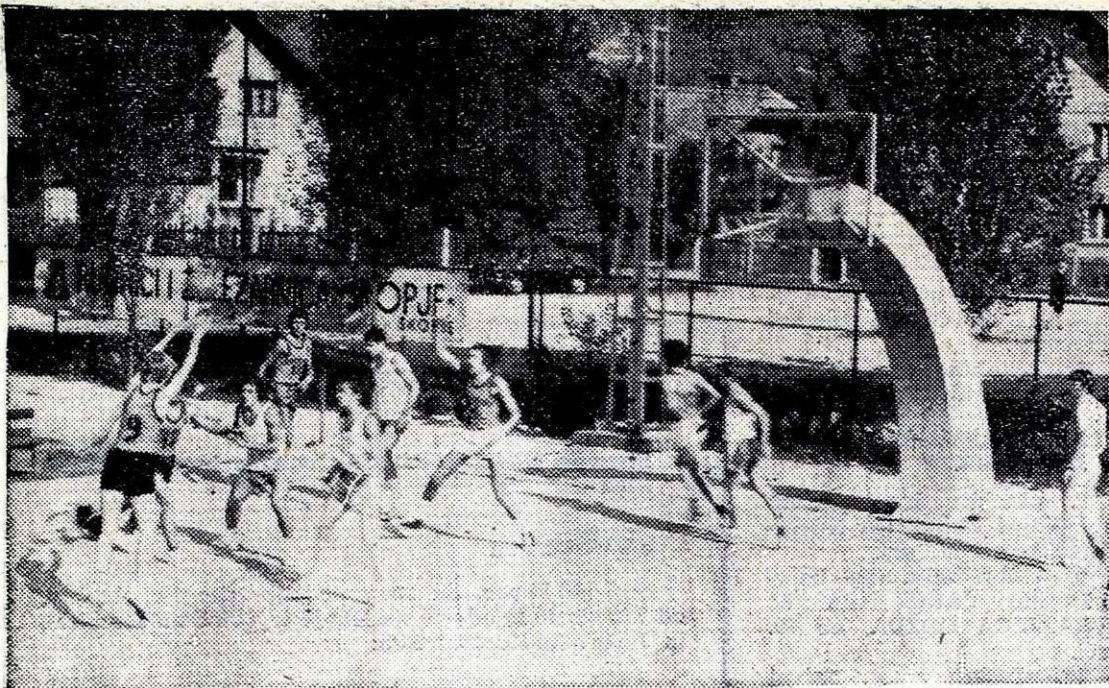
v zmago. Do konca tekme je preostalo samo sedem minut, ko so igralci Jesenic šli v boj za vse ali nič ob bučni podpori gledalcev. Uspeh ni ostal, dosegli so tri izredno lepe gole in zmago. Čeprav tesno, vendar zasluženo. To jim je tudi lepa spodbuda pred pomembno tekmo z NK Triglavom iz Kranja.

Za NK Jesenice so nastopili: Bajz, Trobič, Dabič, Panič, Ilič, Murčes, (Čekaj), Kovar, Cimirotić, Raković S, Šatara in Mareš. Gole pa so dosegli: Mareš dva in Cimirotić enega.

Pionirji NK Jesenic so gostovali v Naklem in igrali s sovratniki neodločeno 1:1.

V nedeljo, 10. septembra igra mlado moštvo ob 13. uri z NK Triglavom, kot predtekmo med prvimi moštvi NK Jesenice in NK Primorje. Gledalcem se obeta lep nogomet.

M. Cimirotić

Iz mladinske košarkarske tekme KK Jesenice : KK Ljubljana

K O Š A R K A

JESENICE : LJUBLJANA 65:50

V zadnjem kolu slovenske mladinske košarkarske lige, so mladinci KK Jesenice na igrišču Podmežaklo premagali ekipo Ljubljane.

V prvem polčasu so Jeseničani igrali odlično in gostom niso dovolili, da bi se jim približali. V tem polčasu, sta sicer dobra sodnika, nekoliko prenapeto izključila odličnega Muharemoviča (zaradi ugovarjanja), toda naši se niso zmedli in so prvi del zaključili z rezultatom 38:24.

V nadaljevanju so domačini prišli v manjšo krizo in gostom je uspelo celo izenačiti in povesti. Osem minut pred koncem pa so Jeseničani svoje vrste zopet uredili in tekmo prepričljivo dobili z rezultatom 65:50. Če upoštevamo, da so mladi košarkarji že od avgusta brez trenerja in da zato sploh niso trenirali skupaj, je bila prikazana igra naših odlična.

Koše za Jeseničane so dosegli: Lozar 17, Muharemovič 6, Šmid 9, Vujačić 8, Jeršin 4, Hudnik 21.

Vrhnika : Jesenice 71:67 (33:33)

Jeseničani so na Vrhniki presenetili z dobro igro. Z malo več športne sreče, bi bil rezultat lahko obraten v korist Jesenic. Še malo pred koncem tekme je bil rezultat izenačen, toda po zaslugi odličnega igralca Vrhnike Globačnika, so domačini le izsilili dva koša prednosti in zmagali. Kljub nesrečnemu porazu, pa so Jeseničani z igro lahko zadovoljni, saj so v spomladanskem delu izgubili srečanje z isto ekipo kar za 25 točk.

Koše za Jesenice so dosegli: Bunderla 16, Čampa 4, Noč 2, Božič 29, Vauhnik 16.

Prvenstvena lestvica še ni objavljena, ker našim manjka še tekma s Sentvidom, medtem ko je bila tekma Kroj : Jesenice registrirana z rezultatom 20:0 za Kroj, ker Jeseničani zaradi preobremenjenosti igralcev niso odpotovali na tekmo.

B. r.

JESENICE : KROJ (ŠK. LOKA) 62:40 (31:13)

S to tekmo so naša dekleta tudi teoretično osvojile naslov prvakinja Slovenije. Po srečanju jim je delegat Košarkarske zveze Slovenije izročil kristalno vazo kot darilo za osvojeni naslov.

Jeseničanke so tekmo pričele dokaj dobro in takoj zavodile z 10:0, nato pa uspešno nadaljevale in odšle na odmor s prednostjo 18 točk.

V drugem delu so uspele obdržati to razliko in zanesljivo zmagale.

Koše so dosegle: M. Vudrič 21, Bertonec 20, Volarič 8, Ivnik 3, Koren 2, A. Vudrič 2.

Z osvojitvijo naslova najboljših v Sloveniji, so naša dekleta pred kvalifikacijami za zvezno ligo. KK Jesenice se je prijavil za izvedbo kvalifikacij in to v Kranjski gori. V kolikor bo kandidatura Jesenic sprejeta, se bodo pričele kvalifikacije že v sredo, 13. oktobra in bodo trajale do nedelje, 17. oktobra. Vsekakor pa bodo tedaj naša dekleta potrebovala izdatno pomoč občinstva in tako skušala doseči največ, kar se doseči da. Na teh kvalifikacijah bodo sodelovali republiški prvaki iz vse države, kar bo predstavljalo izredno konkurenco in izredno težko nalogo za Jeseničanke. Srečanja se bodo igrala vsako popoldne in zvečer. O točnem razporedu vas bomo še obvestili.

LOGATEC : JESENICE (ZENSKE) 45:56 (23:23)

V prvenstveni tekmi za zadnjeuvrščeno ekipo, so naša dekleta bila skoraj na robu poraza. Niti v obrambi, niti v napadu niso igrale blesteče, kar pa so Logatčanke izkoristile in skoraj vse srečanje vodile. Morda so naša dekleta tudi srečanje vzela premalo resno, igranje s polovično močjo pa se je kaj slabo obrestovalo. V finišu srečanja so sicer zaigrale nekoliko bolje, vendar pa naj bo ta tekma opozorilo, da naj se vsako srečanje vzame resno.

PORAZ IN ZMAGA

Tekmovanje v republiški košarkarski ligi gre h koncu. Jeseničani so v preteklem tednu doživeli poraz na Vrhniki in zmago doma proti ekipi Kroja. Po predzadnjem kolu še vedno zavzemajo mesto v sredini lestvice. V soboto jih čaka še zadnja tekma v Ilirski Bistrici proti ekipi Lesonita.

Koše so dosegle: Vudrič 25, Bertonec 20, Ivnik 4, Vujačić 4, Bregar 2, Koren 1.

Jesenice : Kroj (Šk. Loka) 91:81 (46:31)

Ekipo Kroja Jeseničani niso premagali že vrsto let. Zato je zmaga nad njimi letos, ko je domača ekipa pomlajena, še toliko bolj pomembna. Jeseničani so tekmo začeli zelo pazljivo. To se jim je kmalu obrestovalo, saj so že v deseti minuti prvega polčasa vodili za deset košev, do odmora pa so razliko še povečali. V drugem delu igre so zelo hitri gostje večkrat presenetili z učinkovitimi protinapadi in prodori. Vendar so Jeseničani tokrat zmagali brez težav in tako dokazali, da vsekakor še sodijo v I. republiško ligo. Pri Jeseničanih sta ponovno zelo dobro zaigrala Bunderla in Božič.

Koše za Jesenice so dosegli: Lozar 6, Franko 2, Čampa 4, Noč 2, Božič 34, Vauhnik 14, Bunderla 29. V.V. in

dan odpotovala v Kaštelo, kamor je prispela v nedeljo ob 9. uri, da odigra prvo tekmo v novi sezoni. Na igrišču osnovne šole v Kaštelu novem, kjer naj bi se odigralo I. kolo II. zvezne lige ni bilo ne deligiranih zveznih sodnikov in tudi igrišče ni bilo pripravljeno, manjkala je državna zastava, semafor, skratka anarhija na višku. Predsednik OK Kašte je z grobimi besedami napadel trenerja Krevselj, ker ni pristal, da bi se tekma odigrala in da bi tekmo sodil republiški sodnik Klišmanovič, ki je bil v pretekli sezoni še aktivni igralec OK Kašte. Uprava OK Jesenice se je strinjala z odločitvijo trenerja in je vložila protest na tekmovalno komisijo II. zvezne lige s pripombo, da nima namena trošiti družbeni denar za izlete in naj se krivec najstrožje kaznuje. Tekma v Kaštelu je namreč najdražja in tudi najbolj utrudljiva, saj prebijejo igralci v normalnih pogojih — brez zamud vlakov okrog 34 ur na vožnji.

V sredo, 6. septembra čaka jeseniške odbojkarje prvo srečanje oziroma predkolo za pokal Jugoslavije v odbojki, ki ga organizira Odbojgarska zveza Jugoslavije. Igrajo v Kanalu z ekipo »Salonita«, to je ekipa OK Kanala, ki je povzela ime po financerju tovarni Salonit iz Anhovega. Za pokal Jugoslavije tekmuje 22 ekip I. in II. zvezne lige, ki so razdeljene na vzhodno in zahodno skupino. V zahodni skupini, kjer nastopa tudi jeseniška ekipa tekmujejo še ekipe Brčko, Sarajevo, Spačva iz Vinkovcev, Metalac iz Zagreba, Modriča, Salonit iz Kanala, Mladost iz Zagreba, Željezničar iz Osijeka in Kvarner iz Reke.

V II. kolu zvezne odbojgarske lige gostuje moška ekipa v nedeljo, 10. oktobra v Vinkovcih. Nasprotnik Spačva je novinec v ligi, vključuje pa igralce OK Vukovarja, ki je v pretekli sezoni izpadel iz lige.

Medobratne tekme železarne Jesenice so v zaključni fazi. Finalne tekme bodo v sredo, 6. oktobra, ko se bodo pomerile ekipe upravne službe, HVŽ, strojno vzdrževanje livarna. MK

KDO IMA PRAV?

nju 13:11 za goste je kapetan domačega moštva zahteval odmor ne vedoč, da za to nima več možnosti, ker je že izkoristil oba. Sodnik se je zato odločil za kazensko točko v škodo domačega moštva. Ta odločitev je demoralizirala domače moštvo tako, da se do konca ni moglo več dovolj zbrati za igro.

Po tekmi je sodnik Bulc iz Ljubljane trdil, da je ravnal pravilno češ, da je zopet v veljavi to pravilo in da ne drži več zadnja sprememba, da se prvi takšen primer to-

lerira. Prisotni sodniki se s tem niso strinjali, ker nihče tega popravka ni zasledil v pravilih in tudi na zadnjem seminarju sodnikov decembra lani to ni bilo omenjeno.

Mlado moštvo gimnazije je v soboto odigralo prvo tekmo v medobčinski odbojgarski ligi z moštvom v Radovljici. Zmagali so domačini z boljšo igro v prvem, četrtem in petem nizu. Škoda je, da v tej ligi nastopa le pet moštev, od teh kar tri veteranska in le dve mladi.

T. Š.

Akutni bronhialni katar (Bronchitis acuta)

Obolenje prične z glavobolom, utrujenostjo, s suhim kašljem, z nekoliko povišano telesno toploto. Kataralno vnetje sluznice večjih in srednje velikih sapnic, kot posledica navadnega prehlada oziroma kot samostojno obolenje. V etiologiji akutnega bronhitisa je treba upoštevati škodljive snovi kot so: vdihani prah, dim in škodljivi plini. Škodljive snovi povzročijo pri vdihavanju, da postane sluznica sapnic rdeča, nabrekla in prekrita s sekretom. Suhi kašelj se pretvori v vlažnega, sekret, ki je v začetku sluzast, se pretvori v rumenkasto-zelen gnojen izmeček.

Akutni bronhitis traja nekaj dni, medtem ko kašelj traja še vsaj dva tedna.

Kronični bronhialni katar (Bronchitis chronica)

Vzroki za nastanek kroničnega bronhialnega katarja so isti kot pri akutnem, le da je ekspanziranost nasproti noksam daljša. Pri stalni inhalaciji plinov in prahu, je kronični bronhialni katar štetí k poklicnim obolenjem. V redkih primerih je kronični bronhialni katar sapnic posledica akutnega bronhialnega katarja. Pri vsem tem ne smemo pozabiti na patogene bakterije, ki imajo važno vlogo kot dodatni povzročitelji komplikacij respiratornega sistema.

Posebno eksponiranost do kroničnega bronhialnega katarja kažejo debelejši ljudje, diabetiki, kronični nefritičarji in tisti ljudje, ki ne znajo dihati skozi nos. Kandidati za kronični bronhialni katar so tudi ljudje s prirojenimi deformacijami prsnega koša.

Na dihalni poti pretežno na večjih sapnicah so vidne kataralne spremembe. Sluznica, mišični in hrustančni sloj sapnične stene so na določenih mestih zadebeljene ali stanjšane, s propadlimi elastičnimi vlakni. Zaradi razrahljanosti sapnične stene, pride pri hudem in napornem kašlju do razširjanja sapnic, okoliš pa se spreminja v fibrozno — sklerotično tkivo, ki je neelastično. Cilindrični epitel se pretvori v ploščati. Sluznico prekrije gosti sluz in gnoj.

Bolniki s kroničnim bronhialnim katarjem so nekoliko cianotični z otežkočenim dihanjem pri delu. Pri najmanjšem naporu v jutranjih urah imajo največje težave, ki se sčasoma čez dan nekoliko popravijo. Obolenje je navadno brez vročine, kadar pa se vročina pojavi, je to znak ponovnega akutnega obolenja kroničnega procesa. Možno je tudi poslabšanje bolezenskega stanja zaradi resorpcije toksičnih snovi oziroma razpada sekreta. To se pravi predvsem pri tistih ljudeh, ki so zaradi boleznj oslabele.

Pri dolgotrajajoči vročini je to znak, da gre za descendirajoč vnetni proces sapnične sluznice. Pogosta komplikacija so bronhoektazije. Kronični in bronhialni katar je lahko smrten pri insuficienci srca, oziroma pri po-

novnih infekcijah z močno patogenimi bakterijami.

Bolezen je le redko ozdravljiva, traja leta z izboljšanjem ali poslabšanjem.

Delo socialno zdravstvene službe glede respiratornih obolenj

Socialno zdravstvena služba ŽJ poleg nešteti nalog rešuje tudi problem s področja respiratornih obolenj, med katere štejemo:

1. Astma
2. Bronhiektazije
3. Hudi kronični bronhitis
4. Zmanjšana vitalna kapaciteta
5. Pleuralne zarastline
6. Akutni bronhitis
7. Pleuritis
8. Faringo — laringitis
9. Traheitis
10. Nosni polipi
11. Adenoidne vegetacije
12. Kriv nos
13. Kronični tonsilitis
14. Pljučni emfizem

Vsa naštetá obolenja respiratornega sistema so indikacije za oprostitev od težkega dela za časa bolovanja. V kritičnih primerih pa kroničnemu bolniku pomagamo pri izbiri lažjega dela v bolj zdravem delovnem okolju.

Vsem delavcem z obolenji respiratornega sistema nudimo ugodno zdravljenje v lastnem inhalatoriju. Bolniki vdihavajo različne zdravilne aerosole od mineralnih voda, čajev, do najsodobnejših zdravil. Uspehi so večkrat fantastični, predvsem pri tistih delavcih z zmanjšano ViKa. Po enotinskem zdravljenju uspešno pljučno kapaciteto zvečati celo preko 1000 ml.

Zaključek:

Visoka bolniška odsotnost zaradi bronhitisa nas sili v razmišljanje kako ugotavljati in preprečiti povzročitelja oziroma kako naj-sodobneje zdraviti. V prvi vrsti moramo kontrolirati izvore nečistoč in ugotavljati fizikalne in kemične lastnosti, pa tudi na biološke reakcije ne smemo pozabiti.

Pri bolnikih je potrebno iskati morebitna žarišna obolenja zgornjih dihal in jih po najspodobnejših metodah odstranjevati. Za zdravljenje, tako preventivno kot kurativno, se je potrebno posluževati inhalacij dihalnih vaj in prosto gibanje v gozdovih. Priporočati pitje čaja, gorskega mahu in mineralnih vod. Predvsem pa priporočamo, da bi tudi Jeseničani imeli »Rikljevo fitness promenado« kot jo imajo na Bledu za mlade in stare. Masovna rekreacija je najboljša naložba za ohranitev zdravja, to pa pomeni obojestransko korist tako za delavca, kot za podjetje.

Stalno je treba misliti, da je človek produkt narave in dela, zato mu je nujno potrebna svetloba in čisti zrak, če hočemo, da bo zdrav in produktiven.

Zdravstvena priloga

PREVENTIVE IN KURATIVE
ZNAOSTI V SMISLU
NOVA POTA V MEDICINSKI
Dr. Aleksander Ristansky

:bovU

Aleksander Riazancev

• rano v medicinski

Positi v smislu

Preventive in curative

est podlega - tam, gdzie to było na miejscu

Aleksander Rjazancev

piratorna obolenja

slab

Strijske kinije

Dr. Aleksander Rjazancev

Nova pota v medicinski znanosti v smislu preventive in kurative

Dr. Aleksander Rjazancev

Respiratorna obolenja v luči slabe industrijske klime

Uvod:

Proučevanje človeka od rojstva do njegove biološke smrti je izredno zanimivo in pestro, če upoštevamo biološke, fizikalne in kemične faktorje, ki imajo direkten ali indirekten vpliv na njegov umski in telesni razvoj. V tej razpravi nas ne zanima faktor človeka, ampak fiziološke sposobnosti delovnega človeka t. j. v obdobju delovne aktivnosti v zdravem in nezdravem okolju v zvezi s klimo, vremenom in letnimi časi.

Zdravje ljudi, njihova lagodnost in njih energija so na določenem teritoriju, kjer živijo in delajo, odvisni od klimatskih pogojev bolj, kot od kakršnihkoli drugih faktorjev.

Klima predstavlja važen faktor, ki ga sodobna kurativna in preventivna medicina, pri delavcih ne smeta zanemariti. Po zaslugi medicinske meteorologije, lahko preprečimo in tudi zdravimo čedalje več bolezni, t. j. meteoropatij, ki so akutnega ali kroničnega značaja — breme družbe kot posameznika. Vzporedno z boleznimi pa so tudi nezgode, ki jih je treba predvidevati in preprečevati. Bolezni in nezgode je potrebno gledati na klimatske vzroke natančno proučiti in v organizirani akciji zaježiti na čim manjše število primerov.

Na fizično dobro treniranega in emocionalno stabilnega delavca imajo zunanji faktorji manjši vpliv, kot na moteno psihofizično stanje pri osebah z utrujenostjo, alkoholizirano, invalidnostjo, rekonvalescentnostjo in boleznijo. Motena emocionalnost je še posebej predisponirana osebnost glede bolezni in nezgod. Med take ljudi spadajo ljudje z notranjo napetostjo, tesnobo, zaskrbljenostjo in žalostjo.

V delovni organizaciji, kjer je zaposleno veliko ljudi je potrebno misliti v različnih smereh glede dobrega socialnega in zdravstvenega počutja v tem smislu, da bodo pri delu v nezdravem okolju ob koncu dne delavci še vedno ohranili zadosti telesne in duševne moči.

Medicina dela, ki proučuje, zdravi in preprečuje bolezni ter nezgode, bi morala v svoj program vključiti klimo in vreme in vse ostalo, kar je z njima v tesni povezavi.

Hipokrat, znani grški zdravnik, živeč pred našo ero, je glede vpliva klime zapisal naslednje: »Če zdravnik hoče proučiti bolezen glede

na razvoj in potek, mora proučevati spremembo vremena t. j. hlad, sušo, dež in vetrove.

Sodobna medicina ne omalovažuje Hipokratove misli in njegovih poznejših somišljenikov, ampak znanstveno utemeljuje predvsem preventivno dejavnost v obliki medicinske meteorologije glede na patološke reakcije biotropnih vremenskih faz, ki se kažejo v obliki meteoropatije pri določeni skupini ljudi ali pri posameznikih.

Za naše jeseniške, oziroma konkretno železarske primere, bi bila študija »medicinska meteorologija« izrednega pomena za Jeseničane in bližnje okoličane — prav tako pa za tiste delavce, ki prihajajo na delo z izven jeseniškega območja, to so relacije Jesenice — Rateče — Planica, Jesenice — Most na Soči in Jesenice — Kranj.

Socialno zdravstvena služba železarne Jesenice bi ob dobro organizirani službi proučevala klimatske pogoje, ki vplivajo na psiho-somatsko počutje, na razvoj in potek bolezni in vpliv na poškodbe. V nobenem primeru pa ne smemo pozabiti na počutje pri delu ob vremenskih spremembah glede na dodatno mikroklimo po obratih in deloviščih v posameznih letnih obdobjih.

Raziskovalno delo glede klimatskih pogojev, ima za Železarno le omejeno področje od celokupne medicinske meteorologije. Zanima nas človek — delavec doma in na poti ter pri delu, za katerega večkrat tudi nismo prepričani, če je psihično in fiziološko adaptiran.

V naši tovarni je po statistični proučitvi morbiditetne liste razvidno, da je veliko primerov obolenj, ki so karakteristična glede na klimatske spremembe v določenih časovnih obdobjih. Klimatski faktorji, morejo biti v zvezi s prehrano in higienskimi prilikami, direktni povzročitelji bolezni glede na razvoj in patogenost mikroorganizmov.

S proučevanjem klimatskih pogojev pri naših delavcih, dnevno, mesečno in letno, bi po določenih izkušnjah mogli preventivno opozarjati službo za varstvo pri delu na možnost obratnih nezgod, glede bolezni pa na grupne primere iz meteoropatij.

Današnje raziskave so pokazale, da ne obstoja nobenega dvoma glede vpliva klime in vremena na človekov organizem, čeprav je varovan s posebnimi mehanizmi t. j. obrambnimi sistemi.

Uvod:

Tam kjer je veliko prahu, plinov in par, slabo uspeva ali celo propada dokaj trdno rastlinstvo.

Lep in konkreten primer je izginotje boro-vega gozda nad starimi valjarnami na Javorniku.

Neštetokrat so se gozdarji trudili, da bi ohranili igličasto drevje, toda to jim ni uspelo. Le malovredno grmičevje, ki ga sproti zasajajo, delno zamenjuje gozd, da ne bi golota in hudourniki ob elementarnih prilikah odneslo še ostalo zemljo. Teren brez zemlje in rastlinstva pomeni v neurju potencialno nevarnost za naselje Trebež in valjarne.

Kaj pa človek, oziroma konkretno njegov respiratorni sistem. V primerjavi z rastlinami je prav tako okrnjen respiratorni sistem zaradi porušitve normalnega procesa disimilacije.

Dihalni proces pri človeku in rastlinah

Pod normalnimi pogoji rastline vdihavajo CO₂ in izdihavajo O₂, medtem ko je pri človeku ravno obratno. Dihalna sistema tako pri rastlinah kot pri človeku, sta življenjske važnosti in izredno občutljiva za škodljivosti fizikalnih in kemičnih produktov industrializacije. Pri rastlinah industrijski prah prekrije dihalne in izdihalne pore, s tem je otežkočena izmenjava plinov CO₂ in O₂. Kemične snovi pa preprečujejo oziroma motijo metabolizem v smislu asimilacije. Če škodljiv vpliv traja dolgo časa, se asimilacija ustavi, s tem pa življenje zelene rastline. Kaj pomeni propad zelenih površin, ni treba razlagati v podrobnosti.

Pri človeku so zaradi škodljivih vplivov nečistoč prav tako hude spremembe na respiratornem sistemu, ki so lahko akutnega ali kroničnega značaja v največji meri s trajnimi posledicami.

Kaj pomenijo trajne bolezenske posledice za človeka, ve prizadeti, od vseh prizadetih pa njihove družine in družba. Bolezen pomeni revščino, revščina pa bolezen, t. j. zaprti krog, ki ga ni mogoče spremeniti v drugačen lik.

Problem nečistega zraka

V veliko zadovoljstvo si lahko štejemo, da so v zadnjih letih uspeli naši strokovnjaki v železarni na Jesenicah s preureditvijo toplotnega gospodarstva in tehnologije pri metalurških procesih v znatni meri zmanjšati nečistočo ozračja, predvsem v količinah žveplovega dioksida (SO₂) in žveplovega vodika (H₂S).

Z odpravo trdnega goriva t. j. premoga in ukinitvijo plinskih generatorjev, so se škodljivosti znatno zmanjšale. Pred tem smo imeli okrog 185.821,5 ton različnih vrst premoga, ta pa je vseboval 3.871.667 ton gorljivega žvepla. Pri tej količini žvepla si lahko zamislimo povzročeno škodo na ljudeh, živalih, rastlinah, jeklenih konstrukcijah in stavbah.

Z ukinitvijo pržnih peči, ki so bile v sramoto Jesenicam, se je koncentracija mineralnega prahu znatno zmanjšala. Tudi državna železnica je pripomogla k zmanjšanju zaprašnosti in žveplovega dioksida z uvedbo elektrifikacije prevoznih sredstev. Svoječasno je železnica na Jesenicah tudi z avstrijskimi lokomotivami dnevno onečistevala ozračje (4320 kg prahu (pepela) in 540 kg žveplovega dioksida).

Popolna odprava nečistoč v ozračju je praktično nemogoča, hvaležni pa smo, da so koncentracije v zraku manjše, kar bi lahko potrdili s primerjavo rezultatov meritev, ki jih je vršil pred leti Centralni higienski zavod iz Ljubljane.

Najvažnejše respiratorno obolenje zaradi onečiščenega zraka

Najvažnejše respiratorno obolenje zaradi slabe klime je bronhitis v akutni in kronični obliki. Pri tem obolenju bi obravnavali eksogene faktorje t. j. obolenje zaradi zunanjih vplivov. V poštev pride organski in anorganski prah, bakterije, višek CO₂ in pomanjkanje O₂ ter prevelike koncentracije SO₂.

Eksogeni faktorji povzročajo v respiratornem sistemu od sapnika do alveol hiperemijo, eksudacijo in edem pljučnega parenhima.

Glede na morbiditetno listo, so pri nas bronhitide na drugem mestu. Za vzroke smatramo slabe klimatske razmere in slabe človeške navade, t. j. prekomerno kajenje.

Če so bronhitide na drugem mestu vseh obolenj pri naših delavcih, nam izguba cca 18.000 delovnih dni na leto pomeni veliko finančno izgubo.

V našem primeru bomo obravnavali srednjegorsko klimo, ki je indicirana za večino primerov bolezni naših delavcev. Indikacije za srednjegorsko klimo so: živčne bolezni ljudi z razdražljivo, slabo reaktivno, nervozno, labilno konstitucijo; tireotoksikoza; motorično in senzibilno razburljiva stanja; vegetativne distonije; nevroze z nespečnostjo; lažji primeri bolezni srca in ožilja in bolezni dihalnih organov. Večina rekonvalescentov in izčrpanih ljudi tudi spada v taka klimatska okrevališča.

Srednjegorska klima nima v ozračju bakterij; ima pa izredno veliko tistega zraka z ozonom in aromatičnih snovi. Tudi ultravioletnih žarkov je v izobilju. Vsi ti faktorji vspodbujajo reaktivnost organizma do mere zdravljenja.

Študij o načinu kako reagirajo posamezni organi na višinsko klimatsko dražljaje je pokazal, da se organske funkcije prilagajajo počasi v fazah in dosti trajno. Po klimatskem zdravljenju so recidivi znatno daljši.

Soc. zdravstvena služba je mnenja, da bi se za obbolele in izčrpane delavce, klimatsko zdravljenje po medicinski indikaciji in z upoštevanjem delovnega mesta in ekoloških škodljivosti, populariziralo in izvajalo. Verjetno bi bilo umestno proučiti najslabše delovne pogoje in delavce s takšnih delovnih mest, že preventivno pošiljati v okrevališča. Taki načini bi omogočili večji in daljši efekt pri delu in po vsej verjetnosti manjšo bolniško odsotnost.

Industrijska zračna nečistoča

Jesenice so pravi »negativni eldorado« živih organizmov, ki so izpostavljeni mnogim nečistočam kot so plini, pare in prah. Nevarnost pa se zlasti potencira ob nizkem zračnem tlaku t. j. ob ciklonskem vremenu, ko je človek že tako nerazpoložen in bolj občutljiv kot v lepem vremenu.

Na Jesenicah o katastrofah zaradi nečiste ga zraka še ni bilo govora, ob ciklonskem vremenu pa beležimo večjo umrljivost pri starejših ljudeh — bolnikih srca in pljuč. Pred leti je bil slučaj, da so morali na rešilno postajo ob glavnem vhodu pripeljati 36 primerov zastrupljenec s stavbe kadrovskega sektorja, ki so bili zastrupljeni z ogljikovim monoksidom. K sreči se je vse izteklo brez hudih posledic, ostane pa naj opozorilo, da nas nečisti zrak lahko ponovno preseneti.

Zaradi dražčih snovi v ozračju je pri naši populaciji od dojenčkov do starev največ bolezni z imenom »Bronchitis«. V ozračju so tudi kancerogene snovi — policiklični aromati, ki povzročajo kožnega, predvsem pa pljučnega raka.

Kancerogene snovi se v ozračju pod vplivom ultravioletnih žarkov lahko razkrajajo, toda ultravioletnih žarkov je malo, ker se ob veliki množini prahu v zraku odbijajo ali pa zaradi ciklonskega vremena ne dospejo na zemljo.

V industrijskem ozračju je tudi mnogo žveplovega dioksida SO_2 , ki uničuje jeseniške zelenice, pri človeku pa povzroča kožna, sluznična in respiratorna obolenja.

Pod posebnimi pogoji se SO_2 v prisotnosti kovinskih oksidov (industrijski prah) oksidira v SO_3 , ki z zračno vlago tvori: aerosol žveplene kisline, ki je korozivna za tehnične predmete in živo snov.

Pri obranavi žveplovega dioksida je treba povedati, da ljudje nanj ne reagirajo enako, eni postanejo imuni, drugi pa preobčutljivi na njegovo škodljivost.

Posebno poglavje s katerim se ukvarjamo v higieni zraka je lebdeči prah. V industrijskem območju vsebujejo človekova pljuča cca 3 g najfinejšega prahu, ki ga iz pljuč ni mogoče odstraniti, ker je absorbiran na pljučno tkivo. Prahu v pljučih bi bilo še več, če respiratorni sistem ne bi imel alveolarnih fagocitov in resastega epitelija.

Prah ni samo mehanični škodlivec človekovega organizma, ampak je tudi prenašalec bolezenskih bakterij.

V ozračju so poleg ostalih nečistoč še patogene in nepatogene bakterije. Tam kjer je prah, so tudi bakterije in bratno. Glede življenjskih pogojev bakterij na prahu ločimo:

a) na suhem prahu se ne morejo obdržati Pasteurela pestis, Haemophilus influenzae, Bordella petussis, meningokoki, gonokoki in spirohete.

b) Patogene, ki so na prahu razporejene in se morejo razmnoževati so: Corynebacterium diphtheriae, strepto in stafilokoki, mikobakterije in nekateri virusi.

Iz teh primerov se lahko naučimo, da pri raziskavi prahu ne proučujemo samo fizikalnih in kemičnih lastnosti prahu, ampak da prah proučujemo kot nosilca infekcijskih bolezni.

Zaključek:

V upanju kar ni danes, bo morda jutri, zato že danes s pionirskim delom naprej. Študij »človek, klima in vreme« bo v tesni povezavi s higieno zraka v industrijskem naselju omogočil obrazložitev etiologije obolenj pri delavcih v zvezi z osumljenimi faktorji.

Senčna stran teh študij je v tem, da jih je težko organizirati, ker zahtevajo dosti časa in denarja. Zdravstveni delavci pa vseeno čutimo potrebo po študijski skupini, ki bo mnoge nejasnosti in protislovja o nastanku meteoropatij osvetlila v korist delovnega človeka.

Na osnovi študija medicinske bioklimatologije bi prišlo še do večjega teamskega dela med. soc. zdr. službo, splošno zdravstveno službo in službo za varstvo pri delu.

Vse tri službe bi po svojih močeh dale že v kratkem času zadovoljive rezultate.

Vsaka novost pa čeprav ni novost v širšem pomenu besede, je na konkretnih primerih in na ozkem geografskem področju lahko nov kamenček v mozaiku medicinske znanosti.

Obrambni sistem pa deluje do neke določene meje. Najbolj proučen obrambni mehanizem je homeostatični v toplotni sredini. Znano je, da toplotne spremembe vplivajo na obtok krvi, pri čemer se spreminja volumen srca, žilni odpor in frekvenca srca ter toplotnost kisika v krvi. Pri vsem tem pa je treba upoštevati še spremembe bazalnega metabolizma in pomembno vlogo metabolita nadledvične žleze t. j. 17 — ketosteroid.

Znani medicinski rek pravi, bolje je preprečiti kot pa zdraviti. Res pa je, da se ne da vsega preprečiti, zato je nujno izbirati pota, ki vodijo k manjšemu zlu. To manjše zlo, omogoča v tem primeru medicinska meteorologija.

Klima in vreme

a) Klima

Klimo in podnebje pojmuje kot vsoto vremenskih pojavov, ki jih je človek ovrednotil na osnovi opazovanja in meritev. Znanost, ki se s tem ukvarja, je klimatologija, sodi k statističnim vedam zaradi posluževanja variacijskih statističnih metod dela. Znanstveno proučevanje današnje klime, je možno ob skrbnem zbiranju podatkov meteoroloških faktorjev. Za raziskovanje potrebujemo dvoje kriterijev:

a) kriterij poprečnih vrednosti in

b) kriterij pogostnosti ali frekvenc.

Na formiranje klimatskih pogojev določena kraja ali večjega predela ozemlja, delujejo razni meteorološki faktorji, ki so: temperatura ozemlja, zraka, vodnih mas, dalje izparevanje voda, vlažnost zraka, barometriški tlak, padavine, oblačnost, število sončnih dni, snežna odeja, smer in moč vetra, električnost ozračja in podobno.

V ožjem smislu klimatologije, nas zanimajo meteorološki podatki, ki služijo za presojo negativnih klimatskih lastnosti krajev, kjer žive in delajo naši tovarniški delavci. Posebno nas zanima klimatološka analiza krajev glede dražilnih in pomirjevalnih klimatskih elementov. Na osnovi klimatskih elementov, je možna medicinska opredelitev zdravstvenega stanja prebivalcev.

Pri Jeseničanah je poleg klimatske analize potrebno upoštevati aerosolne in druge nečistoče ozračja zaradi industrijskih ekshalacij ter hitrih temperaturnih razlik. Delavci izven jeseniškega okolja, so v tem pogledu za 2/3 na boljšem.

b) Vreme

Vreme predstavlja resnično stanje meteoroloških elementov in pojavov v danem momentu. Poznamo stabilno in nestabilno vreme v odnosu na letne čase in klimatske faktorje. V naši zmerni klimatski coni nas zanimajo redni pojavi visokega in nizkega zračnega tlaka.

Taka območja so za nas izrednega pomena pri proučevanju ciklonskega in anticiklonskega vremena.

Že dolgo je znano, da ciklonska in anticiklonska dogajanja s svojimi klimatskimi elementi dajo medicini možnost ocenjevanja psihosomatskih sprememb, poslabšanje obstoječih in izbruh nekaterih bolezni kot sta to proučila Becker in Ströder (glej tabelo).

Vpliv ciklonskega in anticiklonskega vremenskega dogajanja na potek bolezni

	Vreme			
	Anticiklonsko	Ciklonsko	Inverzija	
1. Sposobnost koncentracije	x	o		
2. Čas reakcije	x	q	q	
3. Prometne nezgode	x	q		
4. Obratne nezgode	x	q		
5. Bolečnost	(y)	o		
6. Potreba po spanju	y	o	y	
7. Globina spanja	y	o		
8. Bronhialna astma	y	q	q	
9. Možganska kap	y	o		
10. Angina pectoris	x	q		
11. Srčni infarkt	x	q	z	
12. Srčna smrt	x	q		
13. Smrtni primeri	x	q	o	
14. Embolija	y	o	o	
15. Ledvična kolika	y	o		
16. Žolčni napad	y	o		
17. Perforacija želodca	y	o	z	
18. Slepč	y	o	z	
19. Krvavitev v spretnjo komoro po operaciji očesa	o			
20. Glavkom	y	o		
21. Glavobol	y	o		
22. Samomor	y	o		

y — ugoden vpliv

x — statistično preverjen ugoden vpliv

z — še ne ugotovljen vpliv

o — neugoden vpliv

q — statistično preverjen neugoden vpliv

Obstoječa tabela služi kot opozorilo na nevarnosti, ki so možne ob vremenskih spremembah. Taka dognanja, so kažipot pri proučevanju medsebojne zveze človek — vreme. Na osnovi zgoraj omenjene tabele so možne in učinkovite preventivno medicinske mere ob razmeroma malih denarnih sredstvih.

Bioklimatologija

To je del medicinske klimatologije, ki proučuje dolgotrajno delovanje zunanje atmosfere na žive organizme, med katere spada tudi človek. Konkretno je bioklimatologija veda, ki proučuje dobre in slabe vplive klime, časa in kozmične faktorje na človeka. Deli se na:

I. Fiziološka medicinska klimatologija, ki je izredno pomembna veja medicinske znanosti in omogoča proučitev specifičnih vplivov meteoroloških elementov na zdravega človeka. Gre za posamezne ali skupne elemente, časovne oziroma sezone spremembe na razne fiziološke procese pri človeku, v različnih okoliščinah in prilikah. Običajno je pri zdravem človeku bela krvna slika v mejah normale, pri vetrovnem vremenu pa se bela krvna telesa, konkretno eozinofili, znatno povečajo. Prav tako je s koncentracijo rdečega krvnega barvila, ki se zvečuje v mrzlejših dneh. Tudi fibrinoliza se v mrzlem in vetrovnem času, zvečuje. Pri ohladih, zlasti v poznejših mesecih, se prične z zviševanjem diastoličnega krvnega pritiska. Pri vsem tem pa je treba poudariti, da klimatske komponente, ki nastopajo kot biološki dražljaji, nimajo na vse ljudi enakega vpliva in da je pri tem upoštevati spol, starost, predisponiranost in konstitucijo. Veliko vlogo imajo receptorji in regulacijski sistemi, ki pa so pri posameznikih zelo variabilni.

II. Geografska medicinska klimatologija je znanost, ki proučuje fiziološke in patološke procese na človeka glede na geografske razmere.

III. Etnološka medicinska klimatologija proučuje vplive klime in časa na zgradbo telesa.

IV. Meteoropatologija, proučuje vpliv specifičnih posameznih meteoroloških elementov ter vremenskih sprememb na nastanek in razvoj bolezni.

Kadar govorimo o odnosu klima — človek, mislimo najprej na vpliv klime, kar je obratno še vedno neznan.

Pri klimatologiji moramo upoštevati še tri komponente, ki vplivajo na telesno in duševno stanje človeka. Te komponente, ali tako imenovani osnovni sistemi so:

I. termični

II. fotoaktivni in

III. zračno-kemični kompleks.

I. Termični kompleks, povezuje posamezne klimatične faktorje kot so temperatura zraka, gibanje zraka, zračna vlaga, toplotno sevanje in toplotno sevanje kože. Termoregulatorji kože in sluznic, delujejo preko dermoregulatornih centrov preko ožilja, srca, izmenjevalcev vode in elektrolitov ter preko znojnic.

II. Fotoaktivni kompleks proučuje svetlobo in ultravioleto žarke ter toploto sevanja direktno preko sončne energije. Ultravioleto žarki so znatno aktivnejši od toplotnega sevanja.

III. Zračno-kemični kompleks, proučuje zmesi plinov in koloidov, ki delujejo na kožo in respiratorni sistem.

Za mesto Jesenice lahko rečemo, da so klimatski pogoji, oziroma zgoraj navedeni kompleksi slabi, zaradi pomnoženega prometa (izpušni plini), železnice in industrializacija.

Da je res tako, smo industrijski predel mesta Jesenice označili kot »Smradno cono«, kar pomeni zdravju škodljivo atmosfero.

Največ zdravstvenih sprememb v »Smradni coni« je opaziti pri otrokih, celo pri dojenčkih. Po rojstvu prinese dojenčki iz porodnišnice v stavbo blizu železarne, kmalu dobijo astmične in bronhitične napade, medtem ko izven Jesenic teh pojavov ni.

V »Smradni coni« je tudi več kožnih in infekcijskih obolenj ter rahitisa. Zaradi velikega števila prašnih delcev v ozračju, se zdravilni ultravioleto žarki, ki so sposobni tvorbe vitamina D in baktericidnega delovanja, odbijajo od prašnih delcev, v tem pa so vzroki bolezni.

Prav v tej zvezi je nujno razmišljati o zaščiti otrok, prikazati pomen večjih zelenih površin in vsak prosti čas izkoristiti v prirodi za športno rekreacijo in psihično relaksacijo.

Človek in atmosferski pojavi

Atmosferski pojavi so za določene kraje različni glede na letne čase, celo dneve in ure. Znani jeseniški primer v poletnem času je »dež za delavca«, ki prične padati okrog 14. ure.

Klima in vreme, imata tudi veliko higien-sko vrednost v času deževja in vročega dneva. V času deževja, predvsem zaradi naglega padca toplotne energije, nastopajo prehladna obolenja, medtem ko v obdobju vročine nastopijo želodčno-črevesna obolenja. Na Jesenicah se že vrsto let periodično ponavljajo črevesna obolenja v vročih poletnih dneh, vendar povzročitelj še ni poznan. Gre za vzročno zvezo med vremenom in povzročiteljem, ki se ob vročih dneh močno množi in širi preko obolelega organizma.

Pred nastopom slabega vremena, ob padcu barometerskega tlaka, nastopajo pri bolnikih s hemoplegijo, išijasom in kroničnimi vnetji sklepov ter reumo, hude, včasih neznosne bolečine. Taki bolniki so pravzaprav napovedovalci slabega vremena.

Veliko je ljudi, ki reagirajo na vremensko spremembo, gotovim pa se bolezen poslabša ali pojavi v določenem mesecu kot je to razvidno iz tabele.

MESECI:											
	Zima	Pomlad	Poletje	Jesen							
	12.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.

Srčna koronarna tromb.											
Arterio skler.											
obolenja srca	x	x									
Šizofrenija		x									
Epilepsija	x										
Glaukom	x	x									
Vnetje slepiča			x	x	x						

Glede na meteorološke prilike, so zelo zanimiv objekt »ulkusarija«, pri katerih se manifestno javljajo pojačane bolečine spomladi in jeseni kot posledica reflektornih dražljajev. Povečana bolečina ali celo perforacija, nastopa ob določenem času tako, da bi jih lahko nadomestili z urami.

Posebno poglavje so psihična obolenja, ki reagirajo na vremenske spremembe. Take vrste bolezni so meteoroneuroze, ki so poznane tudi pri naših delavcih in so vsled tega le-ti potencialni kandidati za poškodbe.

Med potencialne kandidate za nezgode, uvrščamo tudi ljudi — »cirkulatorne slabiče«. Med navidez popolnoma zdravimi ljudmi najdemo tudi take, ki se težko adaptirajo na spremembe v hemodinamiki. Cirkulatorni slabiči imajo že konstitucionalno slabo cirkulatorno regulacijo krvi in nizek krvni pritisk. Na take ljudi je še posebej potrebno paziti pri vremenskih spremembah in nevarnem delu, ker so kandidati za šok. Težko prenašajo vročino in hlad, so vrtoglavci in hitro kolabirajo.

Najhujši in najbolj dramatični dogodek v času vremenskih sprememb je srčni infarkt oziroma reinfarkt.

Praktičen pomen bioklimatologije oziroma meteorologije

Medicinska profilaksa ima široko obeležje pri tako velikem kolektivu kot je naš, upoštevajoč pri tem delovno populacijo, na katero vpliva mikro in makroklima, psihični stres, nefiziološki pogoji ob stalnem prilagajanju dela in življenja.

Čeprav življenje izgleda enostavnejše kot je, ugotavljamo, da profilaktični ukrepi niso možni takoj, ampak šele tedaj, ko zasledujemo veliko število primerov z dobro urejeno epidemiološko službo.

Prizadevamo si, da bi zabeležene pojave ocenjevali tako, da bi bilo mogoče glede na atmosferske pojave, prilagoditi zdravstveno službo, da bi bili življenjski in zdravstveni pogoji čim boljši.

Za ilustracijo o uspešni medicinski profilaksi v železarni Jesenice, naj služi primer gripe iz leta 1969. Na Jesenicah se je v mesecu decembru pojavilo masovno obolenje zaradi gripe, kar je imelo za posledico preko 50 % bolniškega staleža v manjših kolektivih, medtem ko pri železarni Jesenice le 6 %.

Socialno zdravstvena služba železarne Jesenice je dosegla ta uspeh zato, ker se je posluževala vremenskih napovedi in poročil evropskega centra za proučevanje gripe, ki je dobila pri nas pravi epidemični značaj. Najbolj tragično pa je bilo to, da Virološki center v Ljubljani ni imel preventivnega cepiva, da bi zaščitili naše delavce pred masovnim obolenjem. Pri vsem tem nismo držali križem rok, temveč smo uspeli najti vsem našim delavcem profilaktično tableto z antivi-

rusnim delovanjem t. j. Bimollin tbt. K Bimollinu smo dodali še C vitamin.

Uspeh v borbi proti gripi je bil senzacionalen, če upoštevamo morebitne posledice po gripi, ki se lahko končajo s smrtjo ali dolgotrajno boleznijo.

Kolektiv železarne Jesenice pa je imel v primerjavi z nakupom zdravil ogromne koristi, če upoštevamo, da bi bil bolniški stalež takšen, kot ga je pri ostalih občanih beležil Zdravstveni dom na Jesenicah.

Takšen primer je zadosten dokaz za primarno profilakso z upoštevanjem medicinske meteorologije, ki jo propagira soc. zdravstvena služba železarne Jesenice.

Večja pozornost na ciklonsko vreme

Vrsto let zasledujemo na teritoriju železarne hude nesreče, ki so nastopile prav ob ciklonskem vremenu. Večina hudih nesreč se je na samem mestu končala s smrtnim izidom, le v redkih primerih pa s hudimi telesnimi okvarami, t. j. invalidnostjo.

Na rešilnih postajah v železarni prav tako beležimo ob vremenu nizkega zračnega tlaka, to je ob slabem vremenu pomnoženo število mikrotraum.

Iz vsega tega sledi, da je na ciklonsko vreme treba gledati kot prinašalca nesreče. Nesreča, ki je nepotrebno zlo, ima v večini primerov hude posledice pri samem poškodovancu, včasih pa še hujše pri svojcih — toda v drugih oblikah.

Soc. zdrav. služba smatra za osnovni postulat, da služba za varstvo pri delu z njenim sodelovanjem organizira pri »vodjih dela« v obratih in deloviščih sporazum glede varnostnih ukrepov v času ciklonskega vremena. Neposredni vodje dela so poklicani, da pazijo na oslabele, bolne in tiste, ki so potencialni kandidati za poškodbe. Tudi tehnik za varstvo pri delu bi moral glede na ciklonsko in anticiklonsko dogajanje predvidevati večje varnostne ukrepe, med drugim tudi pri razporejevanju delovnih opravil glede na preje omenjene delavce.

Soc. zdravstvena služba smatra, da je v program varnega dela vključiti izsledke medicinske meteorologije z namenom, da bo v železarni Jesenice čim manj nezgodnikov.

Klimatoterapija

Medicinska klimatologija lahko predvidoma koristi v smislu zdravljenja naših bolnih in izčrpanih delavcev.

Klima je lahko za obolelega in izčrpanega človeka izrednega pomena, če je pravilno izbrana in uporabljena ob pravem času.

Klima je podnebje, ki mora biti za vsako bolezen posebej določena, šele tedaj lahko govorimo, da je zdravilna, v nasprotnem primeru pa je lahko škodljiva.